

Управління культури і мистецтв
Вінницької обласної державної адміністрації
Вінницька обласна універсальна наукова бібліотека
ім. К. А. Тімірязєва

Вчені нашого краю

**Історик, педагог, краєзнавець
Анатолій Кононович Лисий**

До 75-річчя від дня народження

Збірник матеріалів

Вінниця, 2019

УДК 930(477)“19/20”(092)

I 90

Відповідальна за випуск Л. Б. Сенік,
директор Вінницької ОУНБ ім. К. А. Тімірязєва

Історик, педагог, краєзнавець Анатолій Кононович Лисий : до 75-річчя від дня народження : зб. матеріалів / Упр. культури і мистецтв Вінниц. облдержадмін., Вінниц. ОУНБ ім. К. А. Тімірязєва ; уклад. О. Ю. Антонюк ; ред. С. В. Лавренюк ; відп. за вип. Л. Б. Сенік. – Вінниця, 2019. – 148 с. – (Вчені нашого краю).

У збірнику матеріалів висвітлено життєвий шлях та наукові здобутки Анатолія Кононовича Лисого – історика, педагога, краєзнавця.

Видання орієнтовано на науковців-дослідників, викладачів, аспірантів, учителів шкіл, студентську молодь, краєзнавців, бібліотечних працівників та всіх, хто цікавиться питаннями історії, релігії Поділля та його видатними діячами.

© Вінницька обласна універсальна наукова
бібліотека ім. К. А. Тімірязєва, 2019

G. M.

Від укладача

Збірник матеріалів присвячено 75-річчю від дня народження кандидата історичних наук, доцента, завідувача кафедри суспільно-гуманітарних дисциплін КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», члена Національних спілок краєзнавців та журналістів України, дійсного члена Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України Національної академії наук України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, члена-кореспондента Академії міжнародного співробітництва з креативної педагогіки Анатолія Кононовича Лисого.

Перу А. К. Лисого належать видання з релігійної історії Подільського краю: «Нариси історії Подільської (Вінницько-Брацлавської) Єпархії 1795–1995» (1995), «Нариси історії Гніванського костелу 1906–1996» (1996), «Нариси історії Мурафського костельу Непорочного зачаття Діви Марії 1625–2000» (2000), «Небо на землі. З історії Вінницького Спасо-Преображенського кафедрального собору» (2008).

Науковець досліджує проблеми економіки, історії цукрової промисловості на Поділлі у 20–50-х рр. ХХ ст., релігійного життя в нашому краї. Він бере участь у міжнародних, всеукраїнських, регіональних історико-краєзнавчих наукових конференціях, форумах, різноманітних просвітницьких і виховних заходах. Загалом має понад 250 опублікованих праць.

Представлені в збірнику матеріали відображають багаторічну науково-дослідну, науково-організаційну та виховну роботу ювіляра.

Метою цього видання є здійснення повного зібрання досліджень, розвідок, публікацій А. К. Лисого та представлення його для широкого загалу читачів.

Збірник складається з текстової та бібліографічної частин.

Вступну статтю «Анатолію Кононовичу Лисому – 75. Політ нормальний!» про ювіляра підготував доктор історичних наук, доцент Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Юрій Степанчук. Далі вміщено «Основні дати життя та наукової діяльності Анатолія Кононовича Лисого».

До збірника також увійшли повні тексти 4 опублікованих статей науковця та розділ «Миті життя з ювіляром вустами колег, друзів, однодумців».

Бібліографічна частина покажчика складається з 3 розділів, у яких вміщено описи наукових, науково-краєзнавчих досліджень, методичних матеріалів, навчальних програм, видань, у яких А. К. Лисий виступає упорядником, членом редколегій, відповідальним за випуск, рецензентом. Окрім цього, у посібнику також представлено інформацію про статті, надруковані в наукових збірниках, матеріалах конференцій та періодичних виданнях.

До видання увійшли література й електронні ресурси про життя та діяльність А. К. Лисого, цитування та згадування його наукових праць в монографіях, бібліографічних покажчиках, статтях.

Усі документи публікуються мовою оригіналу.

Розділ «Бібліографія основних праць та досліджень А. К. Лисого» поділяється на підрозділи, матеріали в яких розміщено в хронологічній та алфавітній послідовності.

Документи в підрозділі «Статті, вміщені в наукових збірниках, матеріалах конференцій та періодичних виданнях» розташовані за хронологією, а в межах року – за алфавітом.

Матеріал у розділах «Література й електронні ресурси про життя та діяльність А. К. Лисого», «Цитування

та згадування наукових праць А. К. Лисого в монографіях, бібліографічних покажчиках, статтях» згруповано в алфавітному порядку. Останній розділ не претендує на вичерпність, оскільки неможливо опрацювати всі джерела.

Окремим додатком вміщено «Відгуки А. К. Лисого на автореферати кандидатських дисертацій».

Бібліографічний опис та скорочення слів і словосполучень здійснено згідно з чинними державними стандартами України.

Для зручного користування збірник містить допоміжний іменний покажчик, у якому наведено прізвища співавторів, упорядників, редакторів, відповідальних за випуск, відомості про яких є в бібліографічних записах.

Електронну версію цього видання буде розміщено на сайті Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки ім. К. А. Тімірязєва в розділі «Е-Бібліотека».

Щиро вдячні колегам із бібліотеки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського за оперативно надану інформацію під час підготовки збірника.

Працівники відділу краєзнавства висловлюють щире подяку Анатолію Кононовичу за видання, передані у фонд Вінницької ОУНБ ім. К. А. Тімірязєва. Вони, безперечно, мають цінність для всіх, хто шанує українське слово, цікавиться краєзнавчими дослідженнями.

Подарована науковцем література стане відчутним джерелом поповнення бібліотечного фонду та надасть неоціненну допомогу для забезпечення історично-краєзнавчого процесу та наукової діяльності головної книгозбірні області.

Анатолію Кононовичу Лисому – 75. Політ нормальний!

Спекотного червневого дня 1992 року, очікуючи семінарське заняття, студенти-історики мляво гортали книжки та конспекти з історії України. Літня задуха звела нанівець увесь навчальний ентузіазм. Пожвавлення та зацікавлення спричинила звістка про те, що відбудеться заміна викладача.

Невдовзі до аудиторії невимушено й упевнено зайшов невисокого зросту, жвавий чоловік, який із перших хвилин спілкування викликав у присутніх щиру симпатію. Відрекомендувався новий викладач досить своєрідно: він добродушно зауважив, що прізвище – Лисий – суголосне його зовнішності, чим остаточно розвіяв напруження та збільшив до себе прихильність студентів.

Викладач вільно володів історичним матеріалом, тактовно ставив уточнювальні запитання, уважно вислуховував відповіді студентів, толерантно вступав із ними в дискусію. Донині лекційні та семінарські заняття, які проводить Анатолій Кононович, є визнаним взірцем навчально-педагогічної роботи.

Викладацьку працю у Вінницькому державному педагогічному інституті (нині – університет імені Михайла Коцюбинського) А. К. Лисий розпочав у 1978 році. І це не випадково. Вищий навчальний заклад завжди був певним професійним ідеалом, його високі критерії відбору працівників унеможлиблюють потрапляння на педагогічну роботу некомпетентних чи випадкових осіб. На той час Анатолій Кононович уже мав відповідні фахові навички. Він почергово обіймав посаду учителя середньої школи, завідувача відділу обласного краєзнавчого музею, інструктора обкому комсомолу, асистента кафедри історії КПРС Вінницького політехнічного інституту, продовжу-

вав навчання в заочній аспірантурі Київського державного університету ім. Т. Шевченка.

У колективі педуніверситету Анатолій Кононович самовіддано пропрацював майже 35 років. За цей тривалий час він захистив кандидатську дисертацію, здобув звання доцента, став відмінником освіти України, членом Національних спілок краєзнавців і журналістів України, опублікував понад 250 наукових статей. Виховав не одне покоління вчителів-істориків. Його ім'я стало відомим у середовищі професійних науковців, краєзнавців, педагогів, архівних, музейних та бібліотечних працівників.

Особливе визнання А. К. Лисому як науковцю принесла краєзнавча діяльність. Його ґрунтовні дослідження з церковної історії Подільського краю стали окрасою історико-краєзнавчої науки. Найбільш затребуваними для суспільства, особливо в системі історії – середньої освіти, стали праці: «Нариси історії Подільської (Вінницько-Брацлавської) Єпархії», «Небо на землі. З історії Вінницького Спасо-Преображенського кафедрального собору», «Вінницький капуцинський монастир», «Нариси історії Гніванського костелу 1906–1996», «Нариси історії Мурафського костюлу Непорочного зачаття Діви Марії 1625–2000» та ін., у яких учений дослідив історію багатьох осередків релігійного життя Вінниччини, показав складну, але самобутню конфесійну палітру регіону, розкрив її роль у духовному, політичному та економічному житті Правобережної України.

Вагомим є внесок Анатолія Кононовича у вивчення соціально-економічної та політичної історії Вінницької області загалом, Вінниці зокрема. Достеменно знаючи історію рідного краю, він став співавтором колективних видань: «Вінниця. Історичний нарис», «Володарка – 90», «Реабілітовані історією», «Енциклопедія історії України», «Чотири вінницькі броди» та ін. У публікації «Дві долі на тлі Національної революції» зіставив і дослідив біографії

видатних соратників гетьмана Богдана Хмельницького, діяльність яких тісно пов'язана з Вінниччиною, – брацлавського полковника Данила Нечая та вінницького полковника Івана Богуна.

Окремою сторінкою професійного життєпису А. К. Лисого є його праця в Барському гуманітарно-педагогічному коледжі імені Михайла Грушевського, де п'ять років поспіль він викладав цикл суспільно-економічних дисциплін. За час роботи в коледжі здобув високе наукове звання – члена-кореспондента Академії міжнародного співробітництва з креативної педагогіки.

Не можна не згадати й інших відомостей із життєвого шляху знаного історика та педагога. Народився Анатолій Кононович 30 липня 1944 року в родині агронома Конона Олександровича та вчительки Катерини Антонівни в щойно звільненій від німецьких окупантів Вінниці. У дитячій пам'яті назавжди закарбувалася відбудова обпаленого війною міста, сірі колони німецьких військовополонених на його вулицях, труднощі родини з продуктами, одягом, житлом.

Середню освіту майбутній учений здобував у Вінницькій школі № 17. Навчався охоче, уважно дослухався до кожного слова вчителів. Виношував заповітну мрію стати істориком.

Після відмінного завершення навчання в школі юнак зробив спробу вступити до Ужгородського державного університету. Однак на заваді стало те, що в хрущовські часи після школи до вишів набирали лише 20 % абітурієнтів. Перевагу ж надавали молоді з трудовим стажем і тим, хто відслужив в армії.

Попрацювавши слюсарем-монтажником на одному з вінницьких заводів, він зробив нову спробу потрапити на навчання до омріяного закладу, конкурсний набір якого становив вісімнадцять чоловік на місце. Працелюбство,

наполегливість у поєднанні з блискучими знаннями принесли заслужений успіх – хлопець виборов право стати студентом. Однак через рік юнака призвали до армії, де він прослужив три роки. Звільнившись у запас сержантом, продовжив навчання на історичному факультеті Ужгородського державного університету. Після закінчення вишу він завжди повернувся до рідного міста, щоб прославляти його своєю науковою та педагогічною працею.

У середовищі закоханих в історію ювіляр зустрів майбутню дружину, Людмилу Серафимівну, старшого наукового працівника, зав. відділу Вінницького обласного краєзнавчого музею, з якою майже піввіку йде по життю.

Нині Анатолій Кононович успішно поєднує викладацьку та адміністративну роботу у КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», де очолює кафедру суспільних дисциплін.

Він – активний учасник наукових конференцій міжнародного, всеукраїнського та обласного рівня, частий гість місцевих телеканалів та радіоефірів, має персональну сторінку в мережі «Інтернет». Показовою є кількість публічних виступів ученого, приурочених до 100-річчя від проголошення Дня Соборності України.

Анатолій Кононович Лисий є доброзичливою, чуйною, світлою людиною, і тому має сотні надійних друзів, знайомих, колег. Усі вони щиро вітають його зі славним ювілеєм! Зичать Анатолію Кононовичу нових звершень на професійній ниві, козацького здоров'я, усіляких гараздів у житті! Бажають творчої наснаги в подальшому навчанні та вихованні молоді, дослідженні маловідомих сторінок історії нашої Батьківщини!

Юрій Степанчук,
*доктор історичних наук,
доцент Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського*

Основні дати життя та наукової діяльності Анатолія Кононовича Лисого

Народився 30 липня 1944 р. у м. Вінниця

У 1961 р., здобувши середню освіту у Вінницькій школі № 17, вступив на навчання до Ужгородського державного університету (історичний факультет) (1966–1969 рр.)

1963–1966 рр. – служба в армії на посадах рядового та сержантського складу, капітан запасу

Почергово обіймав посаду інструктора Вінницького обкому ЛКСМУ, учителя середньої школи, завідувача відділу Вінницького обласного краєзнавчого музею

1975–1978 рр. – асистент кафедри історії КППС Вінницького політехнічного інституту

1976–1980 рр. – навчання в Київському державному університеті ім. Т. Шевченка (заочна аспірантура)

1984 р. – захист кандидатської дисертації

1978–2012 рр. – викладацька діяльність у Вінницькому державному педагогічному інституті (нині – університет імені Михайла Коцюбинського)

2000 р. – член Національної спілки журналістів України

2001 р. – дійсний член Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка та його Вінницької філії

2005 р. – член Національної спілки краєзнавців України

2011–2016 рр. – викладацька діяльність у Барському гуманітарно-педагогічному коледжі імені Михайла Грушевського

2013 р. – член-кореспондент Академії міжнародного співробітництва з креативної педагогіки

2016 р. – дотепер – у КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

27.06.2019 р. – Почесний краєзнавець України

Вибрані дослідження А. К. Лисого (повні тексти опублікованих статей)

Валентин Отамановський **про початки вінницької магдебургії**

У далекому 1946 р. в Московському університеті ім. М. Ломоносова успішно захищається кандидатська дисертація «Вінниця в XIV–XVII століттях». Її автор – Валентин Дмитрович Отамановський, відомий історик, організатор краєзнавства на Поділлі у 1920–1929 рр. Він зазнав арештів, тюрми, заслання, та протягом усього життя вивчав історію нашого краю [1, с. 6–13]. Восени 1992-го вінницький історик Юрій Савчук запропонував видати дослідження і привіз ксерокопію з Москви, а місцеве видавництво «Континент-прим» у 1993 р. дало друге життя науковій розвідці [2]. Бібліографія дисертації складає 198 назв українською, російською, польською, німецькою, французькою, латинською мовами. Широко використані фонди Московського Центрального та Київського архівів древніх актів, Львівського бернардинського та Вінницького округового архівів, давньосховищ Республіки Польща.

Цілий розділ (VI) присвячено наданню Вінниці автономії та еволюції правового стану міщанської громади протягом XVII століття [3, с. 291–352]. Автор розпочинає розповідь з того, що Вінницьке староство в управління отримав від польського короля у 1638 р. Ян Одривольський. Він одразу встановлює з вінницькою міщанською громадою певні договірні взаємини і надає місту автономію на магдебурзькому праві.

Вінницький староста зрікся в інтересах міщанської громади таких прибуткових статей:

- а) права на розпорядження міськими землями та на їх експлуатацію;

- б) важливого в старостинському бюджеті права пропінації (пропінація – монополія феодала на продаж пива або горілки лише за тими цінами та у тих корчмах, які заздалегідь визначені господарем);

- в) староста подбав про монополізацію для міщанської громади права на вагове, мірове, смоляне й дьогтьове та монополію на заняття ремеслами через утворення цехів.

Але замість не визначеного точно податку вівсом та триденної панщини на рік вінницький староста мав отримувати конкретно визначений грошовий еквівалент [4, с. 301].

Пройшло два роки, і міська громада споряджає депутацію до Варшави, щоб на державному рівні отримати жадане магдебурзьке право. До столиці поїхали вїт Парфен Омелянович, райця Тишко Тийненко, міщанин Іван Ушкало. У суботу, 26 травня 1640 р., на вальному сеймі (вальний сейм – збори шляхти всіх воєводств для обговорення та прийняття законів, вирішення адміністративних питань, визначення податків тощо) вони «здорові духом і тілом склали перед королем тілесну присягу за звичаєм, перед Розп'яттям і ту присягу поважно виголосили» [5, с. 371].

У їх клятві йшлося про те, що документи та привілеї Вінниці, дані попередніми монархами, знищені вогнем у замку під час татарського набігу 1580 р.

За кілька днів, 30 травня 1640 р., Владислав IV королівським привілеєм надав вінницькій міщанській громаді магдебурзьке право. Додатково ним було стверджено межі міської території, встановлені давнішими межевими декретами 1530–1570 рр. Привілей передбачав також право мати свою печатку з гербом міста Вінниці. На міському гербі «зображено було дві шаблі та дві вудки. Шаблі символізували Вінницю, як прикордонне місто, на мешканців якого покла-

дено було військові обов'язки. Дві вудки на гербі означали, що уряд визнає тепер право вінничан на уходництво, тоді як вінницькі старости забороняли масовий відплив міщан «на входи», бо це послаблювало сили захисників міста під час нападу татар» [6, с. 50].

Одержання магдебурзького права слід вважати важливим здобутком міста в його довготривалій боротьбі з сеньйором, а звільнення міщан з-під замкового присуду й надання місту власного міського суду мало велике значення в історії Вінниці.

Віднині місто очолював міський уряд з шести бурмистрів під головуванням вйта. За національним складом вони всі без винятку українці. Цей виборний уряд, керуючись кодексом міського магдебурзького та звичаєвого права, виконував адміністративні та судові функції. Першим вінницьким вйтом був у 1639–1643 рр. Парфен Омелянович, у 1643–1645 рр. – Андрій Давидович, 1645 р. Омеляновича знову було обрано вйтом. Важливу посаду писаря займав у Вінниці місцевий міщанин Яцько Сенченко. Міські актові книги він вів українською мовою.

Вінницька міщанська громада високо цінувала здобуті права та вольності: адже навіть однією з умов Зборівської угоди 1649 р., безперечно, на клопотання вінницьких міщан перед Б. Хмельницьким, Українська держава виставила Речі Посполитій вимогу – дати цілковиту амністію вінницьким міщанам та залишити їм усі попередні права та вольності.

Наступним етапом виконання Польщею Зборівської угоди було те, що 1650 р., на клопотання вінничан, новий король Ян Казимир ствердив привілей Владислава IV Вінниці на магдебурзьке право. Гадяцький договір 1659 р. також санкціонував місту всі набуті права і вольності. Юрій Хмельницький 1661 р. залишив без змін Status quo Вінниці. До Бучацького трактату 1672 р. вінницька міщанська громада зберігала своє автономне становище [8, с. 345–347].

Джерела та література

1. Кароєва Л. Р. Валентин Дмитрович Отамановський / Л. Р. Кароєва, Л. М. Шпильова // Подільська старовина : зб. наук. пр. Вінниця, 1993.
2. Отамановський В. Д. Вінниця в XIV–XVII століттях : іст. дослідж. Вінниця, 1993. 464 с.
3. Отамановський В. Д. Вінниця в XIV–XVII століттях : іст. дослідж. Вінниця, 1993. 464 с.
4. Там само. С. 301.
5. Там само. С. 371.
6. Савчук Ю. Міська геральдика Поділля. Вінниця, 1995. С. 50, 7.
7. Отамановський В. Д. Вінниця в XIV–XVII століттях : іст. дослідж. Вінниця, 1993. 464 с.

Передрук із видання «Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження» (Вінниця, 2018)

Вінниця між лютим і жовтнем 1917 р.

Місцева краєзнавча література досить однобічно висвітлювала події, що трапилися у Вінниці після Лютневої революції 1917 р. В різний час вийшли: «Вінниця. Історичний нарис», «Нариси історії Вінницької обласної партійної організації», «Історія міст і сіл УРСР. Вінницька область». Проте в них відсутній реальний хід подій. Тож зробимо спробу відновити історичну правду.

Перемога Лютневої революції відкрила широкі можливості для легалізації діяльності політичних партій, створення різноманітних громадських організацій. Як і в Петрограді, в Україні в першій декаді березня виникають ради об'єднаних громадських організацій, ради робітничих і солдатських депутатів, а також Центральна Рада. Але якщо

в російській столиці рада робітничих депутатів становила серйозну політичну силу й мала реальний вплив на Тимчасовий уряд, то в Україні ці ради не відігравали провідної ролі й на владу не претендували, тому про існування тут двовладдя не доводиться говорити. Зазначимо, що ради робітничих і солдатських депутатів фінансувалися Тимчасовим урядом [2].

Хвиля революційних подій докотилася і до Поділля. Мешканці Вінниці вже 2 березня дізналися про революцію, у місті одразу ж відбулися багатолюдні мітинги і демонстрації. 3 березня вінничани створили Тимчасовий комітет, до якого увійшли по двоє осіб від кожного прошарку населення. Йому було доручено формування місцевих органів влади Тимчасового уряду. Цей комітет 6 березня створив Раду громадських організацій, куди увійшли представники 49 організацій, що презентували широкий загал населення. До її складу входили представники міської думи, земства, громадських, робітничих, культурних, кооперативних, освітніх організацій, військові. Вони обрали виконавчий комітет на чолі з головою графом З. С. Грохольським [3].

4 березня в залах Вінницької міської управи зі стін були зняті портрети колишнього імператора Миколи II, винесено і його погруддя. Залишилось погруддя (роботи скульптора Едвардса) Олександра II як творця Міського і Земського уложень. Прокурор окружного суду І. М. Якубовський отримав 7 березня телеграму зі столиці про негайне звільнення всіх підозрюваних і ув'язнених з релігійних і політичних справ [4].

8 березня виконком Ради громадських організацій усунув М. В. Оводова від виконання обов'язків міського голови і призначив комісаром в міську управу Й. І. Лозинського. Того ж дня від імені виконкому було послано вітальну телеграму голові Тимчасового уряду князю Львову [5]. Згодом міську думу очолив І. Я. Слуцький [6]. 28 березня до

складу міської думи було кооптовано 20 осіб від міщан, солдат, робітників і двоє офіцерів. 6 квітня міським головою обрано І. С. Олтаржевського, а його заступниками стали М. О. Литвицький і О. П. Баранов.

З 15 березня міська газета «Юго-Западный край» стала виходити під назвою «Свободный голос» і вже наступного дня надрукувала звернення Центральної Ради до українського народу і відозву про здачу обивателями золота в банк для зміцнення фінансової системи республіки.

6 березня в приміщенні Вінницької міської думи відбулося перше засідання Ради робітничих депутатів, на якому були присутні 56 представників від 5 підприємств міста. Наступного дня Рада робітничих депутатів обрала виконавчий комітет. В цей же час солдати місцевого гарнізону обрали Раду солдатських депутатів. Незабаром вона об'єдналася з Радою робітничих депутатів. Так виникла Вінницька Рада робітничих і солдатських депутатів [7].

Оскільки у Вінниці не було профспілок, керівництво виступами трудящих взяла на себе Рада. Вона уповноважила своїх членів керувати страйками робітників, прикажчиків, аптекарських службовців, модисток та ін. Рада доклала багато зусиль для покращання умов праці робітників міста і таким чином вирішувала переважно економічні, а не політичні питання. Виконком Ради послав також комісарів-солдат до міліції, тюрми, військового начальника. Загалом місцева Рада підтримувала Тимчасовий уряд і його адміністрацію.

10 березня 1917 р. поліція була переформована в міліцію. Поліція до революції складалася із трьох поліцейських дільниць, нараховувала 107 поліцейських і 10 чиновників. Її утримання коштувало місту 53110 крб [8]. Поліцмейстер міста А. Мончинський зробив доповідь про нові штати міліції. Замість поліцмейстера вводилась посада начальника міської міліції. Ним став М. Г. Мілеант –

присяжний повірений окружного суду. Значну кількість колишніх поліцейських залишили. В цей же час було ліквідовано і місцеве жандармське управління.

У березні 1917 р. на Поділлі відроджується просвітницький рух. У Вінниці філія культурно-просвітницького товариства «Просвіта» створена 3 березня. Її фундатори організували бібліотеку-читальню й звернулися із закликом до українського громадянства дарувати для неї книжки. Помешкання «Просвіти» тоді знаходилося у будинку № 70 по Миколаївському проспекті. Організація мала чотири кіоски для продажу газет і книг [8]. Польська громада міста створила 15 травня просвітницьке товариство «Польська Мацеж Школьна на Поділлі». Підручники для неї закуповувались у Києві та друкувались у місцевій польській друкарні.

Щоб оформити політичні вимоги українства, 6 квітня 1917 р. у Києві було скликано Український національний конгрес. На цьому форумі виступали й наші земляки. Форум мав величезне значення для будівництва української державності і становлення її інституцій. У своїх резолюціях конгрес стверджував, що єдиною відповідною формою державного устрою для Росії є федеративна демократична республіка, а одним з головних принципів української автономії визнав повну гарантію прав національних меншин, що живуть в Україні. Делегати форуму закликали не зволікати, а невідкладно творити основи автономії України, для чого утворити крайову Раду з представників громадян різних національностей. Наприкінці роботи конгресу було проведено вибори Центральної Ради, головою якої знову став М. Грушевський. Від Поділля до складу вищого представницького органу увійшли Н. Григоріїв, В. Приходько, П. Ведибіда, М. Любинський [9].

М. Грушевський, підбиваючи підсумки роботи конгресу в газеті «Нова Рада», виклав програму подальшої діяль-

ності організованого українського громадянства, згідно якої на місцях повинні створюватись українські національні організації – сільські, повітові, губернські комітети, і з їхньої ініціативи повинен розвиватися процес творення територіальних комітетів, які б склалися не тільки з українців, але й з представників національних меншин. Це дало б підстави до організації представницького органу усього населення краю і проведення в життя автономії.

У Вінниці 5 березня відбулися організаційні збори громадського українського клубу. Його учасники проголосили створення «Союзу подільських українців», прийняли статут, заснували тижневик «Подільська воля» і обрали раду старійшин. Гаслом організації стала «повна воля для розвитку української нації, з забезпеченням прав меншості» [10].

Одразу ж після Українського конгресу, з 9 по 11 квітня у Вінниці проходив Подільський губернський кооперативний з'їзд, на якому обговорювалися не стільки фахові, як політичні теми.

Показово, що перед його відкриттям український хор виконав національний гімн «Ще не вмерла України» та Шевченків заповіт. Бурхливе обговорення присутніх викликала доповідь «Про форми державного управління». Після дискусії делегати з'їзду одногосно висловились за федеративну республіку в Росії.

Та центральне місце в роботі зібрання посіло українське питання. Його підняв голова зборів Д. В. Маркович. Він визначив основні завдання і засади подальшої громадської праці українства на найближчий період.

Українство Поділля продовжувало організовуватися. Союз Подільських українців за дорученням Центральної Ради скликав 5 травня 1917 р. у Вінниці в приміщенні театру з'їзд громадянства краю, на якому обрано Подільську губернську українську Раду на чолі з Д. Марковичем. Форум звернувся до подолян із закликом організувати повітові

українські Ради, засновувати у кожному селі селянські Спілки та товариства «Просвіта» і підтримав національно-територіальну автономію України. Український Подільський з'їзд цілком приєднався до постанов Національного конгресу і визнав Центральну Раду єдиною представницькою всеукраїнською організацією, а також обіцяв усіма силами підтримувати її [11]. Відтак український рух захопив найширші кола населення Поділля.

25 квітня 1917 р. створилася Вінницька більшовицька організація на чолі з колишнім студентом Київського університету Св. Володимира М. П. Тарногородським. Робітниче населення міста та солдати гарнізону стали базою для формування місцевої організації РСДРП(б) [12].

Український рух в місті ставав все впливовішим. 23 квітня в приміщенні учительського інституту відбулися загальні збори учнів-українців міських середніх і педагогічних шкіл. Виникла Українська військова спілка, до якої належали всі українці-вояки місцевого гарнізону. Вони 28 травня провели 2-тисячне віче солдатів і офіцерів Вінницького гарнізону. Віче визнало Центральну Раду та Український військовий генеральний комітет як найвищу військову владу.

11 травня відбулася українська маніфестація. Тисячі жителів міста та навколишніх сіл, військові частини вінницької залози з національними синьо-жовтими прапорами зібралися на міському бульварі. У ній взяли участь також учні шкіл у національному одязі та делегати з'їзду селян-солдатів Південно-Західного фронту, що проходив у цей час у Вінниці. Ця демонстрація була виявом рішучої підтримки українцями політики Центральної Ради. Вона закінчилася співом гімну «Ще не вмерла України».

Вже на другому засіданні Подільської губернської Ради громадських організацій, яке відбулося у Вінниці 8 червня 1917 р., група представників від української гу-

бернської Ради була в більшості. Коли на посаду губернського комісара було запропоновано кандидатуру офіцера Шостаковського, то українці заблокували її затвердження і висловили протест, мотивуючи це тим, що «ні одна вища посада на Україні не може бути затвердженою без згоди з Українською Центральною Радою, як представницею всього українського народу». Відтак на посаду губкомісара було висунуто українського діяча – лікаря М. Стаховського, кандидатуру якого, дещо пізніше, вимушений був затвердити Тимчасовий уряд.

Тим часом Центральна Рада 12 червня 1917 р. обнародувала свій 1-й Універсал, який фактично декларував автономію України в Російській державі. У ньому пропонувалося переобирати на місцях адміністрацію, ворожу до українства, а також порозумітися з демократією інших національностей і разом творити нове життя. Втілюючи положення Універсалу, Центральна Рада 15 червня 1917 р. утворила Генеральний Секретаріат – уряд автономної України, головою якого обрано відомого українського письменника та громадсько-політичного діяча В. Винниченка. 27 червня Генеральний Секретаріат проголосив себе виконавчим органом влади в Україні.

Україна все далі і далі просувалась по шляху до автономії. Після входження до Центральної Ради делегатів від військового, селянського та робітничого з'їздів, вона провадила свої засідання на зразок звичайних парламентів і стала вищим законодавчим органом українського народу. Після селянського з'їзду в червні 1917 р. до цього органу включили 20 представників від подільських повітів. До Центральної Ради від різних організацій та партій увійшли також й інші подоляни.

У день виходу 1-го Універсалу у Вінниці розпочали роботу XII надзвичайні губернські Земські збори. Наступного дня на вечірньому засіданні представник від гласних-укра-

їнців Д. Маркович, зачитавши з газети Універсал, зробив заяву, що більшість українців «всеціло підкоряються йому», та запропонував зборам резолюцію, згідно з якою губернське земське зібрання визнає «для себе обов'язковим бути в найтіснішому організаційному контакті з Українською Центральною Радою». Ця резолюція була дружно заблокована представниками як правих, так і лівих політичних течій великоросійського громадянства, які покинули зал. Що вже казати про шовіністів, якщо представник Кам'янець-Подільської Ради робітничих депутатів заявив, що «бачить у виданні Універсалу один з виступів, що вносить анархію». Серед напруженої атмосфери дебатів, прихильників і противників Універсалу слово взяв член Центральної Ради В. Приходько. Він сказав: «...поляки та євреї поставились до руху українців з розумінням, росіяни – менше, прийде час, коли це згладиться, вірю – інші Земські збори віднесуться інакше до українського руху, ніж теперішні» [13]. Подільські губернські Земські збори не підтримали 1-й Універсал Центральної Ради тому, що на відміну від інших політичних і громадських організацій, які постали після революції, земства обирались до лютого 1917 р. і в них основну роль відігравали ліберальні та консервативні елементи. Та й більшість великоруських революціонерів негативно ставились до автономії України, вважаючи її впровадження ударом в спину революції.

У цей час у Вінниці, як і в інших місцях України, діяли осередки всеросійських і українських партій, зокрема українських соціал-демократів і есерів. Тут був досить сильний вплив сіоністів і кадетів. На селі популярністю користувалась Центральна Рада.

Вибори до Вінницької міської думи проводилися 27 серпня 1917 р. 350 претендентів були об'єднані в 15 партійних списків, деякі з них виглядали досить екзотично: Демократичний блок (соціал-демократи (меншовики),

соціалісти-революціонери, Бунд, Польська соціалістична партія); Польська людність м. Вінниці; Міщани Малих і Великих хуторів; Вінницька філія партії Народної свободи; Безпартійний діловий список; Трудова група; Об'єднана єврейська соціалістична робітничка партія; Блок профспілок службовців урядових установ; Український демократичний блок; Об'єднані квартиронаймачі міста; Єврейський національний блок; РСДРП(б); Блок домовласників і квартиронаймачів; Блок українських соціал-демократів і соціал-революціонерів; Мешканці Замостя.

Вибори проводилися на 19 міських і 11 військових дільницях. Реалізували своє право голосу 15817 осіб. За більшовиків голосувало 3239 осіб; єврейські партії – 2632; українські – 2294 (14,5 %). За інші 12 сил – 7648. Таким чином більшість із 61 мандату отримали представники лівоцентристського спрямування, але різної національної приналежності [14].

На 16 вересня 1917 р. було призначено перше засідання Думи, однак воно було практично зірване. Все почалося з «безневинного» питання про мови. Представник кожної фракції зачитував звернення тією мовою, якою вважав за потрібне. В залі засідань лунала українська, російська, польська та ідиш.

Сяк-так народні обранці дійшли згоди про те, що після виголошення звернень національними мовами вони перекладатимуться російською.

23 вересня головою міської думи було обрано І. Я. Слуцького (соціал-демократ, меншовик). Заступником голови став Г. М. Бойно-Родзевич (кадет). Членами управи обрані: М. А. Літвицький (український есер); М. А. Метельський і Б. М. Оршанський (Бунд) та доктор В. І. Черняк (російський есер). Представники правих партій, враховуючи свою меншість, вирішили зірвати вибори і відмовитись від участі в голосуванні. Соціалістична більшість без перешкод проголосувала за Слуцького, а їхні опоненти жваво подали

скаргу до суду. Через деякий час окружний суд визнав обрання Слуцького недійсним унаслідок відсутності кворуму, але він продовжував виконувати обов'язки голови. А от формування виконавчого органу – міської управи – затяглося аж до середини 1918 р.

28 вересня було створено комісії Думи: військово-квартирну, з охорони міста, фінансово-господарчу, юридичну, санітарно-медичну, культурно-просвітницьку, театральну, шляхобудівельну, ревізійну, громадської опіки [15].

Незважаючи на те, що Центральна Рада закликала до спокою, влітку 1917 р. в Україні під впливом більшовицької пропаганди почались масові заворушення: селяни підпалювали поміщицькі економії, грабували реманент, худобу, рубали ліси тощо. Те ж саме широко відбувалось і на Поділлі. На ім'я губернського комісара надходила маса телеграм, в яких місцеві адміністрації просили негайно відрядити збройну силу в зв'язку з «гострими аграрними і лісними безпорядками, убивствами і розоренням телефонної і телеграфної лінії». Селянські заворушення активізувалися на Поділлі влітку та восени 1917 р. Тим часом обстановка в країні загострювалась. Розвал промисловості та транспорту, перебої з постачанням продуктів харчування населенню і армії призводили до широкого незадоволення. В містах і селах Поділля склалося важке продовольче становище. У деяких місцях спалахували голодні бунти. Нестача продовольства найбільше відчувалась у Вінниці, де була велика концентрація військ та біженців з прикордонних місцевостей. Внаслідок поганої організації постачання армійської частини забирали у місцевого населення все продовольство, солдати чинили бешкети, грабунки. Непарма перебування військових частин російської армії на Поділлі порівнювали з монголо-татарським нашествям.

Яскравими прикладами солдатської сваволі, підігрітої більшовицькою демагогією, є декілька випадків з місцевого життя.

14 серпня 1917 р. солдати 15 запасного полку на великому базарі експропріювали 16 відер спирту і в «урочистій» обстановці випили. Після чого влаштували бешкет. Міліції, яка намагалась припинити це неподобство, нам'яли боки. Тільки ескадрон козаків поклав край цьому дійству.

Наприкінці вересня місцеві обивателі підказали солдатам, що на горілчаному заводі є велика кількість спирту в цистернах і горілки в пляшках (завод з початку війни не працював). Розпочався штурм гуральні, який успішно закінчився й ініціатори набрали горілки. Це стало сигналом до «широкого» наступу за спиртним. Посилений караул був не в змозі втихомирити вируючий натовп у декілька тисяч осіб. Були зламані ворота, паркан, навколо валялись п'яні. Для охорони заводу було виставлено два броньовики, один з яких мав гармату. Коли збиралося багато бажаючих і починався штурм, броньовики відкривали вогонь над головами і вгамовували бажання похмелитися. Ця епопея продовжувалася до самих жовтневих подій 1917 р.

Анархія викликала велику тривогу в громадянства краю. У зв'язку з таким становищем 12 жовтня 1917 р. було скликано XIII надзвичайні Земські збори. Вони констатували, що анархія широкою рікою розлилась по губернії. Її причини бачилися в деморалізації армії та відсутності в ній дисципліни, а також безземеллі та безграмотності селянства, підвищенні цін на хліб. Збори висловились за негайне укладення миру, виведення військ з Поділля, створення загонів Вільного Козацтва для боротьби з контрреволюцією та анархією [16].

Представники різних політичних партій і організацій міста створили Раду по боротьбі з анархією. Начальник гарнізону підполковник Борейко видавав накази по боротьбі зі солдатським свавіллям і злочинністю. Проте це мало допомагало. Почалися погроми магазинів і вбивства городян та міліціонерів.

На кінець жовтня 1917 р. соціально-економічне і політичне становище у Вінниці залишалося складним. У місті утворилося двовладдя: Дума, яка підтримувала заходи Центральної Ради щодо стабілізації ситуації в Україні, і Рада робітничих і солдатських депутатів, в якій верх брали прибічники крайніх протиправних дій. На ґрунті загального невдоволення демагогічні обіцянки більшовиків дати масам «мир, хліб і землю» завойовували все більше прибічників.

Джерела та література

1. Історія України / під ред. В. А. Смолія. Київ, 1997. С. 184.
2. Нова Рада. 1917. 25 берез.
3. Вінниця. Історичний нарис. Вінниця, 1964. С. 122.
4. Юго-Западный край. 1917. 9 берез.
5. Там само. 10 берез.
6. ДАВО. Ф.Д. 262. Оп. 1. Спр. 22. Арк. 169.
7. ДАВО. Ф.Р. 4364. Оп. 1. Спр. 6. Арк. 26.
8. Там само. Арк. 232.
9. Вісті з Української Центральної Ради. 1917. черв. (№ 22).
10. Свободный голос. 1917. 10 квіт.
11. Вісті Подільського губернського виконавчого комітету. 1917. 8 лип.
12. Вінниця. Історичний нарис. С. 125.
13. К-ПМДА. Ф.233. Оп. 1. Спр. 2885. Арк. 1.
14. Подільська воля. 1917. 11 верес.
15. Свободный голос. 1917. 1 жовт.
16. Лозовий В. С. Поділля в добу Центральної Ради : іст. нарис. Київ, 1999. С. 15.

*Передрук із видання «Наукові записки.
Серія: Історія» (Вінниця, 2007)*

До питання про заснування та перші роки служіння Преображенського Собору м. Вінниці

У 1830 р. у Варшаві розпочалось польське повстання проти царату. У квітні 1831 р. воно перекинулось у Брацлавський, Гайсинський і Ольгопольський повіти Подільської губернії. Очоловав повсталих генерал Колиско. Повстанці були розбиті під Дашевом.

Використавши як привід ці події, уряд Росії здійснив широку кампанію передачі руській православній церкві домініканських, францисканських, бернардинських та інших монастирів та костьолів. Ця доля спіткала і домініканський (1760 р. побудови) монастир у Вінниці – костьол і кляштор у домініканців відібрали. Не допомогло і те, що 22 серпня 1826 р. в ньому святкували коронацію імператора Миколи I.

Будівлі домініканського монастиря були конфісковані і передані у відання світської влади. В приміщення ліквідованого ордену тоді ж помістили лазарет, поліцію, військові майстерні. Проте костьол залишався вільним.

У цей час через дорогу існувала мала дерев'яна, вже ветха церква, що носила назву вінницького повітового Космо-Даміанівського собору. Безумовно, не одному православному приходили в голову гіркі думки, що ця бідна з почорнілого дерева церква зовсім не відповідає своєму гучному титулу – собору. Проте за бідності своєї, православні і не мріяли про ремонт свого парафіяльного собору, а тим більше про будівництво нового.

Саме тоді подільському архієпископу Кирилу прийшла думка клопотатись у губернатора про те, щоб ніким не зайнята костьольна будівля була передана православним і щоб в ній розмістився православний собор.

Важко було нащадкам графів Грохольських розлучатись з будинком, спорудженим ще їх предками. Вони пропонували побудувати для православних собор в будь-якому

місці і за будь-яким планом. Проте цю пропозицію було відхилено.

В березні 1832 р. вінницький Космо-Даміанівський собор було перенесено в нове приміщення з перейменуванням собору в Преображенський і тоді ж освячено. Його першим настоятелем став протоієрей Сільвестр Адіасевич (1832–1853 рр.).

Тоді ж перенесли іконостас, який вже не гармонував з новими стінами, і зробили незначний, косметичний ремонт. В такому вигляді собор проіснував 34 роки, з 1832 по 1866 рік.

У 1835 р., за клопотанням єпархіального керівництва, вийшов дозвіл передати у володіння собору всі будинки, що належали скасованому домініканському монастирю. Серед інших приміщень собору передавалось і сім крамниць, що знаходились в його огорожі.

Будинки і крамниці стали здавати в оренду, яка приносила прибуток у 200 крб сріблом на рік. За ці кошти, втім незначні, підтримувався як сам собор, так і передані йому будівлі. Одночасно на ці кошти куплялись богослужбові предмети – посуд, ризи, книги тощо.

З метою отримання додаткових коштів настоятель собору збудував на місці розібраної дерев'яної церкви сім мурованих крамниць і теж став здавати їх в оренду. Все це давало собору до 500 крб сріблом.

Протоієрей Адіасевич був настоятелем собору з 1832 р. по жовтень 1853 р. За цей час, особливо з 1835 р., він придбав для храму чудовий церковний посуд, хрест, Євангеліє, багату дарохранительницю, потрібні церковні книги, декілька пар церковного урочистого вбрання.

До середини ХІХ ст. Вінниця поступово зростає. Лише з 1825 по 1852 рр. кількість будинків у місті збільшилась з 868 до 1427, у тому числі кам'яних – з 5 до 23. В 1860 р. в місті був 1501 будинок (з них 25 – кам'яних). Населення на

цей час становило 10280 чоловік, в тому числі міщан – 6606, купців – 804, цехових – 866. За національним складом воно розподілялося так: православних – 51,7 %, іудеїв – 35,3 %, католиків – 8,4 %, інших – 4,6 %.

В останні дні вересня 1847 р. до собору завітав російський імператор Микола I з синами Олександром та Миколою. Він робив огляд частинам четвертого корпусу, що стояв табором на схід від Вінниці. І п'ять днів прожив в палаці графа Грохольського (П'ятничани).

Після смерті настоятеля залишилось велике сімейство. Єпископ Євсевій запропонував зайняти місце у Вінниці кому-небудь з наставників Подільської духовної семінарії, проте з умовою одружитись на одній з дочок покійного протоієрея. Порфирій Вознесенський, випускник Петербурзької духовної академії, погодився на одруження і на зайняття місця при Вінницькому соборі. 2 лютого 1854 р. його було рукоположено у священники при Преображенському соборі. Разом з тим він був законовчителем місцевого народного парафіяльного училища. За успішну діяльність 30 травня 1854 р. посвячено в сан протоієрея. У 1856–1866 рр. був членом будівельного комітету по перебудові Вінницького собору. У 1857 р. нагороджений скуфією, 21 травня 1861 р. нагороджений камилавкою, у 1864 р. відзначений наперсним хрестом. Третього лютого 1867 р., вже благочинним нагороджується орденом Св. Анни 3-го ступеня. Отримав також бронзовий хрест в пам'ять війни 1853–1856 рр. (Кримської) та дві медалі.

У 1855 р. протоієрей Вознесенський звернув увагу, що багато з його парафіян, не маючи теплого вбрання, мало відвідують церкву зимою. Тому він прийняв рішення збудувати теплу церкву в приміщенні бувшої крипти, в підвалі під церквою. В ній колись ховались померлі роду Грохольських.

Перед реконструкцією підвалу було збережено ряд формальностей. Кам'янецький римо-католицький єпископ

направив до Вінниці свого представника, який разом з настоятелем собору 18 травня 1855 р. склали акта: «Всі цілі домовини перенесли в приміщення біля входу по праву сторону й замурували; зруйновані, числом дві опустили в могилу, викопану в південній стороні підвалу, й засипали. Все це зроблено без будь-якого розголосу й церемоній». Після чого приміщення було побілено, настлано дерев'яну підлогу і поставлено пристойний іконостас. Підземна церква була влаштована в ім'я Св. безсрібників Кузьми і Дем'яна, колишніх святих собору.

Ця перебудова обійшлась у півтори тисячі крб сріблом. У Подільській губернії подібного притулку для моління, особливо дітей і старих, не існувало.

Ще у 1848 р. був підготовлений й затверджений Миколою I проект зовнішньої перебудови собору. Але із-за відсутності потрібних коштів як в духовному відомстві, так і в парафії, не приводився в дію. У 1860 р. протоієрей Вознесенський, зібравши 8 тисяч крб, приступив до виконання проекту. Перш за все було замінено бляхою гонтовий дах, який протікав, і вода псувала не тільки склепіння, але й стіни. Були надбудовані три бані: дві менші – кам'яні і одна велика – дерев'яна. Дзвони були перенесені з тимчасової дзвіниці до однієї з новозбудованих башт. Крім цього, в стінах собору було пробито чотири великих вікна, завдяки чому було ліквідовано похмурість костельної будівлі. Перебудова надала собору вигляд православної церкви і прикрасила місто.

У клірових відомостях за 1862 р. читаємо: «що причт має в своєму користуванні 45 десятин і 2314 кв. сажнів землі. Собор має православного сповідання: чиновників – 23, військових – 21, громадян і міщан 107 дворів. Причту за штатом повинно бути: настоятель собору, соборний священник, диякон, дяк і паламар. З них: настоятель отримує

210 крб в рік; соборний священик – 150 крб; диякон – 90 крб; дяк – 64 крб; паламар – 45 крб».

Древні стіни собору були свідками хрещень, вінчань та відходу в інші світи багатьох людей. Про деяких з них пізніше стали писати енциклопедії.

Практично всі енциклопедії радянського періоду згадують уродженця м. Вінниці Михайла Коцюбинського. Старі метричні книги храму донесли до нас події майже півторавікової давнини. Перша, за 1864 р., подає такі записи:

Месяц и день рождения – 5 сентября;

Имя родившегося – Михаил;

Звание, имя, отчество и фамилия родителей и какого вероисповедания – Губернский секретарь Михаил Матвеевич Коцюбинский и законная супруга его Гликерия Максимовна, оба православного вероисповедания;

Звание, имя, отчество и фамилия восприемников – Винницкого уездного суда заседатель коллежский асессор Андрей Андреевич Рыбицкий и коллежского регистратора Александра Блоневского жена Мария Максимовна.

Хрестив дитину настоятель Порфірій Вознесенський.

Через 32 роки з'явилися нові записи про вінчання:

Год – 1896;

Месяц и день – 24 января;

Звание, имя, отчество, фамилия и вероисповедание жениха и невесты и которым браком – г. Винницы дворянин Михаил Михайлович Коцюбинский, православного вероисповедания и первым браком;

Лета жениха – 31;

Звание, имя, отчество, фамилия и вероисповедание невесты и которым браком – Дворянка Вера Иустиновна Дейшче, православного вероисповедания, первым браком;

Лета невесты – 32;

Кто совершил таинство – соборный священик Федор Пашута с диаконом Василием Бачинским и псаломщиками Никитою Попошариком и Иоаном Силевичем;

Кто были поручители:

По жениху – Дворяне Александр Филипович Блонский и Виталий Гаврилович Боровик;

По невесте – потомственный почетный гражданин Андроник Васильевич Лисникевич и староста Тарасий Васильевич Малеванный.

Значним фактором, що дав поштовх економічному піднесенню міста, було спорудження залізниці у двох верстах від Вінниці. 17 травня 1866 р. було вирішено розпочати роботи. Після холодної, дощової погоди нарешті дочекались сонця і 15 травня, в день свята св. Трійці, за бажанням жителів міста і військового начальства від собору, після літургії, було здійснено хресний хід до місця будівництва. Тут у присутності цілої дивізії, що мала виконувати земляні роботи, при багатолюдному зібранні міських і сільських жителів єпархіальним та військовим духівництвом був здійснений молебень. Перед його початком настоятель собору, протоієрей П. Вознесенський виголосив повчання. Подамо його, не перекладаючи і не роблячи скорочень. Адже таким чином ми перенесемось в часі на 140 років назад:

«С христианскою любовию и усердием мы прошли немалый путь, чтобы помолиться на месте нового пути, по которому будем уже не ходить, а летать на крыльях ветра.

К христианскому торжеству в честь пресвятой Троицы у нас прибавилось новое торжество, устроенное для нас монаршею заботливостию государя императора о благе нашего края, о благе возлюбленного Отечества нашего.

Само небо, смотревшее на нас пасмурно уже несколько дней, прояснилось и ярче засияло солнце, как бы для того, чтобы осветить и просветить наше торжество.

Мы собрались сюда все вместе, чтобы испросить у Господа Бога благословение и помощь к устройству нового,

удобного, небывалого еще в этом крае, пути, – пути, который объединит и соединит нас всех.

Путь этот объединит и соединит наш край и город: – и с Богоспасаемым Киевом, и с матушкой Москвою, и с бабюшкой Петербургом, с родными нашему городу братьями: – с Курском и Орлом, с Одессою и Балтою; объединит и соединит все отдаленные концы нашего обширнейшего в свете государства.

Мало сего, – путь этот соединит нас с просвещенным западом, чтобы мы могли воспользоваться его многовековыми трудами образования и искусства, поверяя эти блага, выработанные разумом человеческим, духом нашей православной веры, дарованной нам Господом и завещанной нам предками.

Теперь к вам мое слово, христоробивые воины, призванные быть участниками в трудах по сему делу, будьте вы как христоробивы, так и трудолюбивы. Труды ваши послужат на общую пользу всех собратий наших. Каждая горсть земли, брошенная вашими руками, каждый камень и дерево, положенные вашим усердием, послужат основанием благосостояния целого возлюбленного Отечества нашего и не ныне только, а навсегда. Не только мы – современники с благодарностию будем вкушать плоды трудов ваших, но вспомянет о ваших полезных трудах и позднейшее потомство. Но ни вы, имеющие трудиться над устройством сего пути, ни мы, с нетерпением ожидающие окончания этого устройства, не должны забывать одного: именно не должны забывать пути Божия – пути добродетелей.

Трудясь, должны трудиться честно, усердно, без лукавства и лени; отдыхая от трудов, должны проводить время отдыха тихо, спокойно, трезвенно. Словом: и в труде, и в отдыхе мы должны помнить, что мы христиане и всегда и везде должны жить по-христиански. Тогда путь вами

устроєнний, а нами ожидаємий, соделается для нас путем в царствие Божие!

Господи! Ты сам о себе рекл еси: Аз сем путь и истина и живот (Иоан. XIV, 6). Благослови начать и окончить предполагаемый путь и соделай его источником своей святой истины и добродетельной жизни, не для нас только, но и для целого возлюбленного Отечества нашего. Благослови и ниспошли благоденствие и долгоденствие возлюбленному монарху нашему, благочестивейшему государю императору Александру Николаевичу, так много пекущемся о благе Отечества нашего, о благе своих подданных. Благослови, умудри и укрепи всех, кто советом, словом и делом потрудился и имеет трудиться по устройству сего благого дела. Услыши молитву смиренных и недостойных служителей Твоих и всех рабов Твоих и сем к Тебе молящихся. Аминь!»

У 1871 р. Києво-Балтську залізницю було здано в експлуатацію і Вінниця опинилась на одній з найважливіших залізничних артерій країни, що з'єднувала Одесу з Москвою, Києвом та іншими великими містами. В 1873 р. був відкритий рух на залізниці Козятин-Здолбунів, яка зв'язала Вінницю з західними містами і дала можливість вивозити сільськогосподарську продукцію з Поділля до портів Балтійського моря.

В недільний день, 12 червня 1866 р. в храмі було незвичайно багато богомільців. Спонукуванням до цього стало освячення дарохранительниці, пожертвованої великим князем Олександром Олександровичем (майбутній цар Олександр III) на вічний спомин померлого брата Миколи.

У зв'язку з ремонтом, служіння здійснювалось в нижній церкві. По закінченні літургії був здійснений молебень. Свято відвідав Подільський губернатор, який, ревізуючи губернію, знаходився в цей час у Вінниці. Були присутні на службі і католики, що прийшли подивитись на вклад, зроблений спадкоємцем російського престолу.

Дарохранительниця тонкої роботи, срібна з позолотою; для неї зроблений ще різний кіот, також з позолотою і прозорим склом. На дарохранительниці два написи: один говорить – «Вклад благоверного государя наследника, цесаревича и великого князя Александра Александровича в соборный храм г. Винницы»; інший – «На вечное поминовение за упокой души государя цесаревича, великого князя Николая Александровича. 12 апреля 1865 г.»

У читача може виникнути думка, – а де сьогодні цей витвір ювелірного мистецтва? На жаль, у 1921 р. його більшовицькою владою було вилучено і переплавлено.

Енергійний настоятель ще у травні 1865 р. розпочав, маючи в розпорядженні півтори тисячі карбованців, побудову нового іконостасу. Три з половиною тисячі карбованців було вирішено взяти під певні проценти у місцевому банку. У місті знайшовся здібний майстер по дереву, талановиті художники, які і виконали розпис стін. У вівтарній частині було настелено паркет і відокремлено від приміщення різною решіткою.

З роботами знайомились генерал-губернатор, губернатор Поділля, єпископ, місцева шляхта та міщанство. Губернська преса того часу писала: «Обновленный собор вышел собором на славу; в Подольской губернии не найдется церкви, которая могла бы поравняться с Винницким собором по изяществу и красоте отделки. Жители города Винницы не налюбуются своим собором, а приезжие из разных мест России беспристрастно утверждают, что собор в таком виде сделал бы честь не только любому губернскому городу, но и столице».

27 листопада 1866 р. було здійснено освячення оновленого соборного храму; освячення це проходило з усією урочистістю, при небувалому скупченні народу з різних місць, різного стану і віросповідань.

Джерела та література

1. Державний архів Вінницької області. – Ф.Р. 196. – Оп. 1. – Спр. 395, 1425, 2354, 2928.
2. Там само. – Ф.Р. 196. – Оп. 4. – Спр. 33, 50, 66, 93, 99, 106, 196.
3. Там само. – Ф.Р. 506. – Оп. 1. – Спр. 11, 18, 38, 46, 62, 66, 92, 118.
4. Там само. – Ф.Р. 5892. – Оп. 1. – Спр. 60.
5. Там само. – Ф.Д. 905. – Оп. 1. – Спр. 5–37.
6. Там само. – Ф.Д. 905. – Оп. 4. – Спр. 5–11.
7. Баженов Л. В. Поділля в працях дослідників і краєзнавців ХІХ–ХХ ст. Кам'янець-Подільський, 1993.
8. Бируля О. Архітектурна історія Вінниці. – Вінниця, 1930.
9. Вінниця. Історичний нарис. – Вінниця, 1964.
10. Дешиця М. Малий український церковно-історичний словник. – Львів, 1994.
11. Зінченко Л. П. Православ'я в Україні. – Вінниця, 2003.
12. Історія міст і сіл УРСР. Вінницька область. – Київ, 1972.
13. Лисий А. Нариси історії Подільської /Вінницько-Брацлавської/ єпархії. 1795–1995. – Вінниця, 1995.
14. Мазурик В. С. З історії Вінницького домініканського монастиря (1630–1832). Матеріали ІІ історико-краєзнавчої конференції «Вінниця: минуле і сучасне». – Вінниця, 1994.
15. Малаков Д. В. По Брацлавщине. – Москва, 1982.
16. Отамановський В. Д. Вінниця в ХІV–ХVІІ століттях: Історичні дослідження. – Вінниця, 1993.
17. Подольская епархия. Труды комитета для историко-статистического описания Подольской епархии. Вып. 4-й. – Каменец-Подольский, 1899.

18. Празднование столетия Подольской епархии. – Каменец-Подольский, 1895.
19. Русское православие: Вехи истории. – Москва, 1990.
20. Сецинский Е. Приходы и церкви Подольской епархии. – Каменец-Подольский, 1901.
21. Шипович И. Летопись Винницкого капуцинского кляштора. – Каменец-Подольский, 1902.
22. Шипович И. О границах бывшей Брацлавщины, исторической жизни в ней и отношении Брацлавщины к Подолии. – Винница, 1914.
23. Яворовский Н. История гражданской и церковной жизни Подолии. – Каменец-Подольский, 1912.
24. Якубович В., Викул П. Подольские архипастыри (1795–1895). – Каменец-Подольский, 1895.
25. Подольские епархиальные ведомости. – 1863, 1866, 1865, 1867.

*Передрук із видання «Константинополь III»
(Вінниця, 2007)*

Знавець вінницької старовини

Історію не можна ні переробити, ні переписати. Вона завжди з нами – і у світлих буднях, і у сповнених великої людської трагедії сутінках. В цьому ще раз переконаємося, знайомлячися з долею археолога, історика, етнографа Івана Омеляновича Шиповича. Він залишив значну наукову спадщину. Це монографії, статті, нариси з історичного краєзнавства Поділля. Вчений-краєзнавець здійснював і значну громадську роботу. Однак сьогодні ім'я дослідника мало відоме навіть у наукових колах. Що ж стосується

широкої громадськості, то вона взагалі не обізнана з опублікованим доробком історика-краєзнавця. Ці праці стали бібліографічною рідкістю. Їх слід повернути науковцям та широкому загалу незалежної України.

Іван Омелянович Шипович народився 1857 р. в селі Бронниця Могилівського повіту Подільської губернії, де батько його був православним священиком.

Після здобуття домашньої освіти рідні послали його до Шаргородського духовного училища, яке в сучасних джерелах помилково називають бурсою (в Україні бурсами колись називали будинки, де жили учні духовних навчальних закладів) [1].

Радянська атеїстична література зображала такі школи розсадниками мракобісся і невігластва. Спогади І. О. Шиповича про навчання в духовному училищі свідчать про інше. «Вчителі вчили нас старанно, рідко вдавалися до покарань... Була і чимала шкільна бібліотека. Учні читали не тільки вдома, а й крадькома на лекціях.

Межи собою учні жили гарно. Один одному говорили правду. Учні ділилися між собою книжками, грішми, навіть одягом; стояли один за одного, як побратими. Та й зверталися однокласники один до одного «братуку мій».

Ті, що кінчали Шаргородське духовне училище, швидше і краще за інших випускників складали письмові іспити до Подільської семінарії. Незле складали й усні. Добре вчилися. Багато з них йшло з семінарії до вищих шкіл. До академії семінарія посилала найчастіше саме шаргородців.

Скінчивши вищі школи, шаргородці заїжджали до своєї alma mater. Тут вони згадували свою молодість, волю, науку й гріхи. Своїм дітям вони скажуть, щоб ті пам'ятали їх щирість, працьовитість, любов до освіти» [2].

Принагідно зауважимо, що зі стін цього училища вийшли майбутні українські письменники С. В. Руданський та М. М. Коцюбинський [3].

Після духовного училища Іван Шипович з 1873 р. до червня 1879 р. навчався в Подільській семінарії. Закінчивши, вступив до найстарішої в Україні Київської духовної академії (колишньої Києво-Могилянської).

Академія у ті часи давала серйозну гуманітарну підготовку. Крім богословських наук, вивчали логіку, психологію, історію філософії, загальну та російську історію, історію іноземних літератур, російську та церковно-слов'янську мови, історію російської літератури; іноземні мови – грецьку, латинську, єврейську, німецьку, французьку, англійську. З 1872 р. існувало Церковно-археологічне товариство і музей церковних старожитностей. При академії видавався журнал «Труды Киевской духовной академии» та діяла наукова бібліотека [4].

Курс Київської духовної академії Іван Шипович закінчив 1882 р. зі ступенем «кандидата богослов'я». У жовтні 1882 р. його призначили на посаду помічника інспектора Подільської семінарії [5], а згодом, 23 жовтня 1883 р., викладачем Закону Божого в Приворотському духовному училищі (тепер с. Подільське Дунаєвецького району Хмельницької області) [6].

Саме тут народжується краєзнавець Поділля. Іван Омелянович стає активним членом Подільського церковного історико-археологічного товариства, що діяло з 1865 р. Він починає досліджувати місцеву історію і друкує в «Подольских епархиальных ведомостях» декілька розвідок: «З минулого Сатанівського монастиря та літопис цього монастиря», «Микулинський монастир», «Історичні відомості про село Борівку Ямпільського повіту», «Нові відомості з історії Поділля та нові дані про долю великої княгині Олени», «Два писемних документи XVIII ст.» та ін.

Найбільшою працею цього періоду стала розвідка про Гедеона Балабана (1530–1607), українського церковного і громадського діяча. Саме він 1585 р. допоміг Львівському

братству відновити друкарню І. Федорова. На початку XVII ст. він відкрив у своєму маєтку греко-слов'янську школу і друкарню. Гостро засуджував Брестську церковну унію 1596 р. [7].

Працю І. Шиповича в училищі і на громадській ниві було відзначено 15 червня 1890 р. орденом Святого Станіслава третього ступеня [8]. Цей орден давав право на особисте дворянство. Цього ж року, 8 листопада, він прийняв сан служителя Церкви [9].

З 1 червня 1893 р. І. Шипович викладає Закон Божий у Вінницькому реальному училищі [10]. Працює сумлінно, що засвідчують рапорти директора реального училища на ім'я попечителя Київського навчального округу про відзначення священика як церковними, так і світськими нагородами. У червні 1899 р. його представили до нагородження орденом Святої Анни третього ступеня [11]. Однак за статутом цього ордену слід було служити 25 років у духовному званні, і тому було вирішено «в воздаяние отличного-усердной службы законоучителем священника Иоанна Шиповича испросить ему сан протоиерея» [12].

Високо цінили свого наставника учні реального училища. Про повагу та любов до нього свідчать спогади випускника училища, згодом інженера-електрика Георгія Густавовича Брілінга, що зберігаються в Державному архіві Вінницької області: «Хіба можливо забути, з якої широкої точки зору трактував він Біблію і як часто зупинявся на виключно історичному значенні багатьох її розділів та на їх літературних достоїнствах.

Ніколи не забуду його читання П'ятикнижжя, де йшла мова і про стародавнє законодавство, і про умови побудови військового табору, і про відомості з медицини, гігієни, фінансового права, шлюбу і т. д.

З ним можна було порозмовляти на будь-які історичні чи літературні теми. А головне, він був чудовим педагогом,

зовсім позбавленим релігійного фанатизму. Його уроки проходили дуже легко. Усяка зовнішня муштра була відсутня.

Викладач знав не тільки історію релігій, а й російську, польську, єврейську та західноєвропейську літератури. Для своїх історичних пошуків він використовував джерела на багатьох мовах.

І, безумовно, ця мудра людина чудово розуміла нас та нашу безбожність і знала – ніщо не може нас збити з обраного шляху. А тому намагалась дати нам те, що було можливим, – високу мораль, почуття обов'язку, навіть незалежно від релігії. Мабуть, в його особі ми дійсно мали християнина, якого поважали і любили» [13].

На вінницький етап у житті краєзнавця припадає підготовка до друку і видання «Літопису Вінницького капучинського кляштора» (1902) [14]. У центральній науковій бібліотеці Національної академії наук України зберігся її примірник з дарчим написом: «Высокоуважаемому профессору Вл. Б. Антоновичу от законоучителя Винницкого реального училища священника И. Шиповича».

У книзі на тлі монастирського життя подано історичний нарис основних подій, пов'язаних з життям Вінниці у 1745–1888 рр. Автор робить екскурси і в давніші часи, починаючи з 1362 р., коли було засновано місто.

На відміну від краєзнавчої літератури радянського періоду з книги можна довідатися не тільки про народні виступи, а й про те, коли було нашестя сарани, коли лютувала холера чи чума. Тут описано, як перед візитом Олександра I виклали каменем Поштову вулицю; як на початку 1812 р. робив огляд військ князь Багратіон; скільки днів перебував у місті Микола I з синами; коли, по дорозі до Відня, через Вінницю проїжджала сицилійська королева.

На початку Першої світової війни з дозволу військової цензури було видано монографію «Про кордони колишньої Брацлавщини, історичне життя в ній та

відношення Брацлавщини до Поділля» [15]. В передмові автор підкреслює, що давно визріло питання утворення в межах Південно-Західного краю нової губернії з центром у Вінниці, а також нової єпархії з кафедрою у Вінниці. Далі подається географічний опис території, що сьогодні зветься Вінниччиною. Потім здійснюється історична подорож у часи Київської Русі, монголо-татарського поневолення, литовсько-польської доби, Хмельниччини, Коліївщини, приєднання краю до Росії.

Слід зазначити, що І. Шипович добре орієнтувався в історичній літературі, використовуючи праці В. Антоновича, П. Батюшкова, М. Костомарова, О. Єфименка, М. Молчановського, польських авторів, літописи.

І. Шипович серйозно займався археологією Поділля. Багато років очолював археологічну комісію при Вінницькій міській управі. Він знайшов Сабарівське слов'янське городище, розташоване на високому лівому березі Південного Бугу, яке існувало приблизно з III ст. до н. е. до III ст. н. е. Вибираючи місце для поселення, наші предки врахували близькість полів, де можна було б сіяти хліб, лісу для полювання, річки, що давала воду, рибу і зручні шляхи сполучення, а також придатність місцевості для оборони у разі нападу ворогів. Там досить добре збереглося кілька рядів земляних валів, що оточували територію. Це були міцні споруди. Їх висота і тепер сягає кількох метрів [16].

На початку 20-х років знавець археології передав значну кількість археологічних знахідок (череп та кістки мамонта, кам'яні знаряддя праці, кераміку, нумізматику) до місцевого краєзнавчого музею. Ще раніше, переїжджаючи до Вінниці, передав багато старожитностей Кам'янець-Подільському давньосховищу.

Будучи людиною різноманітних уподобань, краєзнавець займався у своїй садибі агрономією і садівництвом. Він листувався з видатними селекціонерами, вченими-

аграріями, зокрема, з основоположником генетичного ґрунтознавства і зональної агрономії В. В. Докучаєвим, отримав від нього книгу «Наши степи прежде и теперь» [17] з дарчим написом автора червоним чорнилом: «Моєму другу, уважаємому о. Иоанну с наилучшими пожеланиями».

І. Шипович був членом різних наукових товариств і установ: Церковно-археологічного та Історичного товариств при Київській духовній академії, Історичного товариства Нестора-літописця, Московського археологічного товариства, Київського товариства старожитностей і мистецтва.

Після революції, з 1920 р., протоієрей І. Шипович правив службу у Свято-Миколаївській церкві с. Шереметки (тепер Пирогово в межах Вінниці) [18].

Незважаючи на те, що з січня 1918 р. діяв декрет про відокремлення церкви від держави, більшовики контролювали кожний крок церкви. Саме цей контроль засвідчують документи про шереметківську релігійну громаду: відомість про церкву, реєстраційна картка громади, угода про користування культовим будинком, дозвіл на реєстрацію, акти численних перевірок церковного майна, списки церковного причту та парафіян тощо.

В одному з документів на запитання: «Коли приєднався до цього релігійного культу?» І. Шипович відповів: «З першого року життя на світі» [19].

Тепер здаються дивними умови, на яких Вінницький райвиконком дозволяв релігійній громаді с. Шереметки користуватися приміщенням церкви, побудованої ще 1768 р.! Громада зобов'язувалася не допускати:

а) політичних зібрань ворожого радянській владі характеру;

б) роздачі і переховування книг, брошур, листівок проти радянської влади і її окремих представників;

в) переховування цінних речей, не включених до акту вилучення цінностей;

г) виголошення промов, ворожих радянській владі та її окремим представникам;

д) дзвоніння на сполох з метою настроєння населення проти радянської влади [20].

У ніч з 12 на 13 жовтня 1924 р. шереметківську церкву було пограбовано. Зникла і риза синьо-фіолетового кольору, подарована церкві священиком І. Шиповичем.

Загалом, на початку 20-х років Церкві доводилось діяти в складних умовах. Влада висувала Церкві претензії політичного і суто матеріального характеру. Опіраючись саме на них, а не на факти існування якоїсь таємної змови церковників, В. Ленін 19 березня 1922 р. писав, що «чим більшу кількість представників реакційного духовенства... вдасться нам з цього приводу розстріляти, тим краще. Треба саме тепер провчити цю публіку так, щоб на декілька десятиріч ні про який опір не сміли й думати» [21].

Свою частку в руйнування релігії взагалі і православної церкви зокрема вносило Вінницьке управління ДПУ. Воно доповідало партійним органам, що губвідділ ДПУ запровадив «осведомителів і сексотів, которые играют на руку развалу» ортодоксальної церкви [22]. Виконуючи вказівку центру про створення «Живої церкви», ДПУ вдалося «завербувати з цією метою настоятеля Преображенського собору Юнака, а також протодіякона Савицького і попа Євгенія» [23].

Увагу партійного керівництва звертали на те, що потрібно збільшити грошові суми для роботи серед духовенства [24]. Визнавали, що грубі методи вербування (обіцянки матеріальної користі, пиятика) приваблюють нечесний, шкурний елемент в лави «Живої церкви» і це її компрометує [25]. 7 жовтня 1924 р. І. Шипович звертається в Мекосо (*Мекосо (рос.) – міжвідомча комісія у справах спілок і товариств*): «Повідамляю, що я переходжу в Браїлівський жіночий монастир на посаду священика церкви цього монастиря» [26].

На початку 1924 р. у Вінниці видатний історик і краєзнавець В. Д. Отамановський створив Кабінет вивчення Поділля. До нього входили дослідники Поділля з Вінниці та Кам'янця-Подільського, які становили представницьку колегію наукових консультантів [27]. Кабінет мав зв'язки з понад 50 науковими установами Західної Європи, Америки, Близького Сходу та з близько 180 установами УРСР та інших радянських республік, українознавчими центрами Галичини, Закарпаття, Кубані, Канади, США [28].

У звіті про діяльність Кабінету з 13.05.1924 до 1.04.1925 р. подається список наукових консультантів. Консультантом з археології був І. Шипович. Це було досить сміливо – в часи атеїстичного розгулу призначити священника науковим консультантом.

Пізніше у передмові до 1-го тому свого дослідження з історії Вінниці В. Д. Отамановський висловлює подяку «за співпрацю та цінні відомості відомому знавцеві вінницької старовини І. О. Шиповичу», називаючи його поряд з двома академіками – А. Кримським, М. Василенком та видатним знавцем Поділля Ю. Сіцінським [29].

Інформаційні огляди дослідно-краєзнавчої праці донесли до нас деякі благородні вчинки вченого і краєзнавця. Наведемо приклади: «Науковий консультант І. Шипович передав до Кабінету наріжний камінь розміром 53x49x15 см. З вирізьбленого напису видно, що камінь було покладено за Владислава IV (1632–1648 рр.) під час закладин у Мурах вінницького Єзуїтського костьолю. Він же передав і дві цеглини, що їх було знайдено, коли розбирали підмурки давньої Єзуїтської колегії. На одній з них (розм. 28x16x7) витиснено хреста з молотом і драбиною» [30].

«Наш консультант І. Шипович передав для бібліографізації книгу-унікум, що є текстом декрету коронного суду від 11 жовтня 1790 р. в позові між м. Вінницею та князем Станіславом Понятовським. Книга (17x25,5 см) має

243 сторінки. Декрет містить цікаві матеріали до історії та устрою Вінницької міщанської громади XVI–XVIII століть» [31].

У цих же оглядах у рекомендаційному покажчику сучасної літератури про Поділля повідомлялось, що має вийти праця І. Шиповича «Вінницькі Мури. Історичний нарис». Проте вона так і не була надрукована. Змінилася політична ситуація, і стало не до краєзнавства.

1926 року, коли створювався музей М. М. Коцюбинського, на прохання В. Отамановського було підготовлено спогади «Про Шаргородське духовне училище». Вони і сьогодні зберігаються у фондах музею. Згодом їх включено до книги «Спогади про Михайла Коцюбинського» (1989), підготовленої вінницьким науковцем М. Потупейком.

А тепер повернімося до браїлівського періоду в житті І. Шиповича. Під його духовною орудою перебувала 161 монахиня. Прибуток монастиря складався частково з пожертвувань, а головним чином, з грошей за поденну роботу черниць у селян та в радгоспі. Крім цього, монахині шили ковдри, ткали килими, в'язали рукавиці, виробляли пряжу [32]. Враховуючи це, не можна сказати, що монастирі паразитували на тілі суспільства.

Після революції з семи будинків монахиням залишили один, більшу частину якого займав штаб гаубичного дивізіону. Це змусило черниць скаржитися до ВУЦВК [33].

Монахинь примушували платити ще й орендну плату за помешкання, яке вони займали, хоч приміщення монастиря було побудовано у XVII ст. і аж ніяк не Жмеринським райвиконкомом.

В таких умовах ніс службу у Свято-Троїцькій церкві Браїлівського жіночого монастиря протоієрей І. Шипович.

Випускники реального училища не забували свого наставника і тут. Г. Г. Брілінг з товаришами неодноразово відвідували його. В розмові зі своїми вихованцями свяще-

ник констатував: «Нас довели сьогодні до рівня звичайних бактерій» [34].

Настали роки «великого перелому»... Радянська влада не могла миритися з тим, що в Україні існувало 10 367 церковних громад, які об'єднували 3 359 926 віруючих [35]. Сповідуючи норми християнської моралі, вони, безперечно, важче за інші категорії населення сприймали принципи класової моралі.

У зв'язку з цим церкву і духовенство розцінювали як класових ворогів, а не як ідеологічних опонентів. Починається рішучий наступ на церкву, що насамперед проявляється у варварському руйнуванні культових споруд.

Не забарилася з вказівками райвиконкомам інспектор культів з Вінниці Карамазова. Вона зобов'язувала місцевих сатрапів до виконання рішення Президії ВУЦВК від 29.12.1929 р.:

1. Увесь кольоровий метал, а також дзвони передати Рудметалторгу.

2. Срібло безкоштовно передати Держбанку.

3. Речі, ковдри та інше – райвиконкому, ризи – для реалізації Держторгу, ікони та інше знищити як непотрібне [36].

Браїлівський жіночий монастир був приречений. Обласна газета «Більшовицька правда» виступила зі статтею «Контрреволюційне кубло за стінами Браїлівського монастиря». Її автор, Йосип Кисельов, заявляв: «Контрреволюція, що гадюкою сичить проти переможного соціалістичного наступу, знаходить тут своє пристанище, має свій осередок. Це кубло треба негайно розчавити» [37].

Нагода трапилась. Селяни з навколишніх сіл сховали у Божій обителі трохи зерна. Як завжди, знайшовся донощик...

Внаслідок цього інциденту в грудні 1932 р. І. Шиповича засудили за статтею 54 Кримінального кодексу УРСР (контрреволюційна пропаганда і агітація) на 3 роки позбав-

лення волі і у віці 75 років відправили до Сибіру. Закрили і монастир [38].

Ми, напевно, вже ніколи не дізнаємося, де довелося йому провести ці роки страждань і поневірянь. У с. Медмеже Вушко живе жінка похилого віку, Н. О. Градецька. В дитинстві вона виховувалася в сім'ї Шиповичів. Наталя Омелянівна пам'ятає лише, що її благодійник був у Сибіру і, повернувшись до Вінниці 1936 р., одразу помер. Поховали його на старому православному кладовищі (за сучасним універмагом).

Під час перебування І. Шиповича в місцях позбавлення волі влада вчинила ще одне беззаконня: 1934 р. його сім'ю вигнали з власного будинку. На місці садиби збудували обласне управління НКВС.

Сьогодні, коли в умовах національно-культурного відродження України відновлюється історична справедливість в різних сферах життя нашого суспільства, ми з вдячністю звертаємося до імен людей, які силою свого таланту, працездатності і невичерпної енергії творили добро для свого народу.

Серед таких прогресивних діячів почесне місце посідає й Іван Омелянович Шипович. Усе своє свідоме життя він присвятив благородній справі вивчення Поділля, збереження пам'яток історії та культури народу, поширення історико-краєзнавчих знань. Його творчий доробок заслуговує на увагу й глибоке вивчення, а щира любов вченого й просвітителя до народу та його історії є зразком для наслідування.

Джерела й література

1. Історія міст і сіл УРСР : в 26 т. Т. 1 : Вінницька область. Київ, 1972. С. 703.
2. Спогади про Михайла Коцюбинського. 2-ге вид., допов. Київ, 1989. С. 14.

3. Історія міст і сіл УРСР : в 26 т. Т. 1 : Вінницька область. Київ, 1972. С. 703.
4. Энциклопедический словарь / ред. И. Е. Андреевский. Санкт-Петербург : Издатели: Ф. А. Брокгаузъ, И. А. Ефронъ, 1890. Т. 1 : А-Алтай. 1890. С. 255.
5. Спогади про Михайла Коцюбинського. 2-ге вид., допов. Київ, 1989. С. 14.
6. Баженов Л. В. Поділля в працях дослідників і краєзнавців ХІХ–ХХ ст. Історіографія. Бібліографія. Матеріали. Кам'янець-Подільський, 1993. С. 400.
7. Шипович И. Гедеон Балабан. Каменец-Подольский, 1885. С. 48.
8. Памятная книжка Киевского учебного округа на 1900 г. Киев, 1900. С. 67.
9. Державний архів Вінницької області (далі – ДАВО). Ф. 15. Оп. 1. Спр. 110. Арк. 21.
10. Памятная книжка Киевского учебного округа на 1900 г. Киев, 1900. С. 67.
11. ДАВО. Ф. 15. Оп. 1. Спр. 110. Арк. 37.
12. ДАВО. Ф. 15. Оп. 1. Спр. 110. Арк. 74.
13. ДАВО. Ф. Р.-5257. Оп. 1. Спр. 11. Арк. 91, 92.
14. Шипович И. Летопись Винницкого капуцинского кляштора. Каменец.-Подольск, 1902. 52 с.
15. Шипович И. О границах бывшей Брацлавщины, исторической жизни в ней, отношении Брацлавщины и Подолии. Винница, 1914. 60 с.
16. ДАВО. Ф. Р.-5257. Оп. 1. Спр. 12. Арк. 79.
17. Докучаев В. В. Наши степи прежде и теперь. Санкт-Петербург 1897. 220 с.
18. ДАВО. Ф. Р.-196. Оп. 1. Спр. 1437. Арк. 81.
19. ДАВО. Ф. Р.-196. Оп. 1. Спр. 1437. Арк. 12.
20. ДАВО. Ф. Р.-196. Оп. 1. Спр. 13. Арк. 32.
21. Ленин В. И. Письмо В. М. Молотову для членов Политбюро ЦК РКП (б) 19 марта 1922 г. // Известия ЦК

КПСС 1990. № 4. С. 190–193.

22. ДАВО. Ф. П.-1. Оп. 1. Спр. 490. Арк. 2.
23. ДАВО. Ф. П.-1. Оп. 1. Спр. 490. Арк. 3.
24. ДАВО. Ф. П.-1. Оп. 1. Спр. 495. Арк. 24.
25. ДАВО. Ф. П.-1. Оп. 1. Спр. 495. Арк. 21.
26. ДАВО. Ф. Р.-196. Оп. 1. Спр. 168. Арк. 25.
27. Отамановський В. Краєзнавство на Поділлі, найближчі його завдання та потреби й роля в краєзнавчій праці Кабінета виучування Поділля. Вінниця, 1926. С. 5.
28. Отамановський В. Названа праця. С. 6.
29. Отамановський В. Д. Вінниця в XIV–XVII століттях : іст. дослідж. Вінниця, 1993. С. 12.
30. Інформаційний огляд дослідно-краєзнавчої праці на Поділлі на 1 грудня 1926 р. / за ред.: В. Отамановського, Л. Тимошенка // Білінський М. Вінницький замок. Вінниця, 1926. С. III.
31. Інформаційний огляд дослідно-краєзнавчої праці на Поділлі на 1 лютого 1926 р. / за ред.: В. Отамановського, С. Смеречинського // Храневич В. Минуле фавни Поділля: Шкіц з доби 12–19 ст. Вінниця, 1926. С. IV.
32. ДАВО. Ф. Р.-196. Оп. 1. Спр. 2470. Арк. 39.
33. ДАВО. Ф. П.-1. Оп. 1. Спр. 495. Арк. 41.
34. ДАВО. Ф. Р.-5257. Оп. 1. Спр. 11. Арк. 92.
35. Реабілітовані історією. Київ ; Полтава, 1992. С. 387.
36. ДАВО. Ф. Р.-196. Оп. 4. Спр. 97. Арк. 7.
37. Більшовиц. правда. 1932. 8 груд.
38. Центральний державний архів вищих органів влади і управління України. Ф. 1. Оп. 9. Спр. 16. Арк. 1–108.

Передрук із видання «Вінницький капуцинський монастир» (Вінниця, 1995)

Миті життя з ювіляром вустами колег, друзів, однодумців

Побратим по історичній нації та подільському краєзнавству

Перебуваючи сьогодні на вершині поважного ювілею – 75-річчя від дня народження, кандидат історичних наук, доцент, завідувач кафедри суспільних дисциплін КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж» Анатолій Кононович Лисий зайняв почесне місце з-поміж плеяди вчених і поділлєзнавців, таких як Сергій Гальчак, Микола Дорош, Юрій Легун, Іван Романюк, Костянтин Завальнюк, Юрій Зінько, Анатолій Нагребецький та чимало інших відомих дослідників історії Східного Поділля. Він є членом Національної спілки краєзнавців України, дійсним членом Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка та його Вінницької філії, членом Національної спілки журналістів України й інших науково-громадських організацій та інституцій, є непересічною, цікавою, комунікабельною, товариською людиною, наділеною талантами науковця, журналіста, педагога, громадського діяча.

Долі судилося зустрітися мені з Анатолієм Кононовичем на ниві дослідження історії Поділля, подружитися й налагодити співпрацю понад 35 років тому. Перша ґрунтовна зустріч з ним у мене відбулася під час роботи 21–23 травня 1985 року в Кам'янець-Подільському державному педагогічному інституті чергової VI Подільської історико-краєзнавчої конференції. У той час я був деканом історичного факультету цього закладу. Анатолій Лисий, який вже у 1984 році успішно захистив кандидатську дисертацію і став кандидатом історичних наук, прибув на конференцію в складі

потужної делегації науковців Вінниччини на чолі з доктором історичних наук, професором Миколою Кравцем.

У ході цієї конференції згідно з її науковою програмою ми потрапили до секції «Історії капіталізму», якою спільно керували член-кореспондент АН УРСР Федір Шевченко і я. На засіданні секції виступали тоді такі авторитети історичної науки і поділлязнавства, як доктор історичних наук, професор Іван Гриценко (Чернівці), кандидат історичних наук Степан Гуменюк (м. Хмельницький), Віктор Прокопчук (м. Дунаївці), доктор історичних наук, професор Микола Кукурудзяк (м. Кам'янець-Подільський) та ін. Моя доповідь була присвячена історії соціал-демократичного руху на Поділлі наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст., а Анатолій Лисий виступив з матеріалом на тему «Трудящі Вінниччини в першій російській революції». Наші обопільні наукові інтереси на ґрунті вивчення історії Поділля зазначеного періоду з'єднали нас, і ми активно підтримуємо зв'язок до сьогодні.

З 1985 року ми постійно зустрічалися і стрічаємося на VII (1987), VIII (1990), IX (1995), X (2000), XI (2004), XII (2007), XIII (2010), XIV (2014), XV (2017) Подільських наукових історико-краєзнавчих конференціях у м. Кам'янець-Подільському, з 1987 року – на Вінницьких обласних наукових історико-краєзнавчих конференціях, які з початку ХХІ ст. отримали назву «Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження», на II (2006), IV (2012), V (2015), VI (2017) Могилів-Подільських науково-краєзнавчих конференціях, на I–IV Міжнародних науково-краєзнавчих конференціях «Барська земля Поділля : європейська спадщина та перспективи сталого розвитку» (2008–2016), на II–XVIII всеукраїнських науково-краєзнавчих конференціях «Стародавній Меджибіж в історико-культурній спадщині України» (2009–2018) й багатьох інших, що проводилися на Вінниччині та Хмельниччині. Зокрема, на конференції «Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі досліджен-

ня» (2005) у нас була спільна доповідь «Літописець Поділля (відомий учений-краєзнавець Вінниччини Валентин Пилипович Воловик)». Остання наша зустріч відбулася 7 червня 2019 року на Всеукраїнській науковій конференції «Старокостянтинівщина в роки визвольних змагань» (м. Старокостянтинів Хмельницької обл.).

Наші спільні наукові інтереси на ниві історичної науки і краєзнавства привели до того, що коли 1 червня 1995 року наказом директора Інституту історії України НАН України академіка Валерія Смолія та наказом ректора Кам'янець-Подільського педінституту професора Анатолія Копилова при педвишії був утворений Центр дослідження історії Поділля цих двох установ, що поширив діяльність на Хмельниччину й Вінниччину, то в першу чергу до лав дійсних членів заснованої науково-громадської інституції був прийнятий Анатолій Лисий і перебуває в її складі до сьогодні, перебуваючи на обліку з 2006 р. в її структурному підрозділі – Вінницькій філії Центру, яку очолює доктор історичних наук, професор Сергій Гальчак. Розвиваючи наше співробітництво, з 2001 р. Анатолій Кононович увійшов до наукової школи професора Лева Баженова «Історичне краєзнавство і проблеми регіональної історії Правобережної України», яка функціонує з 1995 року до цих пір.

Співпраця з Центром дослідження історії Поділля та науковою школою Лева Баженова благотворно позначилася на реалізації спільних та особливих творчих планів і проектів Анатолія Лисого. Вже у 1995 р. він підготував і видрукував унікальну книгу «Нариси історії Подільської (Вінницько-Брацлавської) Єпархії (1795–1995 рр.)», яка на той час була чи не першим виданням в сучасній українській історіографії із узагальненої історії подільського Православ'я. А далі з'явилися його дослідження-книги «Вінницький капуцинський монастир» (1996), «Нариси історії Гніванського костелу 1906–1996» (1996), «Нариси історії Мурафсько-

го костюлу Непорочного зачаття Діви Марії 1625–2000» (2001), «Небо на землі. З історії Спасо-Преображенського кафедрального собору» (2008) та інші, які визначили автора як відомого і авторитетного релігієзнавця Східного Поділля. З іншого боку, ці праці відіграють позитивну роль для збереження, реставрації, охорони, популяризації та використання досліджених ним церковних архітектурних пам'яток задля потреб всеукраїнського та міжнародного туризму.

Проте для Анатолія Лисого притаманні різні наукові інтереси в історії та краєзнавстві. Він бере активну участь в роботі авторського колективу з написання і видання книг з історії рідного міста Вінниці («Вінниця. Історичний нарис» (2007), «Чотири вінницьких броди» (2008), публікує в наукових збірниках статті з історії цукрових заводів Горodka, Проскурова (Хмельниччина), Бара (Вінниччина) й ін. (1987–2008), з історії Вінницького реального училища (2006), про Поділля в «Хроніках європейської Сарматії» (2009, 2010), про перебування Директорії УНР у Вінниці (1999), про аграрні заворушення селян Шаргородщини в березні 1930 р. (2003), про політичні репресії та репресії проти духовенства Вінниччини (2002, 2006, 2010), про Івана Богуну на Вінниччині та інші історичні постаті в науці, культурі, освіті, краєзнавстві краю (2002–2018) тощо. Найважливіші свої статті він друкує у фахових виданнях «Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Історія» (з 2002 р.), «Освіта, наука і культура на Поділлі» (м. Кам'янець-Подільський, з 2006 р.), «Історія релігій в Україні» (Львів, з 1996 р.) й ін. У його творчому доробку сьогодні понад 250 праць з історії Поділля. До того ж Анатолій Лисий увійшов до авторського колективу з видання Інститутом історії НАН України «Енциклопедії історії України» в 10 томах (2002–2012). Водночас він відомий на всю Вінниччину і поза нею, як ведучий

краєзнавчих передач про минуле, культурне і релігійне життя регіону на обласному телебаченні.

Водночас у нас обох склалися не тільки суто офіційні наукові, а, насамперед, партнерські, дружні, товариські, людські стосунки. Особливо вони проявилися, коли за запрошенням ректорату Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського я працював за сумісництвом на посаді професора всесвітньої історії у 2003–2006 рр. і викладав студентам інституту історії, етнології і права дисципліни «Історія української еміграції» та «Національні меншини в Україні», брав участь в екзаменаційних сесіях та в роботі державних екзаменаційних комісій. Саме у той час, коли я перебував у Вінниці, майже щодня зустрічався з Анатолієм Кононовичем в коридорах вишу, на кафедрі історії України, де він працював доцентом. Особливо цінувалися наші зустрічі майже через день у стінах Державного архіву Вінницької області, який тоді очолював доктор історичних наук Сергій Гальчак. Ми не тільки студіювали архівні документи. У той час в архіві збиралася краєзнавча еліта Вінниці на так звані круглі столи-посиденьки, де обговорювалися нагальні справи спільних наукових інтересів й не забувалися при цьому почаркуватися. Гости Анатолія Лисого завжди відзначалися дотепністю, гумором, всім подобалися.

Пригадую цікавий факт. У березні 2006 року після вичитки лекцій я повертався до Кам'янка-Подільського. Потрібно було добратися від педуніверситету до автовокзалу. Однак саме у цей день посилювалися морози, які скували весняний паводок, настало обледеніння вулиць, весь транспорт у Вінниці став. Взявся довести до автовокзалу на нещодавно придбаній «Славути» Анатолій Кононович, який ще не мав належного водійського досвіду. Ковзаючи по льоду і створюючи загрози потрапити в аварію, збуджений

і спітнілий від хвилювання, він зумів проїхати своїм авто через усю Вінницю і доставити мене до автобуса, також переляканого. Я оцінив надійність свого друга.

Вшановуючи славний ювілей ученого-історика, метра краєзнавства, свого побратима Анатолія Кононовича Лисого, хочу від усього щирого серця побажати йому козацького здоров'я, всіляких гараздів і благополуччя, продовжувати підкоряти нові вершини своєї творчості, нових наших плідних зустрічей, благословенних подальших тривалих років життя в ім'я України й рідного Поділля-Вінниччини! Многая літа!

*Лев Баженов,
академік Української академії історичних наук,
доктор історичних наук, професор Кам'янець-
Подільського національного університету
імені Івана Огієнка, голова Хмельницької обласної
організації НСКУ, директор Центру дослідження
історії Поділля Інституту історії України НАН України*

Слово про колегу

Серед істориків, краєзнавців Вінниччини, усього Подільського краю широко відоме ім'я кандидата історичних наук, доцента, відмінника освіти України, члена Національних спілок краєзнавців і журналістів України Анатолія Кононовича Лисого.

Анатолій Кононович написав солідну кількість наукових праць, серед них – монографії, навчальні та навчально-методичні посібники, статті з актуальних проблем вітчизняної історії. Особливо цінними є його ґрунтовні краєзнавчі дослідження політичних процесів на теренах подільського

регіону в різні періоди його історії, релігійного життя подолан, розвитку цукрової та спиртової промисловості регіону, життєписи визначних краян. Він є незмінним учасником міжнародних, всеукраїнських, регіональних історико-краєзнавчих наукових форумів, різноманітних просвітницьких і виховних заходів.

Анатолій Кононович Лисий є людиною енергійною, заповзятою, генератором прогресивних ідей. На кожній ділянці роботи залишаються результати його наполегливої діяльності. Однак саме роботу з молоддю, виховання в неї кращих людських рис він завжди ставить на чільне місце у своїй праці незалежно від посад, які займає. З приємністю і вдячністю згадують свого наставника та колегу викладачі різних вінницьких закладів вищої освіти, в яких ювіляр викладав чи продовжує викладати суспільні дисципліни.

Глибокий слід залишив Анатолій Кононович у серцях викладачів, аспірантів та студентів Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Нам теж поталанило понад два десятки років працювати з Анатолієм Кононовичем на кафедрі історії та культури України. Він як старший колега завжди з увагою і розумінням ставився до молодших викладачів. Щедро ділився з нами своїм багатим педагогічним досвідом, широкими знаннями історії рідного краю. Проведені ним заняття завжди відзначалися глибиною знань, логікою подачі навчального матеріалу, переконливою доказовістю, толерантним ставленням до опонента, добрим гумором.

Шануємо його ґрунтовні знання і високу кваліфікацію, душевну теплоту, простоту і скромність, невтомну просвітницьку діяльність.

Вітаючи Анатолія Кононовича зі славним ювілеєм, зичимо йому прожити ще багато сонячних і щасливих літ у доброму здоров'ї і щасті, під світлим і мирним небом. Щоб

не згасав вогонь його серця, не вичерпалася скарбниця душі. Усіляких йому гараздів та рясних Божих благословень на многії і благії літа!

Іван Романюк,

доктор історичних наук, професор кафедри історії та культури України Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

Олександр Криворучко,

кандидат історичних наук, доцент кафедри історії та культури України Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

Коли з Клію на ти

Анатолію Кононовичу Лисому – 75

Анатолій Кононович Лисий – знаний в Україні історик, педагог, краєзнавець, який упродовж тривалого часу приємно вражає своїм творчим ентузіазмом та працелюбством. Відмінник освіти України, член-кореспондент Академії міжнародного співробітництва з креативної педагогіки, член Національних спілок краєзнавців і журналістів України, член Вінницької філії Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка.

Народився 30 липня 1944 р. у Вінниці. Тут провів шкільні та юнацькі роки (навчався у середній школі № 17). Виношував заповітні мрії: бажав стати істориком, педагогом, навіть ученим. Учився охоче, уважно прислухався до кожного слова вчителів, наполегливо торував дорогу знань.

У 1961 р., здобувши середню освіту, вступав на історичний факультет Ужгородського державного університе-

ту. Але тоді, в «хрущовські» часи, після школи приймали тільки 20 % абітурієнтів, перевага надавалась молоді, яка мала трудовий стаж або ж відслужила в армії. Тому довелося попрацювати слюсарем-монтажником на 45-му заводі.

Та все ж наступного року мрія здійснилася – став студентом згаданого вишу. Однак у жовтні 1963 р. з другого курсу був призваний до лав Радянської Армії і три роки прослужив на посадах рядового та сержантського складу. Звільнившись у запас, продовжив навчання на історичному факультеті.

По закінченні університету повернувся до Вінниці. До 1975 р. працював учителем історії в середній школі № 33, завідувачем відділу обласного краєзнавчого музею та інструктором обкому комсомолу.

У 1975 р. був зарахований за конкурсом на посаду асистента кафедри історії КПРС Вінницького політехнічного інституту. 1976 року став аспірантом-заочником Київського державного університету імені Тараса Шевченка. У 1978 р. перейшов працювати до Вінницького педагогічного інституту, теж асистентом кафедри історії КПРС.

У 1984 р. захистив кандидатську дисертацію. Відтоді трудився на посадах старшого викладача, доцента. Всього ж займався викладацькою діяльністю у стінах вищого навчального педагогічного закладу (нині – Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського) 34 роки, виховавши не одне покоління вчителів-істориків. Тривалий час редагував факультетську газету «Історик».

У 2012 р. вийшов на пенсію. Однак відпочивати не став – продовжив працю в Барському гуманітарно-педагогічному коледжі імені Михайла Грушевського, де впродовж кількох років читав предмети суспільно-економічного циклу. Нині завідувач кафедри суспільних дисциплін КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж».

Ще працюючи в краєзнавчому музеї, опублікував перші науково-краєзнавчі розвідки на шпальтах обласних газет

«Вінницька правда» та «Комсомольське плем'я». Пізніше систематично став друкувати статті в наукових журналах. На сьогодні має понад 250 публікацій.

Член авторського колективу нової «Енциклопедії історії України». Періодично веде на обласному телебаченні цикл краєзнавчих передач. Досліджує проблеми економіки, історії цукрової промисловості на Поділлі 20–50-х рр. ХХ ст., релігійного життя в краї, інші аспекти минулого краю. Учасник міжнародних, всеукраїнських наукових, науково-практичних, регіональних, історико-краєзнавчих конференцій.

Так, А. К. Лисий – особистість неординарна, творчо обдарована, світлого розуму і неспокоїного серця, людина, яка не може миритися з неправдою та несправедливістю, яку хвилює і доля простої людини, і суспільства, що стало на нову сходинку історичного розвитку, і неповторна мальовничість батьківського краю, і солов'їний переспів у надбужанських дібровах, і зростаючі проблеми сучасних міст, і зачаєний біль зникаючих сіл... Від цього йому не завжди легко на душі. Але інакше жити не може. Він – науковець, усім своїм еством і душею відданий Україні, діяльність якого завжди будується на палкій любові до рідної землі, вікових традицій народу. Його завжди вирізняє широкий загальнокультурний світогляд, ґрунтовна теоретична підготовка, професіоналізм. Могутній творчий лет у гармонійному поєднанні з одержимістю, винятковим працелюбством знаходить своє втілення у наукових працях.

Їх чимало. Це – «Нариси історії Подільської (Вінницько-Брацлавської) Єпархії 1795–1995», «Небо на землі. З історії Вінницького Спасо-Преображенського кафедрального собору», «Вінницький капуцинський монастир», «Нариси історії Гніванського костелу 1906–1996», «Нариси історії Мурафського костюлу Непорочного зачаття Діви Марії 1625–2000», колективне монографічне дослідження «Вінниця. Історичний нарис», один із розділів якого («Вінниця

у 1861–1917 рр.») вийшов з-під його пера. Співавтор видань «Реабілітовані історією», «Чотири вінницькі броди» та ін.

Вони – це дзеркало його душі, характеру, помислів, прагнень, мрій.

Особливо багато напрацювань у площині краєзнавства. І це зовсім не випадково. Свого часу незабутній Герой України, академік П. Т. Тронько неодноразово наголошував, що саме краєзнавство є безцінною скарбницею збереження історичного досвіду багатьох поколінь, всього того найкращого, що витримало випробування часом у сфері матеріальної і духовної культури, завжди було міцним фундаментом історичної пам'яті, формою залучення широких кіл громадськості до пізнання історії рідного краю як складової частини багатовікової історії нашої Батьківщини, проявом активності мас у виявленні, збереженні і примноженні історико-культурної спадщини народу, що саме через творче нахнення, безкорисливий пошук ентузіастів найбільше виявляється духовна потреба людей – інтерес до історії рідного краю, котра виховує й примножує патріотичні почуття. Тому писати про історію своєї малої батьківщини – завжди почесно й відповідально. А. К. Лисий з лихвою справляється з цією нелегкою місією.

Враховуючи його творчий неспокій та обдарування, віриться, що все, зроблене ним, – це лише чергова сходи́нка на шляху до Олімпу. Тож:

На довгий вік, на многії літа,
На шану від людей, тепло родинне
Стелися, доле, крізь усе життя
Лише добром для доброї людини!

Сергій Гальчак,

*доктор історичних наук, голова правління
Вінницької обласної організації Національної
спілки краєзнавців України, заслужений працівник
культури України, Почесний краєзнавець України*

Слово про ювіляра

Анатолію Кононовичу Лисому – кандидату історичних наук, доценту, завідувачу кафедри суспільних дисциплін КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», члену Національних спілок краєзнавців та журналістів України, дійсному члену Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України Національної академії наук України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені І. Огієнка, члену-кореспонденту Академії міжнародного співробітництва з креативної педагогіки – виповнюється 75 років.

Так склалася доля, що тривалий час ми крокуємо поряд по життєвому шляху. Наша перша зустріч відбулася наприкінці літа 1974 р., коли було оголошено конкурс на посаду асистента Вінницького педагогічного інституту (нині – університет імені Михайла Коцюбинського). Більш докладно познайомилися в 1977 р., коли обидва перебували на п'ятимісячному підвищенні кваліфікації при Київському державному університеті ім. Т. Шевченка. Після цього я відразу перейшов на навчання в стаціонарній аспірантурі цього вишу, а коли 1980 р. повернувся до педінституту, то зустрів там А. Лисого як викладача. І майже 40 років ми спілкуємося, як кажуть у Львові, «колегуємо».

Насамперед хочу відзначити такі риси ювіляра, як відповідальне ставлення до своєї професії та пієтет до ALMA MATER – Ужгородського університету (нині – національного), постійне прагнення до піднесення професійного рівня, бажання ділитися своїми знаннями на навчальних заняттях, у вигляді публікацій, у засобах масової інформації.

Важко далось Анатолію Кононовичу досягнення наукового статусу кандидата історичних наук через брак вільного часу, адже він був заочним аспірантом. Це означало, що займатися написанням дисертації можна було лише у

вільний від роботи час. Але цілеспрямованість, уміння раціонально використовувати робочий день дозволили знайти можливості для систематичної наукової праці. Це уміння збереглося й надалі, що дозволило А. К. Лисому плідно працювати, постійно поповнюючи свій науковий доробок.

Завдяки незалежності України, яку ювіляр сприйняв відразу і без вагань, всебічно розкрилися його наукові зацікавленості, з'явилася можливість реалізації творчих задумів. Зник жорсткий контроль партійних та гебітських органів щодо тематики досліджень, у архівах відкрився доступ до всіх документів.

Залюблений в історію рідного Поділля, Анатолій Лисий звернувся до проблем релігійного життя, зокрема діяльності Римо-католицької церкви, що в радянські часи висвітлювалася надзвичайно упереджено. При цьому він залишився вірним своїм уподобанням у царині історичного краєзнавства, спрямував свою енергію на продовження вивчення історії підприємств харчової та легкої промисловості, закладів освіти, а також висвітлення історії регіону у творах давніх авторів і енциклопедичних виданнях кінця XIX – початку XX ст.

Ювіляр не лише особисто займався дослідженням цієї проблематики, а виступив ініціатором та організатором трьох науково-краєзнавчих конференцій з історії Вінниці та підготовки історичного нарису про місто, що вийшов друком у 2007 р., завдяки сприянню міської ради.

Серед здобутків подільського краєзнавства перу А. К. Лисого належать видання з історії Подільської (Вінницько-Брацлавської) Єпархії, Спасо-Преображенського кафедрального собору Російської православної церкви (у співавторстві), Римо-католицьких костелів у Гнівані, Мурафі, Шаргороді, Вінницького капуцинського монастиря, а також історії Вінницької швейної фабрики «Володарка» (у співавторстві) та інші. Загалом він опублікував понад 250 праць.

Історико-краєзнавчим студіям А. К. Лисого сприяє постійна співпраця, тісне спілкування з патріархом сучасного наукового історичного краєзнавства Поділля доктором історичних наук, професором Кам'янець-Подільського національного університету імені І. Огієнка Л. В. Баженовим, головою правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, доктором історичних наук С. Д. Гальчаком. Значний вплив на краєзнавчі дослідження А. К. Лисого справило знайомство з поділезнавцем старшого покоління професором педагогічного університету В. П. Воловиком.

А. К. Лисий – учасник численних міжнародних, всеукраїнських, регіональних конференцій, добре знаний у колі краєзнавців не лише Вінниччини, а й поза її межами. Неодноразово виступав як офіційний опонент на захисті дисертацій на отримання ступеня кандидата історичних наук.

Як професійний історик, Анатолій Кононович завжди виявляє великий інтерес до книг, насамперед історичних видань. Наприкінці 80-х рр. минулого століття його історична бібліотека була серед найкращих у місті. Згодом він передав значну частину книг у головну книгозбірню області.

Постійно дбаючи про належний професійний рівень, ювіляр одним з перших серед істориків свого покоління оволодів персональним комп'ютером.

Викладацька діяльність А. К. Лисого в часи нашого знайомства відбувалася в сучасних технічному та педагогічному університетах, гуманітарно-педагогічних коледжах: Барському імені М. Грушевського та нині Вінницькому. Його характерна риса як педагога – по можливості безпосередньо знайомити студентів з історичними пам'ятками, місцями історичних подій, а не лише розповідати про них в аудиторії.

Неодноразово виступав з проблем краєзнавства на обласному радіо та телебаченні. Тривалий час керував студентами, які на історичному факультеті ВДПУ імені Михайла

Коцюбинського випускали стінну газету «Історик», що відрізнялася змістовним наповненням та дотепним гумором.

У повсякденному житті Анатолію Кононовичу притаманні бадьорість духу, почуття товарищескості. Він завжди підтримує у складних життєвих ситуаціях, хоча сам дуже неохоче, скупі, лише у виняткових випадках може поділитися власними проблемами, ніколи не перекладаючи їх на інших.

Запам'яталося ще одне. Іноді траплялося, що через різні обставини викладач просив замінити його на занятті. Анатолій Кононович, якщо мав можливість, ніколи, на відміну від деяких, не відмовлявся від подібних прохань.

Свій ювілей Анатолій Кононович Лисий зустрічає сповнений творчих задумів, енергії, організовує працю викладацького колективу, продовжує спілкування зі студентською молоддю.

І в майбутньому побажання ювіляру життя, наповненого вагомими здобутками, новими звершеннями, служінням освіти, краєзнавству, історії!

*Сергій Калитко,
кандидат історичних наук, доцент,
член Національної спілки краєзнавців України*

Любов на все життя – Вінниця

Тисячі людей нашої області вмикають теле- і радіоприймачі, коли Анатолій Лисий веде популярні передачі циклу «Вінниця і вінничани». А все тому, що він приваблює ґрунтовними знаннями про невідомі сторінки історії обласного центру. Вражає його невтомність у пошуках незнаного, здавалося б, назавжди втраченого. Глядачів та слухачів бере в полон інтелект ученого, його вміння просто пояснити

непрості історичні факти, створена ним довірлива аура. Це той рідкісний випадок, коли люди безпомилково вловлюють щирість ведучого, коли його переконання стають надбанням тисяч.

Корінний вінничанин, який закінчив престижну 17 школу та здобув ґрунтовні знання з історії у виші в далекі тепер шістдесяті роки минулого століття, мав честь працювати завідуючим краєзнавчим відділом обласного краєзнавчого музею. Ось тоді й почалося ґрунтовне вивчення історії рідного міста. Він знаходив людей, які проживали у Вінниці ще до революції, розпитував їх про минуле, уважно вивчав світлини, брав у них рідкісні стародруки. У вихідні пропадав у обласній бібліотеці імені К. А. Тімірязєва, особливо в краєзнавчому відділі, який очолювала Людмила Мстиславівна Шпильова. Саме в цей період почав друкуватися в обласних газетах «Комсомольське плем'я» та «Вінницька правда». Перші навички журналістської майстерності надавав йому тоді здібний газетяр Анатолій Заблоцький. Згодом піднявся на вищий щабель – почав друкуватися в республіканському журналі «Україна». І на цій ниві популяризації історичних знань у пресі досяг певних успіхів – його невдовзі було прийнято до Національної спілки журналістів України.

Вміння володіти словом та ґрунтовні знання, численні публікації привернули увагу керівництва політехнічного інституту – його запросили на викладацьку роботу. І з тих пір він віч-на-віч, вже сорок п'ять років, із допитливими очима студентів, які поважають свого викладача за вміння донести до аудиторії складні перипетії нашого непростого минулого дохідливо та переконливо.

І постійна праця над собою. Без відриву від роботи він успішно складає кандидатський мінімум, здобуває звання кандидата історичних наук. Звичайно, це – недоспані

ночі. А коли ж він ще й статті, яких вийшло понад двісті, та й книги свої писав? Чого тільки варта видана книга «Небо на землі. З історії Спасо-Преображенського кафедрального собору». Доклав він немало праці та творчого запалу для створення історичної розвідки про знамениту швейну фабрику імені Володарського, сказав своє слово й про інші підприємства. Перераховувати всі праці – вийде не одна сторінка тексту.

Завітайте в краєзнавчий відділ обласної бібліотеки, де просиджував годинами Анатолій Конович, ви зустрінете багато людей, які опрацьовують написане цим справжнім лицарем історичної справедливості.

Скрупульозно досліджував Анатолій Конович історію Хмільницького костелу. І тут йому посміхнулася удача – відомо ж, що вередлива Фортуна не ходить до ледарів у гості. Отож, гортаючи документи за документами в Житомирському обласному державному архіві, він натрапив на один запис, який свідчив, що в цьому костелі хрестили майбутнього прем'єр-міністра Польщі часів правління Юзефа Пілсудського – Ігнація Падеревського. Майбутній політик, а також видатний піаніст, композитор, диригент народився в селі Курилівка, що неподалік Хмільника. Завдяки дослідженню Анатолія Лисого, у Хмільницькому костелі відкрито меморіальну дошку, яка знайомить відвідувачів храму з датою і місцем хрещення видатної особистості.

В Анатолія Коновича Лисого – славний ювілей. І йому є чим звітувати перед громадськістю за недаремно прожиті роки – цікавими дослідженнями, книгами, плеядою виплеканих істориків Незалежної України.

Так тримати, мудрий ювіляре!

Василь Паламарчук,
заслужений журналіст України

Вельмишановний Анатолію Кононовичу!

Колектив Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу щиро і щиро вітає Вас із ювілейною датою – 75-річчям від дня народження!

Невблаганний плин часу відраховує дні і роки нашого життя, але Ви залишаєтеся для всіх нас взірцем невичерпної енергії, невтомної працездатності, творчого горіння і високого гуманізму. Ваш непростий життєвий шлях може бути прикладом служіння благородній справі соціального та інтелектуального зростання нових поколінь українських гуманітаріїв, утвердження ідеалів добра і справедливості в бурхливому сьогоденні.

Завдяки своїй волі й цілеспрямованості, ґрунтовним знанням і відповідальності, винятковим організаторським здібностям і сильному трудовому характеру, відкритості усьому новому і прогресивному, доброзичливості, скромності і любові до людей Ви, шановний Анатолію Кононовичу, успішно втілюєте в життя свої масштабні плани і задуми!

Нехай пройдене і здобуте Вами на життєвих дорогах буде опорою і запорукою нових успіхів, а знання і досвід продуктивно працюють на благо розвитку освіти і науки.

У цей урочистий день від усієї душі зичимо Вам, шановний Анатолію Кононовичу, міцного козацького здоров'я, невичерпної енергії та оптимізму для здійснення задуманого! Бажаємо Вам нових відкриттів і творчих звершень! Нехай Ваша плідна праця буде щедрою на життєдайні плоди! Ми щиро віримо, що всі Ваші справи є і будуть непідвладні плину часу та зміні поколінь. Хай Ваші знання, життєва мудрість і досвід надалі слугують на почесній і відповідальній ниві української науки! Хай мир і злагода завжди супроводжують Ваше життя, а щастя та любов ніколи не залишають Вашу родину!

Невичерпних сил Вам, наснаги у вихованні молоді, поваги і шани від людей, родинного затишку, здійснення

всіх задумів і мрій. Нехай над Вами завжди буде Боже благословення!

*Костянтин Войцехівський,
директор КЗВО «Вінницький гуманітарно-
педагогічний коледж»*

Гарний приклад для наслідування

Анатолій Кононович Лисий працював у нашому коледжі з 2011 до 2016 року. За час роботи зумів об'єднати навколо себе творчий колектив істориків, людей небайдужих до минулого рідного краю. Був активним учасником наукових конференцій, практичних семінарів та диспутів. У його науковому доробку багато історичних розвідок про наше місто Бар.

Анатолій Кононович – цікавий співрозмовник з відмінним почуттям гумору. Його уміння та досвід проведення пізнавальних занять зі студентами є гарним прикладом для наслідування молодим колегам.

Щиро бажаємо ювіляру міцного здоров'я, багато сонячних днів і цікавих нових досліджень.

*Колеги та друзі з Барського гуманітарно-
педагогічного коледжу імені Михайла Грушевського*

Педагог, історик, краєзнавець і просто чудова людина

З Анатолієм Кононовичем Лисим доля звела мене в 1990-х роках, у часи мого студентства. Навчаючись на історичному факультеті Вінницького державного педагогічного інституту, мав можливість слухати лекції цього чудового викладача з новітньої історії України. Запало в

пам'ять те, як Анатолій Кононович вільно володів змістом історичного матеріалу, умів доступно й цікаво його подати. Бог не обділив А. К. Лисого й почуттям гумору, яке він вда-ло й доречно використовував на заняттях. Студенти любили і поважали цього викладача, охоче відвідували його лекції.

Можливо, ще й тому запам'ятався Анатолій Кононович, що значну частину своїх історичних досліджень присвятив вивченню рідної Барщини.

Удруге життя подарувало шанс спілкуватися з цією неординарною особистістю зовсім недавно, у період із 2011 по 2016 рік, коли А. К. Лисий працював викладачем соціально-економічних дисциплін у Барському гуманітарно-педагогічному коледжі імені Михайла Грушевського. Анатолій Кононович викладав історію України, соціологію та політологію студентам бакалаврату. Зі слів молодих людей, в далеких 1990-х заняття цього викладача були в студентства на особливому рахунку: на них ішли із задоволенням, бо тут приємна психологічна атмосфера органічно поєднувалася з корисним засвоєнням навчального матеріалу.

Очевидно, не вдасться бути талановитим педагогом без любові до професії й студентства. І можна впевнено стверджувати, що Анатолію Кононовичу притаманна зазначена риса, а студенти відповідають йому щирою взаємністю.

А. К. Лисий є енергійною не за роками людиною. Він поєднує викладацьку роботу з науковою діяльністю, є учасником багатьох історичних, краєзнавчих і педагогічних конференцій, круглих столів, читань, інших заходів. І не тільки бере в них участь, а й подає приклад молодшим колегам, спонукає торувати стежку науковця, дослідника.

Окремо хочеться сказати про Анатолія Кононовича як людину, хорошого товариша, який під час роботи в Барському гуманітарно-педагогічному коледжі імені Михайла Грушевського зумів ще більше здружити колектив циклової комісії викладачів соціально-економічних дисциплін. За-

няття в коледжі Анатолію Кононовичу планували в четвер і п'ятницю (пов'язано з доїздом із міста Вінниці). І це були, очевидно, найцікавіші дні робочого тижня, бо вони дарували радість спілкування з талановитим педагогом, істориком, краєзнавцем, чудовою людиною з витонченим почуттям гумору, із психологічною й організаторською здатностями гуртувати навколо себе, зближувати людей. Він стирає бар'єри в спілкуванні, де їх не повинно бути, проявляє такт, де це доречно, налаштовує на позитив; є доступною, простою, вихованою людиною. Анатолій Кононович заряджає оптимізмом і енергією всіх, із ким спілкується. Має гарну пам'ять і ніколи не забуває привітати з тієї чи іншої нагоди своїх друзів, знайомих, колег.

Тож хочеться побажати нашому ювілярові бути здоровим і завзятим, надовго залишатися самим собою й далі передавати студентам не тільки історичні знання, але й неймовірно бадьорий козацький дух, невмирущий оптимізм і любов до рідного краю, здолати ще не одну «білу пляму історії», бути з нами, просто бути...

Валерій Восколуп,

викладач Барського гуманітарно-педагогічного коледжу імені Михайла Грушевського, голова методичного об'єднання викладачів суспільних дисциплін технікумів і коледжів Вінницької області

«Активний, із почуттям гумору та великого такту...»

Так сталося, що з Анатолієм Кононовичем Лисим мені довелося познайомитися після майже двадцяти років праці на державній службі.

За велінням долі, прийшовши на викладацьку роботу в Барський гуманітарно-педагогічний коледж імені Михайла Грушевського, зустрів ювіляра, і відтоді розпочалася наша дружба.

Спільні інтереси, цікаві теми для розмов і дискусій завжди були наготові.

Активний, із почуттям гумору та великого такту, Анатолій Кононович об'єднував навколо себе молодших за віком колег і завжди радів, коли випадала нагода поспілкуватися з ними.

Завдяки йому я занурився в краєзнавчу діяльність, познайомився з багатьма науковцями Вінниці та Кам'янця-Подільського. Спільно з ним узяв участь у наукових краєзнавчих конференціях. І завжди відчував велику повагу до Анатолія Кононовича від колег, його авторитет серед наукового товариства.

Планів у Анатолія Кононовича ще багато, тем для досліджень також. Знаючи його енергію та завзяття, переконаний, що він їх обов'язково виконає.

Юрій Маліновський,
*завідувач відділення загальноосвітньої підготовки
Барського гуманітарно-педагогічного коледжу
імені Михайла Грушевського*

Спілкування з ювіляром надихає

Довгі роки знайомства з Анатолієм Кононовичем Лисим розпочалися ще із часів мого студентства, а сьогодні – це вже співпраця та обмін досвідом як із колегою. Спілкування з Анатолієм Кононовичем надихає. Адже він фахівець високого рівня інтелекту, духовно багата особистість.

Тож нехай Ваша енергія та позитив, шановний ювіляре, радують нас ще довгі роки. Многая літа!

Ірина Харитонова,
*викладач Барського гуманітарно-педагогічного
коледжу імені Михайла Грушевського*

1. Бібліографія основних праць та досліджень А. К. Лисого

1.1. Наукові, науково-красознавчі дослідження

1. **Идеологическое** обеспечение выполнения производственными коллективами г. Винницы социально-экономических задач десятой пятилетки : метод. материал в помощь лекторам и пропагандистам / подгот. А. К. Лысый ; Винниц. Городской Комитет Компартии Украины, Винниц. Городская организация общества «Знание». – Винница : [б. и.], 1979. – 26 с.

2. **Лысый, А. К.** Деятельность КПСС по идейно-политическому воспитанию рабочего класса : опыт партийных организаций Украины. 1971–1975 гг. : автореф. дис. на соискание ученой степени канд. ист. наук : спец. 07.00.01 «История Коммунистической партии Советского Союза» / А. К. Лысый. – Киев, 1984. – 25 с.

3. **Плани** семінарських занять з історії КПРС : 170-годинна програма / А. К. Лисий [та ін.]. – Вінниця : [б. в.], 1987.

4. **Нариси** історії Подільської (Вінницько-Брацлавської) Єпархії 1795–1995 / Анатолій Лисий. – Вінниця : [б. в.], 1995. – 120 с. – Бібліогр.: с. 117–120.

5. **Нариси** історії Гніванського костелу 1906–1996 / Анатолій Лисий. – Вінниця : [б. в.], 1996. – 112 с. : іл. – Бібліогр.: с. 109–112.

6. **Нариси** історії Мурафського костелу Непорочного зачаття Діви Марії 1625–2000 / А. К. Лисий. – Вінниця : [б. в.], 2000. – 144 с. : фот.

7. **Вінниця.** Історичний нарис / голов. ред. А. М. Подолинний ; авт. кол.: А. К. Лисий [та ін.]. – Вінниця : Кн.-Вега, 2007. – 304 с. : іл., фот. – Бібліогр.: с. 276–280.

8. **Історія** політичних партій та рухів в Україні : навч. програма для магістрантів іст. ф-ту / А. К. Лисий. – Вінниця, 2008. – 20 с.

9. Небо на землі. З історії Вінницького Спасо-Преображенського кафедрального собору : до 250-річчя Спасо-Преображенського кафедрального собору / А. К. Лисий, В. В. Голоскевич. – Вінниця : Вид. Вінниц. єпархії УПЦ, 2008. – 88 с. : іл., фот. – Електрон. версія. – Режим доступу: <https://ru.calameo.com/books/003741391aaffc49fab41> (дата звернення: 22.03.2019), вільний. – Назва з екрана.

10. Історія політичних партій та рухів в Україні : навч. програма для магістрантів іст. ф-ту / А. К. Лисий. – Вінниця, 2010. – 18 с.

11. Інститут історії, етнології і права Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського: від витоків до сьогодення : до 100-річчя з часу заснування Вінниц. держ. пед. ун-ту ім. М. Коцюбинського та 95-річчя Ін-ту історії, етнології і права / відп. ред. Ю. А. Зінько ; авт. кол.: С. О. Гусев [та ін.] [у т. ч. А. К. Лисий]. – Вінниця : Держ. картогр. ф-ка, 2012. – 208 с. : фот.

12. Гавриш, Л. Т. Володарка – 90 / Л. Т. Гавриш, М. М. Пашенко, А. К. Лисий. – Вінниця : Меркьюрі-Поділля, 2014. – 240 с. : кольор. фот. – (Ювіляри Вінниччини).

1.2. Упорядник, член редколегій, відповідальний за випуск, рецензент, офіційний опонент

13. Андрущак, Р. І. Римо-католицька церква на Поділлі в умовах радянської релігійної політики у 20-х рр. ХХ ст. : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук : спец. 07.00.01 «Історія України» / Р. І. Андрущак ; наук. керівник О. А. Мельничук ; офіц. опоненти: М. П. Олійник, А. К. Лисий. – Кам'янець-Подільський, 2017. – 20 с.

14. Баженова, С. Юзеф Антоній Ролле : життя, діяльність, творчість / С. Баженова. – Кам'янець-Подільський : Центр Поділлєзнавства, 2001. – 244 с.

Рец.: *Лиса, Л. С.* Рецензія / Л. С. Лиса, А. К. Лисий // Поділля у контексті української історії : матеріали Всеукр. наук. конф., 29–30 листоп. 2001 р. / ВДПУ ім. М. Коцюбинського. – Вінниця, 2001. – С. 89–92.

15. Білецька, О. Поділля на зламі XIV–XV ст. : до витоків формування історичної області : монографія / О. Білецька. – Одеса : Астропринт, 2004. – 416 с.

Рец.: *Лисий, А. К.* Рецензія / А. К. Лисий, О. Г. Лойко // Наук. зап. Серія: Історія / ВДПУ ім. М. Коцюбинського. – Вінниця, 2006. – Вип. 10. – С. 395–397.

16. Бушин, М. І. Ілля Шульга – історик України. Нарис життя та діяльності / М. І. Бушин, О. І. Гуржій, Л. М. Товстопят. – Черкаси : ЦНТЕІ, 2006. – 252 с.

Рец.: *Лисий, А. К.* Рецензія / А. К. Лисий, А. Д. Ткаченко // Наук. зап. Серія: Історія / ВДПУ ім. М. Коцюбинського. – Вінниця, 2007. – Вип. 12. – С. 394–395.

17. Вінниці – 630. 1363–1993 : матеріали I Вінниц. наук.-теорет. конф. / редкол.: П. С. Григорчук, В. Г. Кавка, А. К. Лисий ; Вінниц. міськвиконком, Вінниц. пед. ін-т, Вінниц. краєзнав. музей ; відп. за вип. А. К. Лисий. – Вінниця : [б. в.], 1993. – 94 с.

18. Вінницька Катинь (до 80-х роковин трагічних подій на Вінниччині) = Winnicki Katyn : матеріали Міжнар. наук. історико-краєзнав. конф., 28–29 жовт. 2017 р., м. Бар / Барська міськрада [та ін.] ; редкол.: С. Д. Гальчак, М. Д. Медведєва, А. К. Лисий [та ін.]. – Бар ; Вінниця : Балюк І. Б., 2017. – 112 с. : фот. + 1 дод. – Бібліогр. в кінці ст.

19. Вінницька область : геогр. атлас : моя мала Батьківщина / редкол.: А. К. Лисий [та ін.]. – вид 2-ге, випр. і допов. – Київ : Мапа, 2004. – 20 с.

20. Вітковський В. М., Ковальчук Г. О. Таємниці підпільного обкому. Документальна розвідка. Ч. 1 / В. М. Віт-

ковський, Г. О. Ковальчук. – Вінниця : «Едельвейс і К», 2013. – 120 с.

Рец.: *Лисий, А. К.* Рецензія / А. К. Лисий // Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження. Вінниччина в роки Другої світової війни. 1939–1945 : матеріали XXVI Всеукр. наук. історико-краєзнав. конф., 10–11 жовт. 2014 р., м. Вінниця. – Вінниця, 2014. – С. 41–44.

21. Гальчак, С. Розвиток краєзнавства у Східному Поділлі : XIX – початок XXI століття / С. Гальчак. – Вінниця : Меркьюрі-Поділля, 2013. – 876 с.

Рец.: *Лисий, А. К.* Рецензія / А. К. Лисий // Наук. зап. Серія: Історія / ВДПУ ім. М. Коцюбинського. – Вінниця, 2014. – Вип. 22. – С. 279–280.

22. Гальчак, С. Д. На узбіччі суспільства : доля українських «остарбайтерів» (Поділля, 1942–2007 рр.) / С. Д. Гальчак. – Вінниця : Меркьюрі-Поділля, 2009. – 768 с.

Рец.: *Лисий, А. К.* Рецензія / А. К. Лисий // Наук. зап. Серія: Історія / ВДПУ ім. М. Коцюбинського. – Вінниця, 2010. – Вип. 18. – С. 409–410.

23. Гальчак, С. Д. «Східні робітники» з Поділля у Третньому рейху : депортація, нацистська каторга, опір поневолювачам / С. Д. Гальчак. – Вінниця : Кн.-Вега, 2004. – 344 с. : іл.

Рец.: *Лойко, О. Г.* Рецензія / О. Г. Лойко, А. К. Лисий // Наук. зап. Серія: Історія / ВДПУ ім. М. Коцюбинського. – Вінниця, 2004. – Вип. 7. – С. 257–259.

24. Гваньїні, О. Хроніка європейської Сарматії / О. Гваньїні. – Київ : Києво-Могилян. акад., 2009. – 1006 с.

Рец.: *Лисий, А. К.* Рецензія / А. К. Лисий // Наук. зап. Серія: Історія / ВДПУ ім. М. Коцюбинського. – Вінниця, 2009. – Вип. 15. – С. 317–318.

25. Дан, О. Ю. Вінниччина козацька : історія Вінниц. козац. полку / О. Ю. Дан, В. В. Кривошея. – Київ : Стило, 2004. – 202 с.

Рец.: *Лисий, А. К.* Рецензія / А. К. Лисий, О. Г. Лойко // *Наук. зап. Серія: Історія / ВДПУ ім. М. Коцюбинського.* – Вінниця, 2005. – Вип. 9. – С. 409–410.

26. 250 років Барській конфедерації : матеріали Міжнарод. наук. історико-краєзнав. конф., 11 трав. 2018 р., м. Бар / голова редкол. С. Д. Гальчак ; редкол.: А. В. Войнаровський, К. В. Завальнюк, *А. К. Лисий* [та ін.]. – С. 25–28. – Бібліогр. в кінці ст.

27. 90 років Вінницькому державному педагогічному університету ім. Михайла Коцюбинського : збірка / уклад.: А. М. Подолинний, Б. В. Хоменко. – Вінниця : [б. в.], 2002. – 186 с. : кольор. іл. – У підготовці матеріалів до нарису взяв участь *А. К. Лисий*.

28. Зваричук, Е. О. Римо-католицька церква на Поділлі кінця XVIII – початку XX ст. : економічний, суспільний та культурний аспекти : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук : спец. 07.00.01 «Історія України» / Е. О. Зваричук ; наук. керівник Л. В. Баженов ; офіц. опоненти: М. Ф. Юрій, *А. К. Лисий*. – Чернівці, 2005. – 17 с.

29. Колесник, В. Відомі поляки в історії Вінниччини : бібліогр. слов. / В. Колесник. – Вінниця : Розвиток, 2007. – 1008 с. : іл.

Рец.: *Лисий, А. К.* Рецензія / А. К. Лисий // *Наук. зап. Серія: Історія / ВДПУ ім. М. Коцюбинського.* – Вінниця, 2008. – Вип. 13. – С. 420–421.

30. Кучеров, Г. Г. Становлення і діяльність сільських товариств «Просвіта» Правобережної України (1905–1923 рр.) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук : спец. 07.00.01 «Історія України» / Г. Г. Кучеров ; наук. керівник Л. В. Баженов ; офіц. опоненти: М. Ф. Юрій, *А. К. Лисий*. – Чернівці, 2007. – 20 с.

31. Матеріали II історико-краєзнавчої конференції «Вінниця: минуле і сучасне», присвяченої 50-річчю виз-

волення м. Вінниці від німецько-фашистських загарбників : тези доп. / редкол.: П. С. Григорчук, А. І. Левицький, А. К. Лисий ; відп. за вип. А. К. Лисий. – Вінниця : [б. в.], 1994. – 88 с. – Бібліогр. в кінці ст.

32. Матеріали звітної наукової конференції викладачів історичного факультету за 2000 рік / ред.-упоряд.: П. С. Григорчук, О. Г. Лойко, М. М. Кравець ; відп. за вип.: І. П. Мельничук, А. К. Лисий ; ВДПУ ім. М. Коцюбинського. – Вінниця : ВДПУ ім. М. Коцюбинського, [2000]. – 60 с.

33. Михайлова, Н. Поклик рідної землі / Н. Михайлова. – Умань : Візаві, 2017. – 390 с.

Рец.: *Лисий, А.* Рецензія / А. Лисий // Друга Мурованокуриловець. наук.-краєзнав. конф., 22–23 верес. 2017 р., смт Муровані Курилівці / голова редкол. С. Д. Гальчак. – Вінниця, 2017. – С. 305–310. – Бібліогр. в кінці ст.

34. Островий, В. М. Професор В. О. Геринович у науково-педагогічному та громадському житті України (перша половина ХХ ст.) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук : спец. 07.00.01 «Історія України» / В. М. Островий ; офіц. опонент А. К. Лисий. – Кам'янець-Подільський, 2013. – 18 с.

35. Пам'ятки історії та культури Вінницької області : слов. частина / упоряд. А. К. Лисий [та ін.] ; Вінниц. облдержадмін., Вінниц. облрада, ВДПУ ім. М. Коцюбинського. – Вінниця : Держ. картогр. ф-ка, 2011. – 400 с. : кольор. іл., табл.

36. Пентюк, Б. М. (ієрей). Шаргородський Свято-Миколаївський монастир. Сторінки історії та відродження / Борис Пентюк (ієрей); рецензенти: С. Д. Гальчак, А. К. Лисий. – Вінниця : Едельвейс і К, 2015. – 162 с. : іл. – Бібліогр.: с. 151–161.

37. Перша Хмільницька наукова історико-краєзнавча конференція : матеріали конф., 23 верес. 2015 р. / Хміль-

ниц. райдержадмін. [та ін.] ; голова редкол. С. Д. Гальчак ; редкол.: *А. К. Лисий* [та ін.]. – Вінниця : Меркьюрі-Поділля, 2015. – 340 с. – Бібліогр. в кінці ст.

38. Поп, И. И. *Энциклопедия Подкарпатской Руси* / И. И. Поп. – Ужгород : Падяка Б., 2001. – 431 с.

Рец. *Лисий, А. К.* Рецензія / *А. К. Лисий* // *Наук. зап. Серія: Історія / ВДПУ ім. М. Коцюбинського.* – Вінниця, 2003. – Вип. 6. – С. 299–301.

39. Релігійне життя Поділля: минуле і сучасне : до 1020-ліття хрещення Русі та 250-річчя Вінницького кафедрального Спасо-Преображенського собору : матеріали Всеукр. наук.-теорет. конф., 18 верес. 2008 р. / редкол.: Ю. А. Зінько, В. М. Даниленко, *А. К. Лисий* [та ін.]. – Вінниця : Планер, 2008. – 332 с.

40. Смірнов, М. А. *Свято-Троїцький Браїлівський жіночий монастир : іст. нарис* / М. А. Смірнов, І. М. Романюк ; рецензенти: П. П. Панченко, П. С. Григорчук, *А. К. Лисий.* – Вінниця : Балюк І. Б., 2009. – 120 с. : іл. – Бібліогр. в прим.

41. Східне Поділля в добу Центральної Ради та Гетьманату П. Скоропадського (березень 1917 р. – грудень 1918 р.) : зб. док. та матеріалів / упоряд.: К. В. Завальнюк, Т. В. Стецюк. – Вінниця : Власюк, О., 2008. – 208 с.

Рец.: *Лисий, А. К.* Рецензія / *А. К. Лисий* // *Наук. зап. Серія: Історія / ВДПУ ім. М. Коцюбинського.* – Вінниця, 2009. – Вип. 16. – С. 238–239.

42. Трембіцький, А. М. *Євфимій Січінський (1859–1937): наукова та громадська діяльність.* – Хмельницький : Мельник А. А., 2009. – 300 с.

Рец.: *Зінько, Ю. А.* Рецензія / Ю. А. Зінько, *А. К. Лисий* // *Наук. зап. Серія: Історія / ВДПУ ім. М. Коцюбинського.* – Вінниця, 2010. – Вип. 18. – С. 395–397.

1.3. Статті, вміщені в наукових збірниках, матеріалах конференцій та періодичних виданнях

1972, 1975, 1977, 1978, 1981, 1982, 1984

43. Вони були першими : [до 50-річчя Всесоюзної піонерської організації ім. В. І. Леніна] / А. Лисий // Комсом. плем'я. – 1972. – 2 берез.

44. Посланці Червоного Пітера : [про М. Ванжулу, Ф. Криворучка, Я. Мельника, які працювали на Вінниччині в 1918–1920 рр.] / А. Лисий // Комсом. плем'я. – 1975. – 7 листоп. ; Україна. – 1977. – № 44. – С. 12.

45. Ті незабутні дні : до 60-річчя збройного повстання у Вінниці / А. Лисий // Комсом. плем'я. – 1977. – 15 листоп.

46. Висока відзнака працелюбів : 50 років тому засновано орден Трудового Червоного Прапора СРСР / А. Лисий // Вінниц. правда. – 1978. – 9 верес. – С. 3.

47. Пошук : науковці про Поділля / А. Лисий // Комсом. плем'я. – 1981. – 2 черв.

48. Діяльність партійних організацій на Вінниччині по посиленню інтернаціонального та патріотичного виховання робітничої молоді напередодні 50-річчя утворення СРСР / А. К. Лисий // Друга Республіканська наукова конференція з історичного краєзнавства : тези доп., присвяч. 60-річчю утворення СРСР, 19–21 жовт. 1982 р., м. Вінниця / відп. за вип. С. З. Заремба. – Київ, 1982. – С. 190–193.

49. [Про студентський загін «Пошук» Вінниц. пед. інту] / А. Лисий // Пам'ятники України. – 1982. – № 1. – С. 28.

50. Делегат II з'їзду рад – більшовик Митрофан Ванжула / А. К. Лисий // Тези доп. другої Вінниц. обл. історико-краєзнав. конф., присвяч. 40-річчю Перемоги рад. народу у Великій Вітчизн. війні 1941–1945 років. – Вінниця, 1984. – С. 29.

1985

51. До історії розвитку цукрової промисловості на Вінниччині в роки соціалістичного будівництва / А. К. Лисий // Тези доп. 3-ї Вінниц. обл. історико-краєзнав. конф., 4 верес. 1985 р. – Вінниця, 1985. – С. 16.

52. Партийное руководство развитием Стахановского движения в сахарной промышленности Винницкой области / А. К. Лысый // Сахарная промышленность. – 1985. – № 11. – С. 9–11.

53. Парти́йне керівництво відбудовою і дальшим розвитком цукрової промисловості Чернігівщини в роки соціалістичного будівництва (1921–1941 рр.) / А. К. Лисий // Перша Чернігівська обласна наукова конференція з історичного краєзнавства : тези доп., груд. 1985 р. / відп. за вип. В. О. Дятлов, О. Б. Коваленко, В. П. Коваленко. – Чернігів, 1985. – С. 13–15.

54. Пролетариат Подолья Украины в первой русской революции / А. К. Лысый // Материалы Всесоюзной научной конференции, посвященной 80-летию первой русской революции 1905–1907 гг. – Ворошиловград, 1985.

55. Трудящі Вінниччини в першій російській революції / А. К. Лисий // Тези доп. VI Поділ. історико-краєзнав. конф, присвяч. 40-річчю Перемоги рад. народу у ВВВ, 21–23 трав. 1985 р. / редкол.: Л. В. Баженов, І. С. Винокур, С. К. Гуменюк. – Кам'янець-Подільський, 1985. – С. 7–8. – (Секція історії дожовтневого періоду).

1986

56. Анохіна, Л. С. Розвиток кустарних промислів Поділля на початку ХХ століття / Л. С. Анохіна, А. К. Лисий // Проблеми етнографії Поділля : тези доп. наук. конф., 23–25 верес. 1986 р., м. Кам'янець-Подільський / відп. ред. Л. В. Баженов. – Кам'янець-Подільський, 1986. – С. 121–122.

57. К вопросу о формировании традиций нового отношения к труду у рабочих сахарной промышленности Украины в 1921–1941 гг. / А. К. Лысый // Всесоюзная научно-практическая конференция «История предприятий СРСР: социальное развитие трудового коллектива» : тез. докл. / отв. за вып.: Л. И. Евселевский, Т. А. Ивашкова, П. П. Павличенко. – Кременчуг, 1986. – С. 143–145.

58. Лиса, Л. С. Кустарні промисли Поділля на початку ХХ століття / Л. С. Лиса, А. К. Лисий // Тези доп. Поділ. етногр. конф., м. Кам'янець-Подільський. – Кам'янець-Подільський, 1986.

59. Участь робітників цукрової промисловості у боротьбі за підвищення культурного рівня села в період побудови соціалізму / А. К. Лисий // Проблеми етнографії Поділля : тези доп. наук. конф., 23–25 верес. 1986 р., м. Кам'янець-Подільський / відп. ред. Л. В. Баженов. – Кам'янець-Подільський, 1986. – С. 68.

1987

60. Анохина, Л. Дельный был старик... : [про винахідника похід. армійс. кухні А. Ф. Турчановича] / Л. Анохина, А. Лысый // Изобретатель и рационализатор. – 1987. – № 4. – С. 40 : фот.

61. Анохіна, Л. С. Музеї Вінниччини про народного месника / Л. С. Анохіна, А. К. Лисий // Народний герой Устим Кармалюк : до 200-річчя від дня народж. : тези доп. наук. конф. – Кам'янець-Подільський, 1987. – С. 32–34.

62. Изобретатель походной кухни : [про А. Ф. Турчановича] / А. Лысый // Тыл вооружен. сил. – 1987. – № 11. – С. 61–62.

63. Сто років з історії Городоцького цукрового заводу (1839–1939 рр.) / А. К. Лисий // VII Подільська історико-краєзнавча конференція : тези доп., жовт. 1987 р., 70-річчю Великого Жовтня присвяч. / редкол.: Л. В. Баженов, І. С. Ви-

нокур, С. К. Гуменюк. – Кам'янець-Подільський, 1987. – С. 68–69. – (Секція історії радянського періоду).

64. Цукрова промисловість на Поділлі в 1921 р. / А. К. Лисий // Тези доп. 5-ї Вінниц. обл. історико-краєзнав. конф., присвяч. 70-річчю Великого Жовтня. – Вінниця, 1987. – С. 13–14.

1988

65. Вініковецький, С. Я. Перебування В. П. Затонського на Поділлі / С. Я. Вініковецький, В. П. Воловик, А. К. Лисий // Видатний партійний і державний діяч В. П. Затонський : (до 100-річчя від дня народж.) : тези доп. наук. конф. – Кам'янець-Подільський, 1988. – С. 44–45.

66. До історії одного музейного експоната / А. К. Лисий, Л. С. Анохіна // Друга Чернігівська обласна наукова конференція з історичного краєзнавства : тези доп., груд. 1988 р. / відп. ред. О. Б. Коваленко. – Чернігів, 1988. – Вип. 2. – С. 86.

67. До питання про створення цукрової промисловості на Волині / А. К. Лисий // Минуле і сучасне Волині : тези доп. та повідомл. II Волин. історико-краєзнав. конф., 26–28 трав. 1988 р., присвяч. XIX Всесоюз. партійній конф. та 1000-літтю Володимира-Волинського. – Луцьк, 1988. – Ч. 1. – С. 97–99.

68. З історії Ситковецького цукрового заводу / А. К. Лисий // Тези доп. 6-ї Вінниц. обл. історико-краєзнав. конф. – Вінниця, 1988. – С. 58.

69. Кто придумал суп варить?.. : [про винахідника похід. армійс. кухні А. Ф. Турчановича] / А. Лысый // Совет. воен. обозрение. – 1988. – № 11. – С. 61 : фот.

70. Николай Григорьевич Козицкий / А. К. Лысый, Л. С. Анохина // Актуальные проблемы исследования биографий пролетарских революционеров : тез. докл. и общ. респ. науч.-практ. конф., 12–14 окт. 1988 г. – Николаев, 1988. – С. 198–201.

71. Про стан цукрової промисловості Поділля після закінчення громадянської війни / А. К. Лисий // Проблеми економічної географії Поділля : тези доп. наук. конф. – Кам'янець-Подільський, 1988. – С. 12.

72. Ульяновский сахарный завод : история и люди / А. К. Лысый // Первая Правобережная научная конференция по исследованию краеведения, посвященная 225-летию начала изучения древностей края : тез. докл. – Кировоград, 1988. – С. 23–25.

1989

73. До питання про початок цукроваріння на Поділлі / А. К. Лисий // Тези доп. 7-ї Вінниц. обл. історико-краєзнав. конф., присвяч. 70-річчю Вінниц. краєзнав. музею. – Вінниця, 1989. – С. 26.

74. Ім'я Венеліна на сторінках дореволюційних і радянських енциклопедій / А. К. Лисий // Тези доп. і повідомл. Всесоюз. наук. конф., присвяч. 150-річчю з дня смерті Ю. І. Венеліна. – Ужгород, 1989.

75. Цукрова промисловість Вінниччини в роки перших п'ятирічок / А. К. Лисий // Тези доп. 8-ї Вінниц. обл. історико-краєзнав. конф., присвяч. 175-річчю від дня народж. Т. Шевченка. – Вінниця, 1989. – С. 74.

1990

76. З історії Зарожанського цукрового заводу (1866–1966 рр.) / А. К. Лисий // Тези доп. і повідомл. Чернівець. обл. історико-краєзнав. конф. – Чернівці, 1990.

77. Ім'я М. А. Балудянського на сторінках дореволюційних видань / А. К. Лисий // Інтелігенція Закарпаття ХІХ ст. і розвиток гуманітарних наук в контексті міжслов'янських взаємозв'язків : респ. наук. конф. – Ужгород, 1990.

1991

78. З історії Проскурівського цукрового заводу (1891–1941 рр.) / А. К. Лисий // Хмельницькому – 500 : тези наук.-теорет. конф. / відп. ред. С. К. Гуменюк ; редкол.: С. Л. Карван, Т. П. Міцінська, Н. М. Синиця [та ін.]. – Хмельницький, 1991. – С. 21–23.

79. Оборона Вінниці 1651 р. у висвітленні М. І. Костомарова / А. К. Лисий // Тези доп. 10-ї Вінниц. обл. історико-краєзнав. конф., 6 верес. – Вінниця, 1991. – С. 32–33.

80. Трансністрія: окупаційний режим (за матеріалами Державного архіву Вінницької області) / А. К. Лисий // 5 Всеукраїнська конференція «Розвиток історичного краєзнавства в контексті національного і культурного відродження України» : тези доп. і повідомл., жовт. 1991 року. – Київ, 1991. – С. 604–605.

81. Трансністрія : становлення окупаційного режиму / А. К. Лисий // Рік 1941: трагічне і героїчне : тези доп. респ. наук. конф. – Луцьк, 1991.

1992

82. Анохіна, Л. С. Ім'я Костомарова на сторінках дореволюційних енциклопедій / Л. С. Анохіна, А. К. Лисий // Микола Костомаров і проблеми суспільного та культурного розвитку української нації : наук.-практ. конф., присвяч. 175-й річниці з дня народж. М. Костомарова, 13–14 трав. 1992 р., м. Рівне. – Рівне, 1992. – С. 136–137.

83. До питання про встановлення радянської влади у Вінниці / А. К. Лисий // Тези доп. 11-ї Вінниц. обл. історико-краєзнав. конф., 3 верес. 1992 р. – Вінниця, 1992. – С. 55–56.

84. Отамановський В. Д. – історик Київської школи / А. К. Лисий // 150 років історичної науки в Київському університеті : матеріали наук.-теорет. конф. – Київ, 1992.

85. Анохіна, Л. С. Біля витоків вінницького трамваю / Л. С. Анохіна, А. К. Лисий // Актуальні проблеми розвитку міст та міського самоврядування: історія і сучасність : тези Міжнар. наук.-практ. конф., 7–9 квіт. 1993 р. – Рівне, 1993. – С. 231–233.

86. Взаємозв'язки факультету з школами та органами народної освіти / А. К. Лисий // Вінницький державний педагогічний інститут : іст. ф-т : до 20-річчя відновлення. – Вінниця, 1993.

87. До питання про перше перебування Директорії у Вінниці / А. К. Лисий // Тези доп. 12-ї Вінниц. обл. історико-краєзнав. конф., 7 верес. 1993 р. – Вінниця, 1993. – С. 40–41.

88. Дореволюційні та радянські енциклопедії про культуру населення Українських Карпат / А. К. Лисий // Культура Українських Карпат : традиції і сучасність : матеріали Міжнар. наук. конф. – Ужгород, 1993.

89. З історії одного будинку / А. К. Лисий // Актуальні проблеми розвитку міст та міського самоврядування: історія і сучасність : тези Міжнар. наук.-практ. конф., 7–9 квіт. 1993 р. – Рівне, 1993. – С. 142–145.

90. Знавець вінницької старовини І. О. Шипович / А. К. Лисий // Вінниці – 630. 1363–1993 : матеріали І Вінниц. наук.-теорет. конф. / редкол.: П. С. Григорчук, В. Г. Кавка, А. К. Лисий ; відп. за вип. А. К. Лисий. – Вінниця, 1993. – С. 40–49. – Бібліогр. в кінці ст.

91. Ім'я О. В. Духновича на сторінках наукових видань / А. К. Лисий, І. В. Мазило // О. В. Духнович і Слов'янський світ : матеріали Міжнар. наук. конф., присвяч. 190-річчю від дня народж. О. Духновича / відп. ред. В. С. Поп. – Ужгород, 1993. – С. 146.

92. Ім'я Ю. Целевича на сторінках наукових видань / А. Лисий, О. Лойко // Історик, етнограф, педагог : ма-

теріали міжвуз. наук. конф., присвяч. 150-річчю від дня народж. Ю. Целевича / відп. ред. В. Грабовецький. – Івано-Франківськ, 1993. – С. 37–38.

93. Ім'я Ярослава Домбровського на сторінках наукових видань / А. К. Лисий, О. Г. Лойко // Велика Волинь: минуле і сучасне : тези Міжнар. наук.-краєзнав. конф., 9–11 верес. 1993 р., м. Житомир / голова редкол. М. Ю. Костриця. – Житомир, 1993. – С. 123–124.

94. Краєзнавець – протоієрей Шипович / А. К. Лисий // Тези 6-ї Всеукр. конф. «Розвиток історичного краєзнавства у відродженні духовності культури, багатівікових традицій України». – Луцьк, 1993.

95. Лисий, А. К. Перші кроки розвитку національної культури України в роки становлення національної державності 1917–1920 рр. / А. К. Лисий [та ін.] // *Метод. рек. на допомогу студентам.* – Вінниця, 1993.

96. Лойко, О. Г. Етнонім «гуцули» на сторінках дореволюційних та радянських енциклопедій / О. Г. Лойко, А. К. Лисий // *Гуцульщина і перспективи її етнічного та духовного розвитку в незалежній Україні.* – Івано-Франківськ, 1993.

97. Невідомий дослідник Поділля : [І. О. Шипович] / А. К. Лисий // *Культура Поділля: історія і сучасність : матеріали другої наук.-практ. конф., присвяч. 500-річчю м. Хмельницького, 27–29 серп. 1993 р. / голова редкол. П. Я. Слободянюк.* – Хмельницький, [1993]. – С. 242–244.

98. Першу незалежність було втоплено в крові чи впливе друга з нафтового чорторію? / А. Лисий // *Подолія.* – 1993. – 21 січ. – С. 1 : фот.

99. Сутність тоталітаризму мовою цифр / А. К. Лисий // *Матеріали Міжнар. наук. конф. «Тоталітаризм та антитоталітарні рухи в Болгарії, СРСР та інших країнах Східної Європи».* – Харків, 1993.

100. Футбол у Вінниці (1911–1917) / А. К. Лисий // Фізична культура та здоровий спосіб життя : матеріали I Міжнар. конф. – Вінниця, 1993. – С. 149–151.

1994

101. Антигерой провінційної історії : [про генерал-лейтенанта А. М. Стесселя] / А. К. Лисий // Духовні витоки Поділля: творці історії краю : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 9–11 верес. 1994 р., м. Кам'янець-Подільський / голова редкол. П. Я. Слободянюк. – Хмельницький, 1994. – Ч. 1. – С. 287–288.

102. Григорчук, П. С. Відбиття в Зводі пам'яток історії та культури Вінницької області подвигу народу в боях за звільнення України від фашистських загарбників / П. С. Григорчук, А. К. Лисий // Матеріали III історико-краєзнав. конф. «Вінниця: минуле і сучасне», присвяч. 50-річчю визволення України від фашист. загарбників. – Вінниця, 1994. – С. 75–78. – Бібліогр. в кінці ст.

103. Григорчук, П. С. Зміст історичної освіти в умовах незалежної України / П. С. Григорчук, А. К. Лисий // Початкова освіта в Україні: сучасність і перспективи : матеріали міжвуз. наук.-практ. конф., 11–13 груд. 1994 р. – Вінниця, 1994. – С. 118.

104. Житомир на сторінках «Энциклопедического словаря» Брокгауза і Ефрона / А. К. Лисий // Житомир в історії Волині і України : тези Всеукр. наук. краєзнав. конф., 7–10 верес. 1994 р., м. Житомир / відп. ред. М. Ю. Костриця. – Житомир, 1994. – С. 27–28.

105. З історії Вінницького косябулу (1917–1931 рр.) / А. К. Лисий, О. Г. Лойко // Матеріали II історико-краєзнавчої конференції «Вінниця: минуле і сучасне», присвяч. 50-річчю визволення м. Вінниці від німецько-фашистських загарбників : тези доп. / редкол.: П. С. Григорчук,

А. І. Левицький, А. К. Лисий ; відп. за вип. А. К. Лисий. – Вінниця, 1994. – С. 23–29. – Бібліогр. в кінці ст.

106. Історія Волині на сторінках «Енциклопедического словаря» Брокгауза і Ефрона / А. К. Лисий // Велика Волинь: минуле й сучасне : матеріали Міжнар. наук. краєзнав. конф., жовт. 1994 р. / голова редкол. М. М. Дарманський. – Хмельницький ; Ізяслав ; Шепетівка, [1994]. – С. 77–79.

107. К біографіи основателя Одессы : О. М. Дерibas / А. К. Лысый // Одесі – 200 : тези доп. Міжнар. наук.-теорет. конф., 6–8 верес. 1994 р. / голова редкол. В. П. Ващенко. – Одеса, 1994. – С. 47–49.

108. Приєднання Закарпаття до Радянської України на сторінках монографії Павла Роберта Магочія «Формування національної свідомості: Прикарпатська Русь (1848–1948)» / А. К. Лисий, П. С. Григорчук // Вінниця: минуле і сучасне : матеріали III історико-краєзнав. конф., присвяч. 50-річчю визволення України від фашистських загарбників, 5 жовт. 1994 р. – Вінниця, 1994. – С. 55–58.

109. Часописи Поділля періоду визвольних змагань українського народу (1917–1920 рр.) / А. К. Лисий, О. Г. Лойко // Українська періодика: історія і сучасність : доп. і повідомл. другої Всеукр. наук.-теоретич. конф., 21–22 груд. 1994 р. / відп. ред. М. М. Романюк. – Львів ; Житомир, 1994. – С. 39–41.

1995

110. До питання про місце бою І. Богуна у Вінниці в березні 1651 р. / А. К. Лисий // Історія національно-державного будівництва в Україні : до 400-річчя від дня народж. Б. Хмельницького : матеріали наук. конф. викл. та студентів іст. ф-ту, 16 листоп. 1995 р. / редкол.: П. Григорчук, М. Кравець, О. Криворучко. – Вінниця, 1995. – С. 9–11.

111. Звичайна виставка незвичайних книг : [«Християнські конфесії Поділля» у відділі краєзнав. літ.] / А. К. Лисий // Вінниц. газ. – 1995. – 30 берез.

112. Знавець вінницької старовини [І. О. Шипович] / А. Лисий // Вінницький капуцинський монастир : з нагоди 250-річчя заснування монастиря / наук. ред. Я. Р. Дашкевич ; ред. Л. Л. Кириєнко. – Вінниця, 1995. – С. 11–24 : іл.

113. Історія монастиря 1917–1990 рр. / А. Лисий // Вінницький капуцинський монастир : з нагоди 250-річчя заснування монастиря / наук. ред. Я. Р. Дашкевич ; ред. Л. Л. Кириєнко. – Вінниця, 1995. – С. 76–112 : іл.

1996

114. Анохіна, Л. С. Деякі відомості про Меджибіж XIX ст. із старих видань / Л. С. Анохіна, А. К. Лисий // Меджибіж : 850 років історії : матеріали наук.-практ. конф. – Меджибіж, 1996. – С. 49–52.

115. Григорчук, П. С. Ім'я Виговського І. О. на сторінках «Барського староства» М. Грушевського / П. С. Григорчук, А. К. Лисий // Матеріали Міжнар. наук. конф. до 130-річчя від дня народж. М. Грушевського. – Київ, 1996.

116. Деякі аспекти релігійної політики держави на Вінниччині / А. К. Лисий // Соціальні аспекти державотворення : матеріали Всеукр. наук. конф. – Запоріжжя, 1996.

117. Дмитро Трощанський – славетний родич Великого Гоголя / А. К. Лисий // Тези доп. Міжнар. наук. конф. з історії культури Лівобережної України. – Ніжин, 1996.

118. З історії уніатської церкви м. Бару / А. К. Лисий // Історія релігій в Україні : матеріали до 6-ї Міжнар. конф. – Львів, 1996.

119. З історії уніатської церкви м. Бару / А. К. Лисий // Матеріали звіт. конф. викл. і студентів іст. ф-ту за 1995 рік / редкол.: П. С. Григорчук [та ін.]. – Вінниця, 1996. – С. 42–44.

120. Останні уніати Східного Поділля / А. Лисий // «Берестя – 1596» в історичній долі українства : матеріали Всеукр. наук.-богослов. конф., 29–30 листоп. 1996 р., м. Тернопіль / відп. за вип. Б. Хаварівський. – Тернопіль, 1996. – С. 32–37.

121. Радянські енциклопедії про М. С. Грушевського / А. К. Лисий // Україна на шляху до свободи і незалежності : до 130-річчя з дня народж. М. Грушевського і 5-ї річниці незалежності України : матеріали наук. конф. викл. та студентів іст. ф-ту. – Вінниця, 1996. – С. 45–47.

122. Ужгородська унія на сторінках енциклопедії Брокгауза і Ефрона / А. К. Лисий, Ю. І. Поп // Матеріали Міжнар. конф., присвяч. 350-річчю Ужгород. унії. – Ужгород, 1996.

123. Як Україна йшла до своєї незалежності : [є про Вінницю часів Директорії] / А. К. Лисий // ДТП. – 1996. – 24 серп. – С. 2.

1997

124. Борушак, М. Спортивні зв'язки України та Польщі на Вінниччині / М. Борушак, А. К. Лисий, Ю. Г. Козловський // Фізична культура та здоровий спосіб життя : зб. наук. пр. III Міжнар. наук.-практ. конф. – Вінниця ; Бар, 1997. – С. 43–46.

125. Вінничани – діячі Центральної Ради / А. К. Лисий, О. Г. Лойко // Українська новітня держава: історія і сучасність : матеріали Всеукр. наук. конф., м. Тернопіль. – Тернопіль, 1997.

126. Наукова спадщина С. Вініковецького / А. К. Лисий // Тези доп. 17-ї Вінниц. обл. історико-краєзнав. конф., 18 верес. 1997 р. – Вінниця, 1997. – С. 34–35.

127. Подоляни – діячі Центральної Ради / А. К. Лисий, О. В. Андрощук // Матеріали звіт. конф. викл. та студентів іст. ф-ту за 1996 р. – Вінниця, 1997.

1998

128. До питання про місце бою І. Богуна у Вінниці в березні 1651 р. / А. К. Лисий // Визвольна війна Українського народу середини XVIII ст. – Київ, 1998.

129. До питання про побудову Вознесенської церкви м. Вінниці / А. К. Лисий // Матеріали звіт. наук. конф. викл. і студентів іст. ф-ту за 1997 рік. – Вінниця, 1998. – С. 59–61.

130. Сучасне релігійне становище на Вінниччині / А. К. Лисий // Історія релігій в Україні : матеріали 8-ї Міжнар. конф. – Львів, 1998.

1999

131. Бердичів на сторінках дореволюційних енциклопедій / А. К. Лисий, Л. С. Лиса // Бердичівська земля в контексті історії України : наук. зб. «Велика Волинь : праці Житомирського науково-краєзнавчого товариства дослідників Волині». – Житомир, 1999. – Т. 19.

132. До питання про заснування костюлу в с. Мурафа / А. К. Лисий // Матеріали звіт. наук. конф. викл. і студентів іст. ф-ту за 1998 рік / ВДПУ ім. М. Коцюбинського. – Вінниця, 1999. – С. 26–28.

133. До питання про перебування Директорії у Вінниці у лютому-березні 1919 р. / А. К. Лисий, О. Г. Лойко // Україна: минуле, сьогодення, майбутнє : зб. наук. пр., [8 трав. 1999 р.] / голова редкол. П. С. Григорчук. – Київ, 1999. – С. 201–207. – Бібліогр. в кінці ст.

134. До питання про поширення католицизму в Барському старостві / А. К. Лисий // Історія релігій в Україні : матеріали 9-ї Міжнар. конф. – Львів, 1999.

135. З історії католицької церкви на Східному Поділлі : на матеріалах м. Бару / А. К. Лисий // Наук. зап. Серія:

Історія / ВДПУ ім. М. Коцюбинського. – Вінниця, 1999. – Вип. 1. – С. 54–57. – Бібліогр. в кінці ст.

136. Поп, Ю. Участь подолян у визволенні Закарпаття / Ю. Поп, І. Мазило, А. Лисий // Матеріали наук. конф. – Ужгород, 1999.

2000

137. Баженов, Л. В. Літописець Поділля : відомий учений-краєзнавець В. П. Воловик / Л. В. Баженов, А. К. Лисий // Матеріали X Поділ. історико-краєзнав. конф., присвяч. 55-й річниці Перемоги у ВВВ, груд. 2000 р. / відп. ред. Л. В. Баженов. – Кам'янець-Подільський, 2000. – С. 515–521. – Бібліогр. в кінці ст.

138. До питання про приєднання Брацлавщини та Східного Поділля до Російської імперії в 1793 році / А. К. Лисий // Матеріали звіт. наук. конф. викл. іст. ф-т у за 2000 рік / ред.-упоряд.: П. С. Григорчук, О. Г. Лойко, М. М. Кравець ; відп. за вип. І. П. Мельничук, А. К. Лисий ; ВДПУ ім. М. Коцюбинського. – Вінниця, [2000]. – С. 14–16.

139. Лиса, Л. С. 51-й біскуп Кам'янецької дієцезії / Л. С. Лиса, А. К. Лисий // Матеріали X Поділ. історико-краєзнав. конф., присвяч. 55-й річниці Перемоги у ВВВ, груд. 2000 р. / відп. ред. Л. В. Баженов. – Кам'янець-Подільський, 2000. – С. 190–194. – Бібліогр. в кінці ст.

140. Лиса, Л. С. Шаргородський костюл в перші століття свого існування / Л. С. Лиса, А. К. Лисий // Наук. зап. Серія: Історія / ВДПУ ім. М. Коцюбинського. – Вінниця, 2000. – Вип. 2. – С. 35–38. – Бібліогр. в кінці ст.

141. Протоієрей І. Шипович – невідомий літописець Поділля / А. К. Лисий // Тіні незабутих предків. Історичні свідчення про с. Борівку Ямпільського повіту / переклав укр., відредагував і написав комент. В. М. Вітковський. – Вінниця, 2000. – С. 31–47 : фот.

142. Релігійне становище на Вінниччині на переломі тисячоліть / А. К. Лисий // Історія релігій в Україні : матеріали 10-ї Міжнар. наук. конф. – Львів, 2000.

2001

143. До питання про вилучення церковних цінностей на Східному Поділлі / А. К. Лисий // Релігія і церква в Подільському регіоні : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. – Хмельницький, 2001.

144. До питання про заснування та перші століття існування Шаргородського костюлу св. Флоріана / А. К. Лисий // Історія релігій в Україні : матеріали 11-ї Міжнар. конф. – Львів, 2001.

145. Шунда, Н. М. Академік із Поділля : [про В. Я. Буняковського] / Н. М. Шунда, А. А. Томусяк, А. К. Лисий // Наук. зап. Серія: Історія / ВДПУ ім. М. Коцюбинського. – Вінниця, 2001. – Вип. 3. – С. 12–20. – Бібліогр. в кінці ст.

2002

146. До питання про заснування Хмельницької Римо-католицької парафії / А. К. Лисий // Матеріали наук. конф. викл. іст. ф-ту, присвяч. 90-річчю ВДПУ ім. М. Коцюбинського / ВДПУ ім. М. Коцюбинського. – Вінниця, 2002. – С. 14–17. – Бібліогр. в кінці ст.

147. Репресії радянської влади щодо католиків Подільського регіону : [за слідчою справою ксьондза М. Туровського] / А. Лисий // Політичні репресії на Поділлі в ХХ столітті : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 23–24 листоп. 2001 р., м. Вінниця / редкол.: А. Т. Давидюк, П. М. Кравченко, В. П. Лациба. – Вінниця, 2002. – С. 156–159. – Бібліогр. в кінці ст.

148. Шунда, Н. М. Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського : історія і сучасність / Н. М. Шунда, А. К. Лисий // Наук. зап. Серія: Історія / ВДПУ ім. М. Коцюбинського. – Вінниця, 2002. – Вип. 4. – С. 8–11. – Бібліогр. в кінці ст.

2003

149. Аграрні заворушення селян Шаргородщини в березні 1930 р. / А. К. Лисий // Наук. зап. Серія: Історія / ВДПУ ім. М. Коцюбинського. – Вінниця, 2003. – Вип. 5. – С. 115–117. – Бібліогр. в кінці ст.

150. З історії католицької церкви на Східному Поділлі : на матеріалах м. Бару / А. К. Лисий // Наук. зап. Серія: Історія / ВДПУ ім. М. Коцюбинського. – Вінниця, 2003. – Вип. 1. – С. 54–57. – Бібліогр. в кінці ст.

151. Сторінки історії Козятинського залізничного вокзалу / А. К. Лисий // Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії : зб. наук. пр. / ВДПУ ім. М. Коцюбинського. – Вінниця, 2003. – Вип. 1. – С. 36–39. – Бібліогр. в кінці ст.

2004

152. Іван Хоменко – подвижник віри і науки / А. К. Лисий, О. Г. Лойко // Наук. зап. Серія: Історія : за матеріалами Всеукр. наук. конф. «Національна інтелігенція в історії та культурі України в ХХ–ХХІ століттях», 28–29 жовт. 2004 р. : зб. наук. пр. / ВДПУ ім. М. Коцюбинського. – Вінниця, 2004. – Вип. 8. – С. 260–262. – Бібліогр. в кінці ст.

153. Історіографія проблеми в книзі О. Ю. Дана «Козацтво Брацлавщини у боротьбі за свободу і незалежність (1648–1676)» / А. К. Лисий, О. Г. Лойко // Історичні витоки козацького роду в Україні : матеріали Всеукр. на-

ук.-практ. конф., 24–27 верес. 2004 р., м. Вінниця : у 9 ч. Ч. 7 : Козацтво в наукових дослідженнях українських і зарубіжних істориків / Вінниц. ОУНБ ім. К. А. Тімірязєва ; наук. ред. О. К. Струкевич ; редкол.: М. Г. Спиця (голова), Г. М. Авраменко, Л. А. Бойко [та ін.] ; відп. за вип. В. Ф. Циганюк. – Вінниця, 2004. – С. 11–17. – Бібліогр. у кінці ст.

154. Лиса, Л. Спорт у Вінниці на початку ХХ ст. / Л. Лиса, А. Лисий // Фізична культура, спорт та здоров'я нації : зб. наук. пр. – Вінниця, 2004. – Вип. 5. – С. 19–25.

155. Нові книги з краєзнавства : [вінничанина О. Ю. Дана] / А. Лисий // Подолія. – 2004. – 24 верес. – С. 15–16.

2005

156. Баженов, Л. В. Літописець Поділля (відомий учений-краєзнавець Валентин Пилипович Воловик) / Л. В. Баженов, А. К. Лисий // Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження : матеріали ХХ Вінниц. наук. історико-краєзнав. конф., 27–28 жовт. 2005 р., присвяч. пам'яті визнач. історика, дослідника Поділ. краю В. П. Воловика / відп. ред. М. М. Кравець. – Вінниця, 2005. – С. 9–14. – Бібліогр. в кінці ст.

157. 3 історії Вінницької міської думи / А. К. Лисий // Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії : зб. наук. пр. / ВДПУ ім. М. Коцюбинського. – Вінниця, 2005. – Вип. 3. – С. 14–16.

158. Ткаченко, А. Д. Вінницький державний педагогічний університет ім. Михайла Коцюбинського / А. Д. Ткаченко, А. К. Лисий // Енциклопедія сучасної України (ЕСУ) / ред. М. Г. Железняк. – Київ, 2005. – Т. 4 : В–Вог. – С. 565. – Електрон. версія. – Режим доступу: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=34643 (дата звернення: 22.03.2019), вільний. – Назва з екрана.

159. До історії Вінницького реального училища / А. К. Лисий // Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. пр. / голов. ред. П. Т. Тронько. – Кам'янець-Подільський, 2006. – Т. 6 : «Культура, освіта і просвітницький рух на Поділлі у XVIII – на початку XXI ст.» : матеріали другого круглого столу. – С. 267–272. – Бібліогр. в кінці ст.

160. До питання про діяльність Подільського церковного історико-археологічного товариства (друга половина XIX – перша чверть XX ст.) / А. К. Лисий, О. Г. Лойко // Константинополь II : зб. II наук.-освіт. Поділ. Кирило-Мефодіїв. читань «Спадок слов'янських просвітителів св. Кирила і Мефодія і слов'янський світ», присвяч. 20-річчю відродження святкування Дня слов'ян. писемності і культури / Вінниц. ОУНБ ім. К. А. Тімірязєва, Ін-т історії, етнології і права ВДПУ ім. М. Коцюбинського ; уклад. О. П. Кадочников. – Вінниця, 2006. – С. 98–102. – Бібліогр. в кінці ст.

161. Доктор медицини із Сорбонни : [М. Ю. Лорін-Епштейн] / А. К. Лисий, Г. С. Белканія // Наук. зап. Серія: Історія : за матеріалами II Міжнар. наук. конф. «Національна інтелігенція в історії та культурі України у XIX–XXI століттях», 26–27 жовт. 2006 р. : зб. наук. пр. / ВДПУ ім. М. Коцюбинського. – Вінниця, 2006. – Вип. 11. – С. 353–355.

162. Могилів-Подільський на сторінках «Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich» / А. К. Лисий // Друга Могилів-Поділ. краєзнав. конф., 20–21 жовт. 2006 р., м. Могилів-Подільський. – Могилів-Подільський ; Кам'янець-Подільський, 2006. – С. 66–69.

163. Мученики за віру : короткі біографії репресованих ксьондзів Поділля / А. К. Лисий // Політичні репресії та голодомори на Вінниччині в XX столітті у контексті націо-

нальної пам'яті : матеріали обл. наук.-практ. конф., 24 листоп. 2005 р., м. Вінниця. – Вінниця, 2006. – С. 188–194. – Бібліогр. в кінці ст.

164. Олексій Брусилів і Вінниця / А. К. Лисий, О. Г. Лойко // Генерал Алексей Алексеевич Брусилів и Украина : сб. ст. и материалов Всеукр. науч.-практ. конф. : «Брусилівський прорив : 90-летие военной операции Российской земли и её значение в истории Первой мировой войны» и круглого стола «Совместная борьба русского и украинского народов с иноземными захватчиками в период Первой Мировой войны», посвященных открытию мемориального барельефа генералу А. Брусиліву в г. Винница 1–2 дек. 2006 г. – Винница, 2006. – С. 60–63.

165. Перекладач Біблії Іван Хоменко народився у Вінниці / А. Лисий, Б. Хоменко // Поділ. порадиця. – 2006. – 13 верес. – С. 8.

166. Перша alma mater технічних кадрів у м. Вінниці / А. К. Лисий // Вісн. ін-ту історії, етнології і права : зб. наук. пр. / ВДПУ ім. М. Коцюбинського. – Вінниця, 2006. – Вип. 4. – С. 10–13. – Бібліогр. в кінці ст.

167. Репресії радянської влади щодо католиків Подільського регіону / А. Лисий // Реабілітовані історією. Вінницька область / ред.: І. С. Гамрецький, В. П. Лациба, С. С. Нешик. – Вінниця, 2006. – Кн. 1. – С. 854–856. – (Реабілітовані історією : у 27 т.). – Бібліогр. в кінці ст.

2007

168. Балансуючи між катастрофами : комент. історика / А. К. Лисий // Вінниц. край. – 2007. – № 1. – С. 44–47.

169. Вінницька магдебургія очима Валентина Отамановського / А. К. Лисий // Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження : матеріали XXI Вінниц. істо-

рико-краєзнав. конф., 25–26 жовт. 2007 р., присвяч. пам'яті визначного археолога, дослідника Поділ. краю І. І. Зайця / відп. ред. Ю. А. Зінько. – Вінниця, 2007. – С. 143–145. – Бібліогр. в кінці ст.; Вінниц. газ. – 2008. – 11 верес. – С. 1.

170. Вінниця між більшовизацією та українізацією 1921–1928 / А. К. Лисий // *Вінниця. Історичний нарис* / голов. ред. А. М. Подолинний; авт. кол.: А. К. Лисий [та ін.]. – Вінниця, 2007. – С. 156–177 : іл., фот. – Бібліогр. в кінці ст. – Електрон. версія. – Режим доступу: <https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/9386/%D0%92%D1%96%D0%BD%D0%BD%D0%B8%D1%86%D1%8F%202007.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення: 25.04.2019), вільний. – Назва з екрана.

171. Вінниця між лютим і жовтнем 1917 р. / А. К. Лисий // *Наук. зап. Серія: Історія* / ВДПУ ім. М. Коцюбинського. – Вінниця, 2007. – Вип. 12. – С. 206–210. – Бібліогр. в кінці ст.

172. Два палаци – одна доля / А. К. Лисий // *Вісн. ін-ту історії, етнології і права* : зб. наук. пр. / ВДПУ ім. М. Коцюбинського. – Вінниця, 2007. – Вип. 5. – С. 21–23. – Бібліогр. в кінці ст.

173. Дві долі на тлі національної революції : [про козац. ватажків Д. Нечая та І. Богуна] / А. К. Лисий // *Матеріали XII Поділ. історико-краєзнав. конф. (22–23 листоп. 2007 р.)* : 90-річчю Укр. нац.-демократ. революції, 70-річчю утворення Хмельниц. обл. присвяч. / Кам'янець-Поділ. держ. ун-т. – Кам'янець-Подільський, 2007. – Т. 1. – С. 365–377. – Бібліогр. в кінці ст.

174. Десталінізація : причини і наслідки / А. Лисий // *Вінниц. край*. – 2007. – № 2. – С. 63–74.

175. До питання про заснування та перші роки служіння Преображенського Собору м. Вінниці / А. К. Лисий // *Константинополь III* : зб. ст. і матеріалів III Поділ. наук.-освіт. Кирило-Мефодіїв. читань «Традиції слов'ян-

ських просвітителів св. Кирила і Мефодія і слов'янський світ», присвяч. Дням слов'ян. писемності і культури / Вінниц. ОУНБ ім. К. А. Тимірязєва, Ін-т історії, етнології і права ВДПУ ім. М. Коцюбинського, Рос.-укр. культур.-просвітниц. центр «Соотечественники»; уклад. О. П. Кадочников. – Вінниця, 2007. – С. 136–144. – Бібліогр. в кінці ст. – Проходили в рамках Всеукр. наук.-практ. конф. «Бібліотека в контексті світової культури, науки, інформації», м. Вінниця, 23–25 трав. 2007 р.

176. З історії жіночої освіти у Вінниці (1900–1919) / А. К. Лисий // Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. пр. / ред. А. Копилов. – Кам'янець-Подільський, 2007. – Т. 9 : «Культура, освіта і просвітницький рух на Поділлі» : матеріали п'ятого круглого столу. – С. 148–155. – Бібліогр. в кінці ст.

177. Знавець вінницької старовини : [про І. О. Шиповича] / А. К. Лисий // Історія релігій в Україні : наук. щорічник. – Львів, 2007. – Кн. 1. – С. 573–581.

178. Із недалекого минулого / А. К. Лисий // Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження : матеріали XXI Вінниц. наук. історико-краєзнав. конф., 25–26 жовт. 2007 р., присвяч. пам'яті визначного археолога, дослідника Поділ. краю І. І. Зайця / відп. ред. Ю. А. Зінько. – Вінниця, 2007. – С. 40–41.

179. Олексій Брусилів і Вінниця / А. К. Лисий, О. Г. Лойко // Уряд. кур'єр. – 2007. – 21 лют. – С. 21.

180. Такою була ціна Перемоги : комент. історика / А. К. Лисий // Вінниц. край. – 2007. – № 1. – 123–130.

2008

181. Відомості про освячення Преображенського собору / А. К. Лисий // Релігійне життя Поділля: минуле і сучасне : до 1020-ліття хрещення Русі та 250-річчя Вінницько-

го кафедрального Спасо-Преображенського собору : матеріали Всеукр. наук.-теорет. конф., 18 верес. 2008 р. – Вінниця, 2008. – С. 262–264.

182. Вінниця 1917 року у спогадах двох військових ескадри повітряних кораблів / А. К. Лисий // Вісн. ін-ту історії, етнології і права : зб. наук. пр. / ВДПУ ім. М. Коцюбинського. – Вінниця, 2008. – Вип. 6. – С. 19–20. – Бібліогр. в кінці ст.

183. Вінниця у 1914–1917 рр. / А. К. Лисий, Н. М. Марценюк // Наук. зап. Серія: Історія / ВДПУ ім. М. Коцюбинського. – Вінниця, 2008. – Вип. 13. – С. 230–234. – Бібліогр. в кінці ст.

184. 3 історії Барського спиртзаводу (1941–1944) / А. Лисий // Бар. Барська земля – крізь призму століть : матеріали I Міжнар. наук.-практ. конф., 17 трав. 2008 р., м. Бар / М-во освіти і науки України [та ін.] ; наук. ред. М. Ф. Дмитрієнко. – Бар, 2008. – С. 332–337. – Бібліогр. в кінці ст.

185. Іван Богун: між сходом і заходом / А. К. Лисий // Українсько-московські стосунки середини XVII ст. : матеріали Міжнар. наук. конф., 18 квіт. 2008 р. – Умань, 2008. – С. 79–84.

186. Степанчук, Ю. С. Трансформація політичних поглядів українських гетьманів на білоруське питання у 1654–1659 рр. / Ю. С. Степанчук, А. К. Лисий // Пилявецька битва 1648 року в історії України : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., присвяч. 360-річчю битви під Пилявцями, 19 верес. 2008 р. – Хмельницький, 2008. – С. 193–197. – Бібліогр. в кінці ст.

187. Таємний радник із Бару В. Я. Буняківський / А. К. Лисий // Наук. зап. Серія: Історія : за матеріалами II Міжнар. наук. конф. «Національна інтелігенція в історії та культурі України», 23–24 жовт. 2008 р. : зб. наук. пр. / ВДПУ ім. М. Коцюбинського. – Вінниця, 2008. – Вип. 14. – С. 111–

115. – Бібліогр. в кінці ст. ; Пульсуючі джерела. – 2008. – 24 листоп. – С. 1, 2.

188. Чотири вінницькі броди : хронік.-док. колаж : 75-річчю Вінниц. обл. присвячується / Вінниц. облдержадмін. ; упоряд.: М. Ф. Каменюк, В. С. Скрипник. – Вінниця : Консоль, 2008. – 256 с. – Зі змісту: Коментар історика :

Балансуючи між катастрофами : [Вінниччина у період 1920–1940 рр.] / А. Лисий. – С. 42–45.

Важкий баланс Перемоги : [Вінниччина у період Другої світової війни 1939–1945 рр. та повоєнний період 1945–1950 рр.] / А. Лисий. – С. 101–109;

Десталінізація : причини і наслідки / А. Лисий. – С. 159–161;

Шістдесятники / А. Лисий. – С. 161–163;

Дисиденти і розвиток Визвольних змагань / А. Лисий. – С. 163–165;

Надіндустріалізація: фантом, що пожирає сам себе / А. Лисий. – С. 165–166;

Кінець ортодоксального комунізму. Як це було? / А. Лисий. – С. 166–168;

Серпень 1991 р. у Москві. Початок Свободи / А. Лисий. – С. 168;

Акт проголошення Незалежності України / А. Лисий. – С. 169;

Незнайома Незалежність / А. Лисий. – С. 170.

2009

189. Баніт, А. В. Наддністрянські музи Олександра Пушкіна / А. В. Баніт, *А. К. Лисий* // Третя Могилів-Поділ. наук.-краєзнав. конф. – Кам'янець-Подільський, 2009. – С. 413–415. – Бібліогр. в кінці ст.

190. Вінницька кагальна громада до і після Люблінської унії 1569 року / А. К. Лисий, Ю. С. Степанчук // Исто-

ричні уроки голокосту та міжнаціональні відносини : (до 70-річчя початку Другої світової війни) : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 23–24 жовт. – Житомир, 2009. – С. 239–243. – Бібліогр. в кінці ст.

191. Вони надихали «солнце русской поэзии» / А. К. Лисий // Історичні уроки голокосту та міжнаціональні відносини : (до 70-річчя початку Другої світової війни) : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 23–24 жовт. – Житомир, 2009. – С. 193–196. – Бібліогр. в кінці ст.

192. До питання про присягу громадянства Брацлавського воєводства Люблінській унії / А. К. Лисий, Ю. С. Степанчук // Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження : матеріали ХХІІ Всеукр. наук. історико-краєзнав. конф., 22 жовт. 2009 р. / відп. ред. Ю. А. Зінько. – Вінниця, 2009. – С. 189–194. – (До 360-річчя утворення Української Козацької Держави). – Бібліогр. в кінці ст.

193. Камйонський Моїсей Ісаакович – засновник сіоністського руху у Вінниці / А. К. Лисий // Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. «Євреї в Україні: історія і сучасність». – Житомир, 2009. – С. 348–350.

194. Колиска української авіації / А. Лисий, А. Баніт // Воєнна історія Поділля та Буковини : матеріали Всеукр. наук. військ.-іст. конф., 25–26 листоп. 2009 р., м. Кам'янець-Подільський. – [Київ], [2009]. – С. 172–174. – Бібліогр. в кінці ст.

195. Легун, Ю. В. Меджибізький ключ на сторінках інвентарної книги XVII століття / Ю. В. Легун, А. К. Лисий // Межибіж : наук. вісн. : матеріали Другої наук.-краєзнав. конф. «Стародавній Меджибіж в історико-культурній спадщині України». – Меджибіж ; Хмельницький, 2009. – Ч. 1. – С. 49–51.

196. Політик із Меджибожа : [про Й. Брондза, політика, громад. діяча] / А. К. Лисий, А. В. Баніт // Межибіж : наук. вісн. : матеріали Другої наук.-краєзнав. конф. «Ста-

родавній Меджибіж в історико-культурній спадщині України». – Меджибіж ; Хмельницький, 2009. – Ч. 2. – С. 244–246 : іл. – Бібліогр. в кінці ст.

197. Хмільник зразка 1564 р. / А. К. Лисий // Вісн. ін-ту історії, етнології і права : зб. наук. пр. / ВДПУ ім. М. Коцюбинського. – Вінниця, 2009. – Вип. 7. – С. 11–12. – Бібліогр. в кінці ст.

198. «Хроніка європейської Сарматії» про Волинь і Житомир / А. К. Лисий // Матеріали Всеукр. наук.-краєзнав. конф., присвяч. 1125-річчю заснування міста Житомира. – Житомир, 2009. – С. 155–157.

199. «Хроніка європейської Сарматії» про Поділля і фортецю Меджибіж / А. К. Лисий, Ю. С. Степанчук // Межибіж : наук. вісн. : матеріали Другої наук.-краєзнав. конф. «Стародавній Меджибіж в історико-культурній спадщині України». – Меджибіж ; Хмельницький, 2009. – Ч. 1. – С. 146–149 : іл.

2010

200. Жидівський ударний курінь УГА / А. Лисий, А. Баніт // Воєнна історія Галичини та Закарпаття : наук. зб. : матеріали Всеукр. наук. військ.-іст. конф., 15 квіт. 2010 р., м. Львів. – Київ, 2010. – С. 245–246. – Бібліогр. в кінці ст.

201. З історії вінницьких навчальних закладів (1901–1916 рр.) / А. К. Лисий // Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. пр. / голов. ред. П. Т. Тронько. – Кам'янець-Подільський, 2010. – Т. 16 : «Освіта, культура і просвітницький рух на Поділлі» : матеріали круглого столу. – С. 64–70. – Бібліогр. в кінці ст.

202. Із недалекого минулого / А. К. Лисий // Від військової контррозвідки до вивчення таємниць тисячоліть / упоряд. В. Г. Заєць. – Вінниця, 2010. – С. 424–425.

203. Кам'янець-Подільський на сторінках «Хроніки європейської Сарматії» Олександра Гваньїні / А. К. Ли-

сий // Матеріали XIII Поділ. історико-краєзнав. конф. (18–19 листоп. 2010 р.) : 80-річчю від дня народж. І. С. Винокура присвячено / Кам'янець-Поділ. держ. ун-т [та ін.]. – Кам'янець-Подільський, 2010. – С. 51–54. – Бібліогр. в кінці ст.

204. Одіссея ксьондза Левинського [Яна] / А. К. Лисий // Історія релігій в Україні. – Львів, 2010. – Кн. 1. – С. 529–535.

205. Репресії проти студентів та викладачів історичного факультету Вінницького учительського інституту в 30-х рр. ХХ ст. / А. К. Лисий // Вісн. ін-ту історії, етнології і права : зб. наук. пр. / ВДПУ ім. М. Коцюбинського. – Вінниця, 2010. – Вип. 8. – С. 42–45. – Бібліогр. в кінці ст.

206. Руська церква на сторінках «Хроніки європейської Сарматії» Олександра Гваньїні / А. К. Лисий // Константинополь V : зб. ст. і матеріалів V наук.-освіт. Поділ. Кирило-Мефодіїв. читань / упоряд. О. П. Кадочников. – Вінниця, 2010. – С. 122–129. – Бібліогр. в кінці ст.

207. Спортивна Вінниця на межі століть : [про спорт. орг. у м. Вінниця після 1910 р.] / А. Лисий // Вінниц. край. – 2010. – № 2. – С. 112–115.

2011

208. Бар на сторінках «Хроніки європейської Сарматії» Олександра Гваньїні / А. К. Лисий // Наук. зап. Серія: Історія / ВДПУ ім. М. Коцюбинського. – Вінниця, 2011. – Вип. 19. – С. 268–269.

209. Голгофа ксьондза Стрончинського [В. К.] / А. К. Лисий // Вісн. ін-ту історії, етнології і права : зб. наук. пр. / ВДПУ ім. М. Коцюбинського. – Вінниця, 2011. – Вип. 9. – С. 30–32. – Бібліогр. в кінці ст.

210. Грюнвальдська битва очима Олександра Гваньїні / А. К. Лисий // Краєзнавство: історичний досвід та перспективи розвитку : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф.,

13–15 жовт. 2010 р. / Вінниц. ОУНБ ім. К. А. Тімірязєва ; редкол.: О. І. Кіз'ян [та ін.]. – Вінниця, 2011. – С. 31–32. – Бібліогр. в кінці ст. – Електрон. версія. – Режим доступу: http://old.library.vn.ua/publications/2011/Konferentsia_2010/konferentsia2010_4.html (дата звернення: 22.03.2019), вільний. – Назва з екрана.

211. До питання про закриття царатом Вінницького капуцинського монастиря / А. К. Лисий // Історія релігій в Україні. – Львів, 2011. – Кн. 1. – С. 334–338.

212. Євреї Вінниці у 1917 році : [про громад.-політич. життя вінниц. єврейс. громади, участь євреїв у виборах до міської думи] / А. К. Лисий // ХХ століття – етнонаціональний вимір та проблеми Голокосту : зб. наук. пр. за матеріалами Міжнар. наук.-практ. конф., 22–23 жовт. 2010 р., м. Житомир / М-во освіти і науки, молоді та спорту України [та ін.]. – Дніпропетровськ, 2011. – С. 199–204.

213. Зінько, Ю. А. Перші півстоліття в історії Барського спиртзаводу / Ю. А. Зінько, А. К. Лисий // Наук. зап. Серія: Історія / ВДПУ ім. М. Коцюбинського. – Вінниця, 2011. – Вип. 19. – С. 48–52. – Бібліогр. в кінці ст.

214. Ілля Шульга – історик України і Поділля / А. Лисий // Освіта на Поділлі: минуле та сьогодення : матеріали 13 Всеукр. наук. історико-краєзнав. конф. 20–21 жовт. 2011 р. : до 100-річчя заснування ВДПУ ім. М. Коцюбинського. – Вінниця, 2011. – С. 274–276.

215. Історичний факультет ВДПУ у 1930-х – 1941 рр. / А. Лисий // Освіта на Поділлі: минуле та сьогодення : матеріали 13 Всеукр. наук. іст.-краєзнав. конф. 20–21 жовт. 2011 р. : до 100-річчя заснування ВДПУ ім. М. Коцюбинського. – Вінниця, 2011. – С. 63–69. – Бібліогр. в кінці ст.

216. Навчальні заклади в Мурах на початку ХХ ст. / А. Лисий // Вінницькі Мури. Погляд крізь віки : матеріали Міжнар. наук. конф. «Єзуїтський комплекс у Вінниці крізь призму століть», 9–10 верес. 2010 р.

/ Вінниц. обл. краєзнав. музей ; наук. ред. В. Колесник. – Вінниця, 2011. – С. 257–268 : іл. – Бібліогр. в кінці ст.

217. Цілий світ на карті одного міста : [про походження назв неофіц. мікрорайонів м. Вінниці] / А. К. Лисий ; бесіду вела І. Купецька // Місто. – 2011. – 3 серп. – С. 10, 27. – Електрон. версія. – Режим доступу: <http://misto.vn.ua/news/item/id/3625> (дата звернення: 25.04.2019), вільний. – Назва з екрана.

2012

218. Батозька битва на сторінках енциклопедичних видань / А. К. Лисий // XXIV Всеукр. наук. історико-краєзнав. конф. «Козацтво в історії України»: до 360-річчя битви під Батогом, 1–2 черв. 2012 р. [м. Вінниця] : зб. матеріалів / ВДПУ ім. М. Коцюбинського, Ін-т історії, етнології і права, Вінниц. ОУНБ ім. К. А. Тімірязєва, Вінниц. обл. краєзнав. музей ; відп. ред. Ю. Зінько. – Вінниця, 2012. – С. 22–25. – Бібліогр. в кінці ст.

219. До питання про історію одного монастиря : [з історії Шаргородського Свято-Миколаїв. чолов. монастиря] / А. К. Лисий // Вісн. ін-ту історії, етнології і права : зб. наук. пр. : до 100-річчя заснування ВДПУ ім. М. Коцюбинського. – Вінниця, 2012. – Вип. 10. – С. 59–62. – Бібліогр. в кінці ст.

220. До питання про історію одного монастиря : [з історії Шаргород. Свято-Миколаїв. чолов. монастиря] / А. К. Лисий // Межибіж : наук. вісн. : матеріали Другої наук.-краєзнав. конф. «Стародавній Меджибіж в історико-культурній спадщині України». – Меджибіж ; Хмельницький, 2012. – Ч. 1. – С. 177–180. – Бібліогр. в кінці ст.

221. Єзуїти у Вінниці / А. Лисий // Україна і Польща : історичне сусідство : матеріали Міжнар. наук. конф., 17–18 трав. 2012 р. / відп. ред. Ю. Зінько. – Вінниця, 2012. – С. 25–29. – Бібліогр. в кінці ст.

222. Історіографічна розвідка одного монастиря / А. К. Лисий, Б. М. Пентюк // Четверта Могилів-Поділ. наук.-краєзнав. конф. (28–29 верес. 2012 р.) / відп. ред. Л. В. Баженов. – Кам'янець-Подільський, 2012. – С. 214–219. – Бібліогр. в кінці ст.

223. М. С. Грушевський про Івана Виговського на сторінках «Барського староства» / А. К. Лисий // Михайло Грушевський на тлі епохи : матеріали наук. історико-краєзнав. читань / Історико-меморіал. музей М. Грушевського (Київ) [та ін.]. – Бар ; Сестринівка, 2012. – С. 36–39.

224. Містечко Шаргород на межі двох століть / А. К. Лисий // Четверта Могилів-Поділ. наук.-краєзнав. конф. (28–29 верес. 2012 р.) / відп. ред. Л. В. Баженов. – Кам'янець-Подільський, 2012. – С. 193–199 : табл. – Бібліогр. в кінці ст.

225. Синьоводська битва на сторінках енциклопедичних видань / А. К. Лисий // Синьоводська битва 1362 року – визначальна подія в історії України : матеріали Міжнар. наук. конф., 24 квіт. 2012 р., м. Хмельник. – Вінниця, 2012. – С. 62–65.

226. Шаргородська василіанська школа та її викладачі і учні / А. К. Лисий // Історія релігій в Україні. – Львів, 2012. – Кн. 1. – С. 280–284.

227. Шаргородська василіанська школа та її викладачі і учні / А. К. Лисий // Межибіж : наук. вісн. : матеріали Другої наук.-краєзнав. конф. «Стародавній Меджибіж в історико-культурній спадщині України». – Меджибіж ; Хмельницький, 2012. – Ч. 1. – С. 181–183. – Бібліогр. в кінці ст.

2013

228. Бона Сфорца на сторінках «Хроніки європейської Сарматії» Олександра Гваньїні / А. К. Лисий // Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження : матеріали

XXV Всеукр. наук. історико-краєзнав. конф., 11–12 жовт. 2013 р. – Вінниця, 2013. – С. 27–30. – Бібліогр. в кінці ст.

229. Деражня на сторінках Подільської енциклопедії «Приходи и церкви Подольской епархии» / А. К. Лисий // Деражнянина: минуле і сучасне : матеріали Всеукр. наук.-краєзнав. конф. – Хмельницький ; Деражня, 2013. – С. 110–112. – Бібліогр. в кінці ст.

230. Олександр Гваньїні про українських козаків / А. К. Лисий // Стародавній Меджибіж в історико-культурній спадщині України : наук. вісн. з проблем регіональної історії та пам'яткознавства. – Хмельницький, 2013. – Ч. 2. – С. 154–158. – Бібліогр. в кінці ст.

231. «Хроніка європейської Сарматії» Олександра Гваньїні про запорізьких козаків / А. К. Лисий // Матеріали Всеукр. науково-практ. конф. «Козацька доба в історії Поділля та Південно-Східної Волині», присвяч. 365-річчю Пилявецької битви, 20 верес. 2013 р. / голова редкол. Л. В. Баженов. – Хмельницький, 2013. – С. 110–112. – Бібліогр. в кінці ст.

2014

232. Бона Сфорца на сторінках «Хроніки європейської Сарматії» Олександра Гваньїні / А. К. Лисий // Барська земля Поділля: європейська спадщина та перспективи сталого розвитку : матеріали III Міжнар. конф., присвяч. 520-річчю від дня народж. Бони Сфорци та 120-річчю виходу у світ праці М. С. Грушевського «Барське староство. Історичні нариси (XV–XVIII ст.)», [25–27 верес. 2014 р., м. Бар] / редкол.: М. Ф. Дмитрієнко [та ін.]. – Вінниця, 2014. – С. 196–198. – Бібліогр. в кінці ст.

233. Вінниця і вінничани в буревії Першої світової війни / А. Лисий // Вінниц. край. – 2014. – № 3. – С. 115–122.

234. Містечко Шаргород на межі двох століть / А. К. Лисий // Матеріали XIV Поділ. наук. історико-краєзнав. конф., 14–15 листоп. 2014 р., м. Кам'янець-Подільський / НАН України [та ін.]. – Кам'янець-Подільський, 2014. – С. 225–231. – Бібліогр. в кінці ст.

235. Соловецька голгофа ксьондза Туровського [М. Д.] / А. Лисий // Перша Шаргород. наук. історико-краєзнав. конф., 17–18 жовт. 2014 р., м. Шаргород / голова редкол. С. Д. Гальчак. – Вінниця, 2014. – С. 116–119. – Бібліогр. в кінці ст.

236. Хресна дорога подільського ксьондза : [Яна Іполитовича Левінського] / А. К. Лисий // Хмельниц. краєзнав. студії : наук.-краєзнав. зб. – Хмельницький, 2014. – Вип. 1. – С. 113–119 : фот. – Бібліогр. в кінці ст. – Електрон. версія. – Режим доступу: <https://mezhibozh.com/hmelnytski-krajeznavchistudiji-vypusk-1-elektronne-vydannya-zbirky/> (дата звернення: 22.03.2019), вільний. – Назва з екрана.

2015

237. Агонія костюлу Святої Трійці (1917–1937) / А. Лисий // Перша Хмельниц. наук. історико-краєзнав. конф., 23 верес. 2015 р. / голова редкол. С. Д. Гальчак. – Вінниця, 2015. – С. 190–194. – Бібліогр. в кінці ст.

238. До питання про закриття Гніванського костюлу св. Йосипа у 1935 році / А. Лисий // Перша Тиврів. наук.-краєзнав. конф., 11 груд. 2015 р., м. Тиврів / голова редкол. С. Д. Гальчак. – Вінниця, 2015. – С. 124–130. – Бібліогр. в кінці ст.

239. Італійський трубадур Подільського краю : [про О. Гваньїні] / А. Лисий // Перша Хмельниц. наук. історико-краєзнав. конф., 23 верес. 2015 р. / голова редкол. С. Д. Гальчак. – Вінниця, 2015. – С. 45–46.

240. Останні могікани Чернівецького Свято-Миколаївського костюлу / А. К. Лисий // П'ята Могилів-Поділ. наук.-краєзнав. конф. (16–17 жовт. 2015 р.) / голова редкол. С. Д. Гальчак. – Могилів-Подільський ; Вінниця, 2015. – С. 305–310. – Бібліогр. в кінці ст.

241. Повітове місто Поділля в буремні 1914–1917 роки / А. К. Лисий // Народи світу і Велика війна 1914–1918 рр. : матеріали Всеукр. наук. конф., 3–4 квіт. 2015 р. – Вінниця, 2015. – С. 244–252. – Бібліогр. в кінці ст.

242. Хмільник за часів пізнього Середньовіччя / А. Лисий // Перша Хмільниц. наук. історико-краєзнав. конф., 23 верес. 2015 р. / голова редкол. С. Д. Гальчак. – Вінниця, 2015. – С. 38–39. – Бібліогр. в кінці ст.

2016

243. «Подольские епархиальные ведомости» про колонізацію вірменами Південно-Західної Росії / А. Лисий // Актуальні питання вірменознавства : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. «Вірмени України на зламі століть», присвяч. 400-річчю першої док. згадки про вірмен Язловця [м. Київ, 11 груд. 2015 р.] ; матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. «Вірмени Поділля : історія і сучасність», присвяч. 225-й річниці спорудження Вірмен. церкви в Могилеві-Подільському [м. Вінниця, 9 верес. 2016]. – Вінниця, 2016. – Вип. 3–4. – С. 250–254. – Бібліогр. в кінці ст.

244. Василіани в Шаргороді : школа, її викладачі та учні / А. Лисий // Міста і містечка Поділля від доби Середньовіччя до початку ХХ ст. : матеріали наук. конф. 24–25 верес. 2015 р. / Вінниц. обл. краєзнав. музей. – Вінниця, 2016. – С. 182–183 : іл. – Бібліогр. в кінці ст.

245. До питання про Барську поліцію зразка 1843 року / А. К. Лисий, Ю. Л. Маліновський // Барська земля

Поділля: європейська спадщина та перспективи сталого розвитку : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. : до 615-ї річниці першої док. згадки про м. Ров, 475-ї річниці з часу надання м. Бару магдебурзького права та 150-річчя з дня народж. М. С. Грушевського, 9–10 верес. 2016 р. / голова редкол. М. Ф. Дмитрієнко. – Київ ; Бар, 2016. – С. 124–129. – Бібліогр. в кінці ст.

246. Незабута трагедія : [про бої Червон. армії з укр. частинами в околицях Котюжан Могилів. повіту] / А. Лисий // Перша Мурованокуриловец. наук.-краєзнав. конф., 21–22 жовт. 2016 р., смт Муровані Курилівці / голова редкол. С. Д. Гальчак. – Вінниця, 2016. – С. 170–173. – Бібліогр. в кінці ст.

247. Польські джерела про облогу Вінниці у лютому-березні 1651 року / А. К. Лисий // Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження : матеріали XXVII Всеукр. Вінниц. наук. історико-краєзнав. конф., 7–8 жовт. 2016 р. / відп. ред. Ю. А. Зінько. – Вінниця, 2016. – С. 20–27. – Бібліогр. в кінці ст.

248. Степанчук, Ю. Віталій Тучинський – сучасний історик України із Мурованокуриловеччини / Ю. Степанчук, А. Лисий, І. Доля // Перша Мурованокуриловец. наук.-краєзнав. конф., 21–22 жовт. 2016 р., смт Муровані Курилівці / голова редкол. С. Д. Гальчак. – Вінниця, 2016. – С. 331–337. – Бібліогр. в кінці ст.

249. Степанчук, Ю. С. Віталій Тучинський – сучасний історик України із Мурованокуриловеччини / Ю. С. Степанчук, А. К. Лисий, І. В. Доля // Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження : матеріали XXVII Всеукр. Вінниц. наук. історико-краєзнав. конф., 7–8 жовт. 2016 р. / відп. ред. Ю. А. Зінько. – Вінниця, 2016. – С. 470–476. – Бібліогр. в кінці ст.

250. Вінниця напередодні потрясінь 1917 р. / А. К. Лисий // Матеріали XV Поділ. наук. історико-краєзнав. конф., присвяч. 100-річчю Укр. революції 1917–1921 рр., 100-річчю заснування Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. І. Огієнка, 17–18 листоп. 2017 р. / редкол.: С. А. Копилов, О. П. Реєнт, Л. В. Баженов [та ін.]. – Кам'янець-Подільський, 2017. – С. 15–20. – Бібліогр. в кінці ст.

251. Доктор медицини із Сорбонни [Електронний ресурс] : [М. Ю. Лорін-Епштейн] / А. К. Лисий, Г. С. Белканія // Лорін-Епштейн Мойсей Юлійович (1888–1945) : зб. біогр. бібліогр. та наук. матеріалів / уклад.: Г. С. Белканія, Л. І. Шпукал, Н. М. Кравчук. – Електрон. текст. дані. – Вінниця, 2017. – Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/12RhhwO5xilb1NrhAI5vQ6whljUyLkZw2/view?fbclid=IwAR1-6emxtw_Vg2J2TXOhYJsuaXgnapy03R7Jh_AAR6iW5x3v8QyOL5OjF64 (дата звернення: 23.04.2019), вільний. – Назва з екрана.

252. Повстанці Придністров'я / А. Лисий // Перша Чернівець. наук. історико-краєзнав. конф., присвяч. 100-річчю Укр. революції 1917–1921 рр., 6 жовт. 2017 р., смт Чернівці / голова редкол. Ю. А. Зінько. – Вінниця, 2017. – С. 120–124. – Бібліогр. в кінці ст.

253. Польський шпигун в сутані (хресна дорога о. Чеслава) : [про духовного наставника Чеслава Антоновича Федоровича] / А. Лисий, К. Базіковський // Україна – Польща: історичне сусідство : матеріали Міжнар. наук. конф., 19–20 трав. 2017 р. / редкол.: Ю. Зінько [та ін.]. – Вінниця, 2017. – С. 252–255. – Бібліогр. в кінці ст.

254. Репресії радянської влади щодо католиків Подільського регіону : [за слідчою справою ксьондза М. Туровського] / А. Лисий // Вінницька Катинь : (до 80-х роковин трагічних подій на Вінниччині) = Winnicki Katyn : матеріали

Міжнар. наук. історико-краєзнав. конф., 28–29 жовт. 2017 р., м. Бар / Барська міськрада [та ін.] ; редкол.: С. Д. Гальчак, М. Д. Медведєва, А. К. Лисий [та ін.]. – Бар ; Вінниця, 2017. – С. 72–77. – Бібліогр. в кінці ст.

255. Сергій Леонідович Калитко – дослідник голодомору та політичних репресій сталінського тоталітарного режиму : до 70-річчя від дня народж. / А. К. Лисий, Ю. С. Степанчук // Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження : матеріали XXVIII Всеукр. наук. історико-краєзнав. конф. До річниці вшанування жертв Голодомору 1932–1933 рр. та політичних репресій сталінського тоталітарного режиму, 30 листоп. 2017 р. / відп. ред. Ю. А. Зінько. – Житомир, 2017. – С. 53–58. – Бібліогр. в кінці ст.

256. Степанчук, Ю. С. Образ Богдана Хмельницького в матеріалах Всеукраїнської історико-краєзнавчої науково-практичної конференції «Поділля і Південно-Східна Волинь в роки Визвольної війни середини XVII ст.» / Ю. С. Степанчук, А. К. Лисий // Матеріали наук. історико-краєзнав. конф. з міжнар. участю «Хмельниччина: історія та сучасність» : присвяч. 80-річчю утворення Хмельниц. обл. / голова редкол. Л. В. Баженов. – Хмельницький, 2017. – С. 296–300. – Бібліогр. в кінці ст.

257. Українізація Вінниці між лютим і жовтнем 1917 року / А. К. Лисий // Збереження національної ідеї та національної самосвідомості українського народу в контексті трагічних подій XX–XXI ст. : (до 100-річчя подій Української революції 1917–1921 рр.) : зб. наук. пр. Хмельниц. ін-ту МАУП. – Хмельницький, 2017. – Вип. 11. – С. 87–97. – Бібліогр. в кінці ст.

258. Церковний літопис Яришева / А. Лисий // Шоста Могилів-Поділ. наук.-краєзнав. конф. (27–28 жовт. 2017 р.) / голова редкол. С. Д. Гальчак. – Могилів-Подільський ; Вінниця, 2017. – С. 84–88. – Бібліогр. в кінці ст.

259. Чернівецькі мученики за віру (1930–1935) / А. Лисий // Перша Чернівецька наук. історико-краєзнав. конф., присвяч. 100-річчю Укр. революції 1917–1921 рр., 6 жовт. 2017 р., смт Чернівці / голова редкол. Ю. А. Зінко. – Вінниця, 2017. – С. 124–128. – Бібліогр. в кінці ст.

2018

260. Валентин Отамановський про початки вінницької магдебургії / А. К. Лисий // Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження : матеріали ХХІХ Всеукр. історико-краєзнав. конф., 6–7 верес. 2018 р., присвяч. 655-річчю заснування Вінниці, 380-й річниці фактич. набуття містом магдебурзького права, 25-літтю відродження іст. муніцип. символіки / відп. ред. Ю. А. Зінко. – Вінниця, 2018. – С. 237–240. – Бібліогр. в кінці ст.

261. Вінниця за часів гетьманату Павла Скоропадського / А. К. Лисий // Гуманітарна освіта у вищій школі: історичний досвід, проблеми та перспективи : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. – Кам'янець-Подільський, 2018. – С. 137–144. – Бібліогр. в кінці ст.

262. Гніванському костелу – 110! / А. Лисий // Гнівань / В. Вітковський, С. Шибалова. – Вінниця, 2018. – С. 45–47.

263. Дві імперії – один погляд / А. Лисий // 250 років Барській конфедерації : матеріали Міжнар. наук. історико-краєзнав. конф., 11 трав. 2018 р., м. Бар / голова редкол. С. Д. Гальчак ; редкол.: А. В. Войнаровський, К. В. Завальнюк, А. К. Лисий [та ін.]. – С. 5–9. – Бібліогр. в кінці ст.

264. Диверсант і шпигун із Ватикану : [про душпастиря Ч. А. Федоровича] / А. К. Лисий, В. В. Мазуркевич // Вісн. Держ. архіву Хмельницьк. обл. «Подільська старовина» : матеріали Міжнар. наук. конф. «Репресивна політика більшовицької влади щодо населення Поділля та Волині в першій половині ХХ ст.», присвяч. 80-м роковинам Велико-

го терору – масових політичних репресій 1937–1938 років в Україні. – Хмельницький, 2018. – Вип. 3 (3). – С. 112–115 : портр. – Бібліогр. в кінці ст.

265. Заснування костелу : [передісторія побудови Витаво-Гніван. костелу] / А. Лисий // Гнівань / В. Вітковський, С. Шибалова. – Вінниця, 2018. – С. 48–76.

266. Події 1768 року навколо Бару та Вінниці (з Літопису вінницьких капуцинів) / А. Лисий // 250 років Барській конфедерації : матеріали Міжнар. наук. історико-краєзнав. конф., 11 трав. 2018 р., м. Бар / голова редкол. С. Д. Гальчак ; редкол.: А. В. Войнаровський, К. В. Завальнюк, А. К. Лисий [та ін.]. – С. 25–28. – Бібліогр. в кінці ст.

267. Релігійне життя у післявоєнний час : [м. Гнівань] / А. Лисий // Гнівань / В. Вітковський, С. Шибалова. – Вінниця, 2018. – С. 181–193.

268. Слідами справи ДПУ № 39686 : [про настоятеля Жмерин. Свято-Олексіїв. костюлу К. О. Соколовського] / А. Лисий, Ю. Степанчук // Слідами історії Жмеринського краю : матеріали першої Жмерин. наук.-краєзнав. конф., 23 берез. 2018 р. – Жмеринка ; Вінниця, 2018. – С. 119–123 : портр. – Бібліогр. в кінці ст.

269. Степанчук, Ю. С. Образ Богдана Хмельницького як фундатора української державності середини XVII ст. у сучасних історико-краєзнавчих дослідженнях Східного Поділля / Ю. С. Степанчук, А. К. Лисий // День соборності України : історико-політол. дискусії (до 100-річчя бою під Крутами) : зб. наук. пр. – Хмельницький, 2018. – Вип. 5. – С. 131–147. – Бібліогр. в кінці ст.

270. Ямпіль 1882 року на сторінках енциклопедичного видання «Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich» / А. Лисий // Перша Ямпіль. наук.-краєзнав. конф., 28–29 верес. 2018 р. : зб. матеріалів. – Ямпіль ; Вінниця, 2018. – С. 83–85. – Бібліогр. в кінці ст.

2019

271. Мартиролог священників – уродженців Південно-Східної Волині в роки Великого терору / А. К. Лисий // Старокостянтинівщина та Національно-визвольні змагання : Всеукр. наук.-практ. конф., м. Старокостянтинів, 7–8 черв. 2019. – Старокостянтинів, 2019. – С. 285–289. – Бібліогр. в кінці ст.

272. Події Української революції у Вінниці : грудень 1918 – січень 1919 років : виступ / А. К. Лисий // Пам'ятаємо минуле – збудуємо майбутнє : міжвуз. наук. семінар, присвяч. 100-річчю Соборності України, 23 січ. 2019 р., м. Бар. – Бар, 2019.

273. Слово про вчителя : [до 100-річчя від дня народж. О. Соловійова, фронтовика, вчителя, колиш. дир. фізико-мат. гімназії № 17] / А. Лисий // Вінниц. газ. – 2019. – 8 лют. – С. 4 : портр.

274. Хроніст з Аппенин про Русь-Україну : [про О. Гваньїні] / А. К. Лисий // Моя Україна : історія та сьогодення. Краєзнавчі дослідження : V наук.-практ. виклад.-студент. краєзнав. конф., 23 квіт. 2019 р., м. Вінниця. – Вінниця, 2019. – С. 93–96. – Бібліогр. в кінці ст.

2. Література й електронні ресурси про життя та діяльність А. К. Лисого

275. Анатолій Кононович Лисий : [біогр. довідка] // Знамен. і пам'ят. дати Вінниччини 2019 р. : хронол. довід. / Упр. культури і мистецтв Вінниц. облдержадмін., Вінниц. ОУНБ ім. К. А. Тімірязєва ; уклад.: Г. М. Авраменко, О. Ю. Антонюк. – Вінниця, 2018. – С. 95–96.

276. Анатолій Лисий [Електронний ресурс] // Facebook : соц. мережа. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <https://www.facebook.com/profile.php?id=100023730142447&fref>

=pb&hc_location=friends_tab (дата звернення: 25.04.2019), вільний. – Назва з екрана.

277. Баженов, Л. В. Краєзнавчий поступ Могилів-Подільщини (2009–2012 рр.) : [в контексті публ. згадується дослідник А. Лисий] / Л. В. Баженов // Четверта Могилів-Поділ. науково-краєзнав. конф. (28–29 верес. 2012 р.) / відп. ред. Л. В. Баженов. – Кам'янець-Подільський, 2012. – С. 14–20. – Бібліогр. в кінці ст.

278. Баженов, Л. В. Лисий Анатолій Кононович : [біогр. довідка] / Л. В. Баженов // Поділля в працях дослідників і краєзнавців ХІХ–ХХ ст. Історіографія. Бібліографія. Матеріали / Л. В. Баженов ; ред. С. Е. Баженова. – Кам'янець-Подільський, 1993. – С. 269. – Бібліогр. в кінці ст.

279. Баженов, Л. В. Лисий Анатолій Кононович: дійсний член Центру дослідження історії Поділля / Л. В. Баженов // Баженов, Л. В. *Alma Mater* подільського краєзнавства : Місто Кам'янець-Подільський – центр історичної регіоналістики ХІХ – початку ХХІ століть / Л. В. Баженов. – Кам'янець-Подільський, 2005. – С. 339. – (10-річчю Центру дослідження історії Поділля присвячується).

280. В УжНУ розпочався науковий симпозіум «Імперії, нації і національні держави як історіографічні образи» [Електронний ресурс] : [у форумі взяв участь А. К. Лисий] // Закарпаття онлайн : офіц. сайт. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <https://zakarpatya.net.ua/News/88121-V-UzhNU-rozpochavsia-naukovyj-symposium-Imperii-natsii-i-natsionalni-derzhavy-ia-istoriografichni-obrazy-FOTO> (дата звернення: 25.04.2019), вільний. – Назва з екрана. – Опис заснов. на версії, датов.: 07.10.2011 р.

281. В УжНУ розпочався симпозіум, присвячений імперіям та націям [Електронний ресурс] : [7 жовт. 2011 р. на базі Ужгород. нац. ун-ту розпочав роботу Міжнар. наук. симпозіум «Імперії, нації і національні держави як історіографічні образи», у якому взяв участь А. К. Лисий] // Mukachevo.net: офіц. сайт. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу:

<https://www.mukachevo.net/ua/news/view/46934> (дата звернення: 25.04.2019), вільний. – Назва з екрана. – Опис за снов. на версії, датов.: 07.10.2011 р.

282. Відомі історики Вінниччини у бібліотеці [Електронний ресурс] : [один із них А. К. Лисий] // Хмільницька районна бібліотека для дорослих : офіц. сайт. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <http://hm-library.com.ua/index.php?type=news&id=1123> (дата звернення: 25.04.2019), вільний. – Назва з екрана.

283. Гальчак, С. Лисий Анатолій Кононович : [біогр. довідка] / С. Гальчак // Гальчак, С. Краєзнавці Вінниччини: Біографії. Бібліографія. – Вінниця, 2005. – С. 106–107. – Бібліогр. в кінці ст.

284. Гальчак, С. Лисий Анатолій Кононович : [біогр. довідка] / С. Гальчак // Гальчак, С. Розвиток краєзнавства у Східному Поділлі: ХІХ – поч. ХХІ ст. / С. Гальчак ; ВДПУ ім. М. Коцюбинського. – Вінниця, 2011. – С. 590–591. – Бібліогр. в кінці ст.

285. Гальчак, С. Лисий Анатолій Кононович : [біогр. довідка] / С. Гальчак // Гальчак, С. Розвиток краєзнавства у Східному Поділлі: ХІХ – поч. ХХІ ст. / С. Гальчак ; ВДПУ ім. М. Коцюбинського. – 2-ге вид. – Вінниця, 2013. – С. 644–647. – Бібліогр. в кінці ст.

286. Гальчак, С. Лисий Анатолій Кононович : [історик, педагог, краєзнавець, канд. іст. наук, доцент, член НСЖУ, уродженець м. Вінниця] / Сергій Гальчак // Регіонознавча інституція Східного Поділля. Вінницька філія Центру дослідження історії Поділля (2006 – поч. 2010 рр.) / Сергій Гальчак. – Вінниця, 2010. – С. 98–101 : портр. – Бібліогр. в кінці ст.

287. Гальчак, С. Стелися, доле, добром! : [А. Лисому, знаному в Україні історика, педагогу, краєзнавцю, виповнилось 70 років] / С. Гальчак // Вінниц. газ. – 2014. – 29 лип. – С. 5 : фот.

288. Гальчак, С. У суверенній незалежній державі : [в контексті розділу згадується А. К. Лисий] / С. Гальчак // Краєзнавство Східного Поділля / С. Гальчак. – Вінниця, 2005. – С. 101–129. – Бібліогр. в кінці ст.

289. Історико-краєзнавчі читання «Михайло Грушевський і Поділля» [Електронний ресурс] : [пройшли 27 верес. 2012 р. у Бар. гуманітар.-пед. коледжі ім. М. Грушевського; із доп. виступив А. К. Лисий] // Моя Вінниця : інформ. портал. – Режим доступу: <https://www.myvin.com.ua/ua/news/student/16665.html> (дата звернення: 25.04.2019), вільний. – Назва з екрана.

290. Лисий Анатолій Кононович [Електронний ресурс] // КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж» : офіц. сайт. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <http://vgpk.com.ua/14-tsiklovi-komisiji/51-tsiklova-komisiya-vikladachiv-suspilno-ekonomichnikh-distsiplin> (дата звернення: 25.04.2019), вільний. – Назва з екрана.

291. Лисий Анатолій Кононович [Електронний ресурс] : [перелік дослідж.] // Знання про Україну, що і де читати : сайт. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: https://www.uknol.info/uk/Persons/Lysyj_A_K.html (дата звернення: 25.04.2019), вільний. – Назва з екрана.

292. Міжнародний науковий симпозіум «Імперії, нації і національні держави як історіографічні образи» стартував в УжНУ [Електронний ресурс] : [у форумі взяв участь А. К. Лисий] // Karpatnews.in.ua : офіц. сайт. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <https://karpatnews.in.ua/news/30135-mizhnarodnyi-naukovyi-symposium-imperii-natsii-i-natsionalni-derzhavy-yak-istoriografichni-obrazy-startuvav-v-uzhnu.htm> (дата звернення: 25.04.2019), вільний. – Назва з екрана. – Опис заснов. на версії, датов.: 07.10.2011 р.

293. «Моя Україна: Історія та сьогодення. Краєзнавчі дослідження» [Електронний ресурс] : [на базі Вінниц.

техніч. коледжу 23 квіт. 2019 р. відбулась V наук.-практ. ви-клад.-студент. краєзнав. конф., у якій взяв участь А. К. Лисий] // Вінницький коледж культури і мистецтв ім. М. Д. Леонтовича : офіц. сайт. – Електрон. текст. дані. – Режим досту-пу: <http://vukm.com.ua/moya-ukrayina-istoriya-ta-sogodennya-krayeznavchi-doslidzhennya/> (дата звернення: 25.04.2019), вільний. – Назва з екрана.

294. Про вшанування подвигу Героїв Крут : роз-порядж. № 14 від 22.01.2009 р. [Електронний ресурс] : [А. К. Лисий серед нагородж. Почес. грамотою облдерж-адмін. та обл. Ради громад. діячів області з нагоди відзна-чення на Вінниччині подвигу Героїв Крут] // Вінницька обласна державна адміністрація : офіц. веб-портал. – Елек-трон. текст. дані. – Вінниця, [2009]. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: http://www.vin.gov.ua/modvinoda.nsf/web_alldocs/DocNVHM3 (дата звернення: 25.04.2019). – Назва з екрана.

295. Програма міжнародного наукового симпозиуму Імперії, нації і національні держави як історіографічні об-рази (Другі Ужгородські історіографічні читання) [Елек-тронний ресурс] : [7–8 жовт. 2011 р. у м. Ужгород відбувся захід, на якому А. К. Лисий виступив із доп. на тему «Хто був нічим, той стане всім: євреї Вінниці у повсякденності й образах сприйняття в революційному 1917 р.»] // Refdb.ru : офіц. сайт. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <https://refdb.ru/look/2590589.html> (дата звернення: 25.04.2019), вільний. – Назва з екрана.

296. Рабенчук, О. Лисий Анатолій Кононович : [біогр. довідка] / О. Рабенчук // Українські історики ХХ століття : біобібліогр. довід. / Інститут історії України НАН України. – Київ, 2006. – Вип. 2, ч. 3. – С. 117. – Бібліогр. в кінці ст. – (Українські історики). – Електрон. версія. – Режим доступу: <http://history.org.ua/LiberUA/966-02-3868-1/966-02-3868-1.pdf> (дата звернення: 25.04.2019), вільний. – Назва з екрана.

297. Родінкова, В. Костьол, підземелля, монахи і все-все! У новій книзі історика А. Лисого : [презентація кн. «Вінницький капуцинський монастир» науковця каф. історії ВДПІ в б-ці] / В. Роднікова // Вінниц. відом. – 1996. – 24 жовт. – С. 5.

298. Степанчук, Ю. С. Участь науковців Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського в роботі Першої Мурованокуріловецької науково-краєзнавчої конференції [Електронний ресурс] : [у форумі взяв участь науковець А. К. Лисий] / Ю. С. Степанчук // Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського : офіц. сайт. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <https://www.vspu.edu.ua/index.php?event=456> (дата звернення: 25.04.2019), вільний. – Назва з екрана. – Опис заснов. на версії, датов.: 21.10.2016 р.

299. У старовинному подільському місті відбудеться перша всеукраїнська конференція краєзнавців та богословів [Електронний ресурс] : [А. К. Лисий – член оргкомітету] // Православная молодежь Украины : офіц. сайт. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <http://sinod-molodost.in.ua/vinnitskaya/6976-u-starovinnomu-podilskomu-misti-vidbudetsya-persha-vseukrajinska-konferentsiya-kraeznavtsiv-ta-bogosloviv.html> (дата звернення: 25.04.2019), вільний. – Назва з екрана. – Опис заснов. на версії, датов.: 21.09.2017.

300. Черняк, В. В. Лисий А. К. – дослідник історії краю / В. В. Черняк // Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження : матеріали XXVII Всеукр. Вінниц. наук. історико-краєзнав. конф., 7–8 жовт. 2016 р. / відп. ред. Ю. А. Зінько. – Вінниця, 2016. – С. 481–483.

3. Цитування та згадування наукових праць А. К. Лисого в монографіях, бібліографічних покажчиках, статтях

301. Анохіна, Л. С. З історії освіти у м. Вінниці (II пол. XIX – поч. XX ст.) : [в контексті ст. згадується А. К. Лисий] / Л. С. Анохіна // Поділ. старовина : наук. зб. – Вінниця, 1998. – С. 91–117. – Бібліогр. в кінці ст.

302. Барабанцев, В. О. Тисячолітні П'ятничани. Історичний нарис : ювіл. кн. : [в контексті вид. є посилання на дослідж. А. К. Лисого] / В. Барабанцев, В. Вітковський. – Вінниця : ДІЛО, 2016. – 308 с. : іл. – (Село і люди ; вип. 4). – Бібліогр.: с. 300–304.

303. Бібліографічний покажчик наукових праць викладачів Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (1983–2001 рр.) / уклад.: Н. С. Кравець, К. В. Чернега ; відп. за вип. О. В. Бойван. – Вінниця : [б. в.], 2002. – Вип. 4, ч. 1, кн. 2. – 847 с. – Зі змісту: [Бібліогр. наук. пр. А. К. Лисого]. – С. 691–703.

304. Бібліографічний покажчик наукових праць викладачів Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (2002–2006 рр.) / уклад. О. В. Діденко ; відп. за вип.: В. С. Білоус, Т. В. Мірохіна. – Вінниця : [б. в.], 2009. – Вип. 5, ч. 2. – 190 с. – Зі змісту: [Бібліогр. наук. пр. А. К. Лисого]. – С. 10–12.

305. Бінцаровська, Г. Д. Національно-визвольні події на Вінниччині 1917–1920 рр. у історико-краєзнавчих дослідженнях : [у ст. є посилання на дослідж. А. К. Лисого щодо висвітлення питання Укр. революції на Поділлі зазначеного періоду] / Г. Д. Бінцаровська // Наук. зап. Серія: Історія / ВДПУ ім. М. Коцюбинського. – Вінниця, 2009. – Вип. 16. – С. 227–231. – Бібліогр. в кінці ст.

306. Блажевич, Ю. Чудодійні ікони Муровано-Куриловецького ключа Ушицького повіту Подільської губернії

(кінець XVIII–XX ст.) : [в контексті публ. згадується дослідник А. Лисий] / Ю. Блажевич // Перша Мурованокуріловец. наук.-краєзнав. конф., 21–22 жовт. 2016 р., смт Муровані Курилівці / голова редкол. С. Д. Гальчак. – Вінниця, 2016. – С. 344–353. – Бібліогр. в кінці ст.

307. Блажевич, Ю. І. Видатні архіпастирі Поділля і їх діяльність з відродження православ'я краю (кінець XVIII – початок XXI ст. : [у ст. є посилання на дослідж. А. К. Лисого] / Ю. І. Блажевич // Релігійне життя Поділля: минуле і сучасне : до 1020-ліття хрещення Русі та 250-річчя Вінницького кафедрального Спасо-Преображенського собору : матеріали Всеукр. наук.-теорет. конф., 18 верес. 2008 р. – Вінниця, 2008. – С. 172–180. – Бібліогр. в кінці ст.

308. Верещагіна-Білявська, О. Є. Просвітницька діяльність представників Кам'янець-Подільської дієцезії на тлі релігійної ситуації XIV–XIX ст. : [у вид. є посилання на дослідж. А. К. Лисого] / О. Є. Верещагіна-Білявська // Релігійне життя Поділля: минуле і сучасне : до 1020-ліття хрещення Русі та 250-річчя Вінницького кафедрального Спасо-Преображенського собору : матеріали Всеукр. наук.-теорет. конф., 18 верес. 2008 р. – Вінниця, 2008. – С. 78–84. – Бібліогр. в кінці ст.

309. Вінницький період української державності [Електронний ресурс] : до 90-річчя перебування Директорії УНР у Вінниці : бібліогр. список : [є посилання на дослідж. А. К. Лисого] / уклад. бібліогр. О. М. Зелена ; уклад. «Хроніки подій...»: В. П. Воловик, О. В. Воловик ; ред. М. Г. Спиця ; відп. за вип. Н. І. Морозова ; Вінниц. ОУНБ ім. К. А. Тімірязєва. – Електрон. текст. дані. – Вінниця, 2009. – Режим доступу: <https://library.vn.ua/e-library/katalog/vinniczkiy-period-ukraiinskoii-derzhavnosti> (дата звернення: 25.04.2019), вільний. – Назва з екрана.

310. Вінницький полковник Іван Богун – яскрава постать в історії Козаччини (близько 1618–17.02.1664)

[Електронний ресурс] : бібліогр. покажч. : [є посилання на дослідж. А. К. Лисого] / Упр. культури і мистецтв Вінниц. облдержадмін., Вінниц. ОУНБ ім. К. А. Тімірязєва ; уклад. Г. М. Авраменко ; наук. ред., вступ. ст. І. М. Романюка ; ред. О. Г. Поліщук ; відп. за вип. Л. Б. Сенік. – Вінниця, 2018. – Режим доступу: <https://library.vn.ua/e-library/katalog/vinniczki-polkovnik-ivan-bogun> (дата звернення: 25.04.2019), вільний. – Назва з екрана.

311. Вінницькі Мури. Погляд крізь віки : матеріали Міжнар. наук. конф. «Єзуїтський комплекс у Вінниці крізь призму століть», 9–10 верес. 2010 р. / Вінниц. обл. краєзнав. музей ; наук. ред. В. Колесник. – Вінниця : Розвиток, 2011. – 511 с. – Зі змісту: [Фот. А. К. Лисого, що виголошував доп.]. – С. 500.

312. Вінницькому державному педагогічному університету імені Михайла Коцюбинського – 100 років : бібліогр. покажч. / ВДПУ ім. М. Коцюбинського, Б-ка ; уклад.: Т. В. Мірохіна, Т. М. Баланюк ; коректор І. І. Остапчук ; відп. за вип. В. С. Білоус. – Вінниця : ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 2012. – 52 с. – Зі змісту: [У вид. є посилання на публ. А. К. Лисого]. – С. 15, 28.

313. Вінниччина в історико-краєзнавчих виданнях за роки державної Незалежності [Електронний ресурс] : до 25-ї річниці Незалежності України : бібліогр. покажч. / Упр. культури і мистецтв Вінниц. облдержадмін., Вінниц. ОУНБ ім. К. А. Тімірязєва ; уклад. Г. А. Біловус ; вступ. ст. С. Д. Гальчака ; ред. С. В. Лавренюк ; відп. за вип. Н. І. Морозова. – Електрон. текст. дані. – Вінниця, 2016. – 240 с. – Режим доступу: <https://library.vn.ua/e-library/katalog/vinnichchina-v-istoriko-kraeznavchix-vidanniah> (дата звернення: 28.05.2019), вільний. – Назва з екрана. – Зі змісту: [У вид. є посилання на дослідж. А. К. Лисого, зокрема позиції – 835, 1395, 1396, 1398, 1409].

314. Войнаровський, А. В. І. О. Шипович та його «Історичні свідчення про село Борівку Ямпільського повіту» : [у вид. є посилання на дослідж. А. К. Лисого] / А. В. Войнаровський, В. В. Черняк // Релігійне життя Поділля: минуле і сучасне : до 1020-ліття хрещення Русі та 250-річчя Вінницького кафедрального Спасо-Преображенського собору : матеріали Всеукр. наук.-теорет. конф., 18 верес. 2008 р. – Вінниця, 2008. – С. 196–199. – Бібліогр. в кінці ст.

315. Гальчак, С. Краєзнавчий рух на Вінниччині в умовах незалежності України : [в контексті ст. є згадування про А. К. Лисого та його дослідж.] / С. Гальчак // Краєзнавство. – 2005. – № 1–4. – С. 58–64. – Електрон. версія. – Режим доступу: http://history.org.ua/JournALL/kraj/kraj_2005_1/12.pdf (дата звернення: 25.04.2019), вільний. – Назва з екрана. – Бібліогр. в кінці ст.

316. Герасимов, Т. Ю. Міста Правобережної України і Перша світова війна: повсякденна історія : монографія / Т. Герасимов. – Вінниця : Меркьюрі-Поділля, 2017. – 436 с. – Бібліогр.: с. 344–422. – Зі змісту: [У вид. є посилання на дослідж. А. К. Лисого]. – С. 16, 413.

317. Горбатюк, М. Діяльність Директорії у Вінниці (лютий – початок березня 1919 р.) : [у ст. є посилання на дослідж. А. К. Лисого з цього питання] / М. Горбатюк // Вінниччина: історія і сучасність : до 70-річчя створення Вінниц. обл. : матеріали обл. історико-краєзнав. конф. «Вінниччина очима молодих істориків» / ВДПУ ім. М. Коцюбинського, Студ. наук. т-во іст. ф-ту. – Вінниця, 2002. – С. 39–46. – Бібліогр. в кінці ст.

318. Григорчук, П. С. Історичний факультет Вінницького педуніверситету : минуле і сучасне / П. С. Григорчук, Ю. А. Зінько // Наук. зап. Серія: Історія / ВДПУ ім. М. Коцюбинського. – Вінниця, 2002. – Вип. 4. – С. 12–17. – Бібліогр. в кінці ст.

319. Давиденко, В. В. Монастир / В. В. Давиденко. – Вінниця : Власюк О., 2005. – 254 с. : іл. – Зі змісту: [У вид. є посилання на дослідж. А. К. Лисого – 107 позиція].

320. Давиденко, В. В. Монастир / В. В. Давиденко. – 2-ге вид., допов. – Вінниця : Держ. картогр. ф-ка, 2006. – 272 с. : кольор. іл., фот. – Зі змісту: [У вид. є посилання на дослідж. А. К. Лисого].

321. Данілова, І. Ю. Місцеві органи Радянської влади та релігійні громади Вінниччини в останнє десятиріччя сталінського правління : [у ст. є посилання на дослідж. А. К. Лисого] / І. Ю. Данілова, Т. П. Демиденко // Релігійне життя Поділля: минуле і сучасне : до 1020-ліття хрещення Русі та 250-річчя Вінницького кафедрального Спасо-Преображенського собору : матеріали Всеукр. наук.-теорет. конф., 18 верес. 2008 р. – Вінниця, 2008. – С. 135–139. – Бібліогр. в кінці ст.

322. Добринська, Л. Повій, вітре... або тіні незабутих предків : [презентація кн. В. Вітковського про с. Борівка Чернівецьк. р-ну, яка відбулась в ОУНБ ім. К. А. Тимірязева за участі А. К. Лисого] / Л. Добринська // Вінниччина. – 2013. – 30 жовт. – С. 9 : кольор. фот.

323. Дровозюк, С. І. Національно-культурне та духовне життя українського селянства у 20–30-х рр. ХХ століття : історіогр. нарис / С. Дровозюк. – Вінниця : Власюк О., 2005. – 364 с. – Бібліогр. в кінці розд. – Зі змісту: [У вид. є посилання на дослідж. А. К. Лисого]. – С. 261, 284, 317, 324, 331.

324. Єсюнін, С. М. Міста Поділля у другій половині ХІХ – на початку ХХ ст. : монографія / С. М. Єсюнін. – Хмельницький : Мельник А. А., 2015. – 336 с. : іл., карти. – Бібліогр.: с. 270–299. – Зі змісту: [У вид. є посилання на дослідж. А. К. Лисого щодо окремих аспектів культур.-освіт. і громад. життя Поділля другої половини ХІХ – поч. ХХ ст.]. – С. 17, 292.

325. З любов'ю до малої батьківщини : діяльність Вінниц. обл. орг. Нац. спілки краєзнавців України (2010–2015 рр.) (зап. з щоденника) / авт.-упоряд. С. Д. Гальчак ; заг. ред. О. П. Реєнта. – Вінниця : Балюк І. Б., 2016. – 284 с. – Зі змісту: [У контексті кн. подано інформацію про участь А. К. Лисого в окремих краєзнав. заходах]. – С. 27, 30, 35, 51, 60, 74, 77, 80, 82, 88, 91, 105, 110, 111, 113, 119, 128, 141, 142, 185, 189, 199, 207, 222, 247, 257, 269 : іл.

326. З любов'ю до малої батьківщини : діяльність Вінниц. обл. орг. Нац. спілки краєзнавців України (2016–2017 рр.) (зап. з щоденника) / Нац. спілка краєзнавців України, Вінниц. обл. орг. Нац. спілки краєзнавців України ; авт.-упоряд. С. Д. Гальчак. – Вінниця : Балюк І. Б., 2018. – Кн. 2. – 196 с. – Зі змісту: [У контексті кн. подано інформацію про участь А. К. Лисого в окремих краєзнав. заходах]. – С. 31, 32, 37, 45, 148, 150, 161, 168, 175, 183 : іл.

326а. З любов'ю до малої батьківщини : діяльність Вінниц. обл. орг. Нац. спілки краєзнавців України (2018 р.) (зап. з щоденника) / Нац. спілка краєзнавців України, Вінниц. обл. орг. Нац. спілки краєзнавців України ; авт.-упоряд. С. Д. Гальчак. – Вінниця : Балюк І. Б., 2019. – Кн. 3. – 160 с. : іл. – Зі змісту: [У контексті кн. подано інформацію про участь А. К. Лисого в окремих краєзнав. заходах]. – С. 27, 45, 47, 105, 110, 140, 158 : іл., фот.

327. Заходи на пошанування пам'яті Митрополита Василя Липківського в м. Липовець Вінницької області, 17 листопада 2007 р. : [у них взяв участь А. К. Лисий, доцент ВДПУ ім. М. Коцюбинського] // Служіння і спадщина Митрополита Василя Липківського : матеріали всеукр. наук. конф., 17 листоп. 2007 р., м. Київ / Всеукр. т-во ім. Митрополита Василя Липківського ; упоряд. А. Л. Зінченко. – Вінниця, 2008. – С. 234 : фот.

328. Зелененька, І. Зліт науковців і літературні читання стали традицією в Бару : [де відбулася друга Всеукр.

конф. «Мова твору в контексті проблем вивчення художньої літератури» за участі А. К. Лисого] / І. Зелененька // Вінниччина. – 2012. – 5 груд. – С. 10 : фот.

329. Зінченко, А. Л. Нариси історії подільського селянства: 1917–1930 рр. / А. Л. Зінченко. – Вінниця : Держ. картогр. ф-ка, 2008. – 344 с. : фот. – Зі змісту: [У вид. є посилання на дослідж. А. К. Лисого щодо аграрних заворушень селян Шаргородщини в берез. 1930 р.]. – С. 299–301.

330. Зінчук, М. Ю. Костьоли Св. Миколая та Св. Анни у м. Бар: історія та сучасність : [у ст. є посилання на дослідж. А. К. Лисого] / М. Ю. Зінчук // Релігійне життя Поділля: минуле і сучасне : до 1020-ліття хрещення Русі та 250-річчя Вінницького кафедрального Спасо-Преображенського собору : матеріали Всеукр. наук.-теорет. конф., 18 верес. 2008 р. – Вінниця, 2008. – С. 274–278. – Бібліогр. в кінці ст.

331. Зінько, Ю. А. Інститут історії, етнології і права Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського: історія та кроки зростання : [в контексті ст. згадується А. К. Лисий] / Ю. А. Зінько, О. А. Коляструк, О. А. Мельничук [та ін.] // Вісн. ін-ту історії, етнології і права : зб. наук. пр. : до 100-річчя заснування ВДПУ ім. М. Коцюбинського. – Вінниця, 2012. – Вип. 10. – С. 7–20. – Бібліогр. в кінці ст.

332. Зінько, Ю. А. Інститут історії, етнології і права Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського: історія та сучасність : [у ст. згадується А. К. Лисий та його дослідж.] / Ю. А. Зінько, П. С. Григорчук, В. А. Тучинський // Освіта на Поділлі: минуле та сьогодення : матеріали XXIII Всеукр. наук. іст.-краєзнав. конф. 20–21 жовт. 2011 р. : до 100-річчя заснування ВДПУ ім. М. Коцюбинського. – Вінниця, 2011. – С. 32–37.

333. Зінько, Ю. А. Політичні переслідування студентів та викладачів Вінницького педагогічного інституту

у 1930-х роках : [у ст. є посилання на дослідж. А. К. Лисого] / Ю. А. Зінько, А. І. Безуглий // Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження : матеріали XXVIII Всеукр. наук. історико-краєзнав. конф. До річниці вшанування жертв Голодомору 1932–1933 рр. та політичних репресій сталінського тоталітарного режиму, 30 листоп. 2017 р. / відп. ред. Ю. А. Зінько. – Житомир, 2017. – С. 272–277. – Бібліогр. в кінці ст.

334. Зузяк, Т. П. Становлення й розвиток педагогічної освіти на Поділлі, кінець XVIII – початок XX ст. : монографія / Т. П. Зузяк ; М-во освіти і науки України, Вінниц. держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського. – Вінниця : Нілан-ЛТД, 2017. – 452 с. : іл. – Бібліогр.: с. 355–421. – Зі змісту: [У вид. є посилання на дослідж. А. К. Лисого]. – С. 373.

335. Інститут історії, етнології і права : [в контексті ст. згадується А. К. Лисий] // Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, (1912–2012) : ювіл. кн. / ВДПУ ім. М. Коцюбинського ; голова редкол. О. В. Шестоपालюк. – Вінниця, 2012. – С. 113–129 : кольор. фот., іл.

336. Історичне краєзнавство і проблеми регіональної історії Правобережної України (наукова школа) : біобібліогр. покажч. / уклад.: І. М. Конет, Л. В. Баженов [та ін.]. – Кам'янець-Подільський : К-ПНУ ім. І. Огієнка, 2011. – Вип. 12. – (Наукові школи університету). – Зі змісту: [У контексті вид. згадується А. К. Лисий]. – С. 125–128.

337. Історичний факультет : [про наук. доробок А. К. Лисого] // Вінницький державний педагогічний інститут : іст. нарис, 1912–1992 / авт. кол.: З. М. Грузман, М. Ф. Присяжнюк, І. П. Пшук, Б. В. Хоменко. – Вінниця, 1992. – С. 41–45.

338. Історичний факультет : [про наук. доробок А. К. Лисого] // Вінницький державний педагогічний інститут : іст. нарис, 1912–1997 / авт. кол.: З. М. Грузман,

А. М. Подолинний, М. Ф. Присяжнюк, Б. В. Хоменко ; відп. за вид. Н. М. Шунда. – Вінниця, 1997. – С. 63–70.

339. Історичний факультет : [про наук. доробок А. К. Лисого] // 90 років Вінницькому державному педагогічному університету ім. Михайла Коцюбинського : збірка / уклад.: А. М. Подолинний, Б. В. Хоменко. – Вінниця, 2002. – С. 84–93 : кольор. фот.

340. Калитко, С. Л. Друга Міжнародна науково-практична конференція «Красзнавство: історичний досвід та перспективи розвитку» : [у ВОУНБ ім. К. А. Тімірязєва, де увага була прикута до питань історії краю з найдавніших часів, участі подолян у визнач. іст. подіях. Серед дослідників, що вивчали ці питання, є ім'я А. К. Лисого] / С. Л. Калитко, В. І. Петренко // Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. пр. / голов. ред. П. Т. Тронько. – Кам'янець-Подільський, 2010. – Т. 16 : «Освіта, культура і просвітницький рух на Поділлі» : матеріали круглого столу. – С. 513–520. – Бібліогр. в кінці ст.

341. Калитко, С. Л. Публікації з історії Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського у виданнях інституту історії, етнології і права : [у контексті ст. згадується А. К. Лисий] / С. Л. Калитко // Вісн. ін-ту історії, етнології і права : зб. наук. пр. : до 100-річчя заснування ВДПУ ім. М. Коцюбинського. – Вінниця, 2012. – Вип. 10. – С. 20–24. – Бібліогр. в кінці ст.

342. Кобець, В. «Володарка». Скрізь твоя відома марка! : [на швейній ф-ці відбулася презентація книги Л. Гавриша, М. Пащенко, А. Лисого «Володарка-90» до ювілею підприємства] / В. Кобець // Вінниц. газ. – 2015. – 13 січ. – С. 7.

343. Кравченко, П. М. Кафедра всесвітньої історії: минуле та сьогодення : [про каф. ін-ту, її діяльність, викладачів, у т. ч. науковця А. К. Лисого] / П. М. Кравченко, О. А. Мельничук // Вісн. ін-ту історії, етнології і права :

зб. наук. пр. : до 100-річчя заснування ВДПУ ім. М. Коцюбинського. – Вінниця, 2012. – Вип. 10. – С. 32–38. – Бібліогр. в кінці ст.

344. Кравчук, О. Вінниця в гетьманській Україні 1918 р. : [у контексті ст. є згадки про дослідж. А. К. Лисого] / О. Кравчук // Міста і містечка Поділля від доби Середньовіччя до початку ХХ ст. : матеріали наук. конф., 24–25 верес. 2015 р. / Вінниц. обл. краєзнав. музей. – Вінниця, 2016. – С. 560–571 : іл. – Бібліогр. в кінці ст.

345. Купчишин, М. Шаргородщина. Сторінки історії / М. Купчишин, А. Мичак. – Київ : Техніка, 2002. – 320 с. : портр. – Зі змісту: [У вид. є посилання на дослідж. А. К. Лисого]. – С. 313.

346. Логінов, О. Гоніння на православну церкву на Вінниччині за часів Хрущова (1954–1964 рр.) : [в контексті ст. згадується дослідж. А. К. Лисого] / О. Логінов // Поділ. старовина : наук. зб. – Вінниця, 2003. – С. 139–147. – Бібліогр. в кінці ст.

347. Логінов, О. В. Вінниця у 1917 році. Революція у провінційному місті / О. В. Логінов, Л. І. Семенко ; Вінниц. обл. краєзнав. музей, Краєзнав. т-во «Поділля». – Вінниця : Держ. картогр. ф-ка, 2009. – 272 с. : іл. – Зі змісту: [У вид. є посилання на дослідж. А. К. Лисого щодо подій 1917 р. у м. Вінниця]. – С. 16.

348. Логінов, О. В. Вінниця у 1917 році. Революція у провінційному місті / О. В. Логінов, Л. І. Семенко ; Вінниц. обл. краєзнав. музей, Краєзнав. т-во «Поділля». – 2-ге вид., випр. – Вінниця : Держ. картогр. ф-ка, 2011. – 272 с. : іл. – Зі змісту: [У вид. є посилання на дослідж. А. К. Лисого щодо подій 1917 р. у м. Вінниця]. – С. 16.

349. Михайло Грушевський і Вінниччина : до 150-річчя від дня народж. (29.09.1866–24.11.1934) : бібліогр. покажч. / Вінниц. ОУНБ ім. К. А. Тімірязєва ; уклад.: Г. М. Аврамен-

ко, О. Ю. Антонюк, О. М. Зелена ; вступ. ст.: І. М. Романюк, О. А. Бакалець ; ред. С. В. Лавренюк ; відп. за вип. Н. І. Морозова. – Електрон. текст. дані. – Вінниця, 2016. – 132 с. – Електрон. версія. – Режим доступу: <https://library.vn.ua/e-library/katalog/mixajlo-grushevskij-i-vinnichchina> (дата звернення: 22.03.2019), вільний. – Назва з екрана. – Зі змісту: [У вид. є посилання на дослідж. А. К. Лисого]. – С. 55, 101.

350. Морозов, К. (OFMCar). І він буде вам свідком: Вінницький капуцинський монастир / К. Морозов (OFMCar). – Вінниця : CLARA STUDIO, 2016. – 148 с. : іл. – Зі змісту: [У вид. є посилання на дослідж. А. К. Лисого]. – С. 146.

351. На крилах одержимості : до 65-річчя від дня народж. Сергія Дмитровича Гальчака – науковця, краєзнавця, архівіста, журналіста, літератора, педагога, громад. діяча / Центр дослідж. історії Поділля Ін-ту історії України НАН України, Вінниц. обл. орг. Нац. спілки краєзнавців України, Вінниц. обл. орг. Нац. спілки журналістів України, Вінниц. обл. універс. наук. б-ка ім. К. А. Тімірязєва ; уклад.: В. М. Паламарчук, Т. В. Котуз. – Вінниця : Меркьюрі-Поділля, 2014. – 204 с. – Зі змісту: [У вид. є посилання на реценз. твори С. Д. Гальчаком та А. К. Лисим]. – С. 77.

352. Нагребецький, А. Н. Зведенівка – село на пагорбах Поділля / А. Нагребецький, С. Свирида ; Центр дослідж. історії Поділля Ін-ту історії України НАН України при Кам'янець-Поділ. нац. ун-ті ім. І. Огієнка, Вінниц. філ., Вінниц. обл. орг. Нац. спілки краєзнавців України. – Вінниця : Меркьюрі-Поділля, 2018. – 616 с. : іл. – Зі змісту: [У вид. є посилання на дослідж. А. К. Лисого]. – С. 607.

353. Науменко, В. І. Релігія та церква на Вінниччині у 1950–1960-х роках : історіографічний аспект [у контексті ст. науковець акцентує увагу на пр. А. Лисого «Нариси історії Подільської (Вінницько-Брацлавської) Єпархії 1795–

1995»] / В. І. Науменко // Наук. зап. Серія: Історія / ВДПУ ім. М. Коцюбинського. – Вінниця, 2013. – Вип. 21. – С. 272–277. – Бібліогр. в кінці ст.

354. Олійник, О. М. Національно-визвольні події на Вінниччині 1917–1920 рр. у історико-краєзнавчих дослідженнях : [у т. ч. А. К. Лисого] / О. М. Олійник // Українська революція: погляд через сто років : матеріали обл. наук.-практ. конф. – Вінниця ; Черкаси, 2017. – Вип. 2. – С. 96–99.

355. Пентюк, Б. М. (ієрей) Шаргородський Свято-Миколаївський монастир. Сторінки історії та відродження / Б. М. Пентюк (ієрей). – Вінниця : Едельвейс і К, 2015. – 162 с. : іл. – Зі змісту: [У вид. є посилання на дослідж. А. К. Лисого]. – С. 157.

356. Петренко, В. І. Більшовицька влада та українське селянство у 20–30 рр. ХХ ст.: причини, технології, наслідки голодомору-геноциду (за матеріалами Поділля) : жертвам Голодомору 1932–1933 рр. присвячується / В. І. Петренко. – Вінниця : Держ. картогр. ф-ка, 2008. – 320 с. – Зі змісту: [У вид. є посилання на дослідж. А. К. Лисого]. – С. 28.

357. Подольський Патерик ХХ века или Краткие жизнеописания новомучеников, исповедников и подвижников благочестия земли Подольской / ред.-сост. А. В. Сварчевский. – 2-е изд., перераб. и доп. – Винница : Винниц. Церков.-Ист. Ком., 2015. – 420 с. : ил. + 1 бр. – Библиогр.: с. 415–418. – Зі змісту: [У вид. є посилання на дослідж. А. К. Лисого]. – С. 416.

358. Презентували книгу : [у ВОУНБ ім. К. А. Тімірязєва відбулася презентація кн. А. Давидюка «Лікарська гекатомба. Репресоване покоління», у якій взяв участь А. К. Лисий] // RIA. – 2018. – 11 квіт. – С. 13.

359. Роки ідуть – пам'ять живе. Вінниччина у Другій світовій війні 1941–1945 рр. : бібліогр. покажч. / уклад.: Г. М. Авраменко, О. Ю. Антонюк, О. М. Зелена ; авт. пе-

редм. «Вінниччина в період нацистського геноциду та визволення її від гітлерівських загарбників» С. Д. Гальчак ; ред. С. В. Лавренюк ; відп. за вип. Л. Б. Сенік. – Вінниця : Балюк І. Б., 2019. – 456 с. – (До 75-ї річниці звільнення Вінниччини від нацистських загарбників у Другій світовій війні). – Електрон. версія. – Режим доступу: <https://library.vn.ua/e-library/katalog/roki-idut-pamyat-zhive-2019> (дата звернення: 22.05.2019), вільний. – Назва з екрана. – Зі змісту: [У вид. є посилання на дослідж. А. К. Лисого]. – С. 31, 354.

360. Романюк, Б. Організація церковного життя на національних традиціях у парафіях Східного Поділля середини ХІХ – початку ХХ ст. : [у контексті публ. науковці акцентують увагу на пр. А. Лисого «Нариси історії Подільської (Вінницько-Брацлавської) Єпархії 1795–1995»] / Б. Романюк, І. Романюк // Гуржіївські історичні читання : зб. наук. пр. – Черкаси, 2009. – Вип. 3. – С. 234–237. – Бібліогр. в кінці ст. – Електрон. версія. – Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/39915/44-Romanuyuk.pdf> (дата звернення: 22.03.2019), вільний. – Назва з екрана.

361. Романюк, І. М. Кафедра історії України : [у контексті ст. є замітки про А. К. Лисого як дослідника] / І. М. Романюк // Вісн. ін-ту історії, етнології і права : зб. наук. пр. : до 100-річчя заснування ВДПУ ім. М. Коцюбинського. – Вінниця, 2012. – Вип. 10. – С. 28–32.

362. Сварчевський, А. (о. Пантелеймон) Протоієрей Іоанн Омелянович Шипович та його Браїлівський період життя : [у контексті ст. є посилання на дослідж. А. К. Лисого] / А. Сварчевський (о. Пантелеймон) // Слідами історії Жмеринського краю : матеріали першої Жмерин. наук.-краєзнав. конф., 23 берез. 2018 р. – Жмеринка ; Вінниця, 2018. – С. 343–354. – Бібліогр. в кінці ст.

363. «Світло землі Подільської...»: ОУНБ ім. К. А. Тімірязєва в публікаціях (1907–2007) : бібліогр. покажч.

/ уклад. О. С. Михайлюк ; ред. М. Г. Спиця ; відп. за вип. Н. І. Морозова ; Вінниц. ОУНБ ім. К. А. Тімірязєва. – Вінниця : Меркьюрі-Поділля, 2007. – 88 с. – Зі змісту: [У вид. є посилання на ст. та дослідж. А. К. Лисого]. – С. 37, 39.

364. Смірнов, М. А. Браїлів: погляд крізь століття / М. А. Смірнов. – Вінниця : Нілан-ЛТД, 2016. – 460 с. : іл. – (Село і люди ; вип. 10). – Бібліогр.: с. 433–451. – Зі змісту: [У вид. є посилання на дослідж. А. К. Лисого]. – С. 443.

365. Степанчук, Ю. С. Богдан Хмельницький у історико-краєзнавчих публікаціях викладачів факультету історії, етнології і права Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського : до 25-річчя створення каф. історії та культури України : [про наук. пр. А. К. Лисого з цього питання] / Ю. С. Степанчук // Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження : матеріали XXVII Всеукр. Вінниц. наук. історико-краєзнав. конф., 7–8 жовт. 2016 р. / відп. ред. Ю. А. Зінько. – Вінниця, 2016. – С. 30–36. – Бібліогр. в кінці ст.

366. Хіхляч, Б. М. Уніатська церква на Поділлі (1700–1840 рр.): віхи історії та соціокультурний портрет : [у контексті ст. є згадки про дослідж. А. К. Лисого] / Б. М. Хіхляч. – Вінниця : Нілан-ЛТД, 2015. – 404 с. : іл., карти. – Бібліогр.: с. 320–362.

367. Шароварська, С. Сакральна архітектура міст і містечок Поділля : [у контексті ст. є згадки про дослідж. А. К. Лисого] / С. Шароварська // Міста і містечка Поділля від доби Середньовіччя до початку ХХ ст. : матеріали наук. конф. 24–25 верес. 2015 р. / Вінниц. обл. краєзнав. музей. – Вінниця, 2016. – С. 292–313 : іл. – Бібліогр. в кінці ст., дод.

Іменний покажчик

- Авраменко Г. М.** 153, 275, 310, 349, 359
Андрощук О. В. 127
Андрущак Р. І. 13
Анохина Л. 60
Анохина Л. С. 70
Анохіна Л. С. 56, 61, 66, 82, 85, 114, 301
Антонюк О. Ю. 275, 349, 359
- Баженов Л. В.** 28, 30, 55, 56, 59, 63, 137, 139, 156, 222, 224, 231, 250, 256, 277–279, 336
Баженова С. 14
Баженова С. Е. 278
Бакалець О. А. 349
Баланюк Т. М. 312
Балудянський М. А. (77)
Баніт А. 194, 200
Баніт А. В. 189, 196
Барабанцев В. О. 302
Безуглий А. І. 333
Белканія Г. С. 161, 251
Білецька О. 15
Біловус Г. А. 313
Білоус В. С. 304, 312
Бінцаровська Г. Д. 305
Блажевич Ю. 306
Блажевич Ю. І. 307
Богун І. (110, 128, 173, 185, 310)
- Бойван О. В. 303
Бойко Л. А. 153
Борушак М. 124
Брондз Й. (196)
Брусилів А. А. (164)
Брусилів О. (164, 179)
Буняківський В. Я. (187)
Буняковський В. Я. (145)
Бушин М. І. 16
- Ванжула М.** (44, 50)
Ващенко В. П. 107
Венелін Ю. І. (74)
Верещагіна-Білявська О. Є. 308
Виговський І. (233)
Виговський І. О. (115)
Винокур І. С. 55, 63, (203)
Вініковецький С. (126)
Вініковецький С. Я. 65
Вітковський В. 262, 265, 267
Вітковський В. М. 20, 141, 302
Войнаровський А. В. 26, 263, 266, 314
Воловик В. П. 65, (137), 156, 309
Воловик О. В. 309
- Гавриш Л.** 342
Гавриш Л. Т. 12
Гальчак С. 21, 283–288, 315

- Гальчак С. Д. 18, 22, 23, 26, 33, 36, 37, 235, 237–240, 242, 246, 254, 258, 263, 266, 306, 313, 325, 326, 326а, (351), 359
- Гамрецький І. С. 167
- Гваньїні О. 24, 203, 206, 208, 210, 228, 230–232, (239, 274)
- Герасимов Т. Ю. 316
- Геринович В. О. (34)
- Гоголь (117)
- Голоскевич В. В. 9
- Горбатюк М. 317
- Грабовецький В. 92
- Григорчук П. С. 17, 31, 32, 40, 90, 102, 103, 105, 108, 110, 115, 119, 133, 138, 318, 323
- Грузман З. М. 337, 338
- Грушевський М. (115, 289, 349)
- Грушевський М. С. (121, 245), 223, 232
- Гуменюк С. К. 55, 63, 78
- Гуржій О. І. 16
- Гусєв С. О. 11
- Давиденко В. В.** 319, 320
- Давидюк А. (358)
- Давидюк А. Т. 147
- Дан О. Ю. 25, 153, 155
- Даниленко В. М. 39
- Данілова І. Ю. 321
- Дарманський М. М. 106
- Дашкевич Я. Р. 112, 113
- Демиденко Т. П. 321
- Дерибас О. М. (107)
- Діденко О. В. 304
- Дмитрієнко М. Ф. 184, 232, 245
- Добринська Л. 322
- Доля І. 248
- Доля І. В. 249
- Домбровський Я. (93)
- Дровозюк С. І. 323
- Духнович О. В. (91)
- Дятлов В. О. 53
- Евселевский Л. И.** 57
- Єсюнін С. М.** 324
- Железняк М. Г.** 158
- Завальнюк К. В.** 26, 41, 263, 266
- Заєць В. Г. 202
- Заєць І. І. (178)
- Заремба С. З. 48
- Затонський В. П. (65)
- Зваричук Е. О. 28
- Зелена О. М. 309, 349, 359
- Зелененька І. 328
- Зінченко А. Л. 327, 329
- Зінчук М. Ю. 330
- Зінько Ю. 218, 221, 253

- Зінько Ю. А. 11, 39, 42, 169, 178, 192, 213, 247, 249, 252, 255, 256, 259, 260, 318, 331–333, 365
 Зузяк Т. П. 334
- Ивашкова Т. А.** 57
- Кавка В. Г.** 17, 90
 Кадочников О. П. 160, 175, 206
 Калитко С. Л. (255), 340, 341
 Каменюк М. Ф. 188
 Камйонський М. І. (193)
 Карван С. Л. 78
 Кирієнко Л. Л. 112, 113
 Кізян О. І. 210
 Кобець В. 342
 Коваленко В. П. 53
 Коваленко О. Б. 53, 66
 Ковальчук Г. О. 20
 Козицкий Н. Г. (70)
 Козловський Ю. Г. 124
 Колесник В. 29, 216, 311
 Коляструк О. А. 331
 Конет І. М. 336
 Копилов А. 176
 Копилов С. А. 250
 Костомаров (82)
 Костомаров М. І. (79)
 Костриця М. Ю. 93, 104
 Котуз Т. В. 351
 Кравець М. 110
 Кравець М. М. 32, 138, 156
 Кравець Н. С. 303
 Кравченко П. М. 147, 343
 Кравчук Н. М. 251
 Кравчук О. 344
 Криворучко О. 110
 Криворучко Ф. (44)
 Кривошея В. В. 25
 Купецька І. 217
 Купчишин М. 345
 Кучеров Г. Г. 30
- Лавренюк С. В.** 313, 349, 359
 Лациба В. П. 147, 167
 Левицький А. І. 31, 105
 Легун Ю. В. 195
 Левінський [Я.] (204)
 Левінський Я. І. (236)
 Липківський В. (327)
 Лиса Л. 154
 Лиса Л. С. 14, 58, 131, 139, 140
 Логінов О. 346
 Логінов О. В. 347, 348
 Лойко О. 92
 Лойко О. Г. 15, 23, 25, 32, 93, 96, 105, 109, 125, 133, 138, 152, 153, 160, 164, 179
 Лорін-Епштейн М. Ю. (161, 251)
- Магочій П. Р.** 108
 Мазило І. 136
 Мазило І. В. 91

Мазуркевич В. В. 264
Маліновський Ю. Л. 245
Марценюк Н. М. 183
Медведєва М. Д. 18, 254
Мельник Я. (44)
Мельничук І. П. 32, 138
Мельничук О. А. 13, 331, 343
Михайлова Н. 33
Михайлюк О. С. 363
Мичак А. 345
Мірохіна Т. В. 304, 312
Міцінська Т. П. 78
Морозов К. (OFMCap) 350
Морозова Н. І. 309, 313, 349,
363

Нагребецький А. Н. 352
Науменко В. І. 353
Нечай Д. (173)
Нешик С. С. 167

Олійник М. П. 13
Олійник О. М. 354
Остапчук І. І. 312
Островий В. М. 34
Отамановський В. 169, (260)
Отамановський В. Д. (84)

Павличенко П. П. 57
Паламарчук В. М. 351
о. Пантелеймон
(Сварчевський А.) 362
Панченко П. П. 40

Пащенко М. 342
Пащенко М. М. 12
Пентюк Б. М. (ієрей) 36, 222,
355
Петренко В. І. 340, 356
Подолінний А. М. 7, 27, 170,
338, 339
Поліщук О. Г. 310
Поп В. С. 91
Поп И. И. 38
Поп Ю. 136
Поп Ю. І. 122
Присяжнюк М. Ф. 337, 338
Пушкіна О. (189)
Пшук І. П. 337

Рабенчук О. 296
Реснт О. П. 250, 325
Родінкова В. 297
Ролле Юзеф Антоній (14)
Романюк Б. 360
Романюк І. 360
Романюк І. М. 40, 310, 349,
361
Романюк М. М. 109

Сварчевський А. В. 357
Сварчевський А.
(о. Пантелеймон) 362
Свирида С. 352
Семенко Л. І. 347, 348
Сеник Л. Б. 310, 359
Синиця Н. М. 78

- Сіцінський Є. (42)
Скоропадський П. (41)
Скрипник В. С. 188
Слободянюк П. Я. 97, 101
Смірнов М. А. 40, 364
Соколовський К. О. (268)
Соловійов О. (273)
Спиця М. Г. 153, 309, 363
Степанчук Ю. 248, 268
Степанчук Ю. С. 186, 190,
192, 199, 249, 255, 269,
298, 365
Стессель А. М. (101)
Стецюк Т. В. 41
Стрончинський [В. К.] (209)
Струкевич О. К. 153
Сфорца Б. (228, 232)
- Ткаченко А. Д.** 16, 158
Товстопят Л. М. 16
Томусяк А. А. 145
Трембіцький А. М. 42
Тронько П. Т. 159, 201, 340
Трошанський Д. (117)
Туровський М. (147, 254)
Туровський [М. Д.] (235)
Турчанович А. Ф. (60, 62, 69)
Тучинський В. (248, 249)
Тучинський В. А. 332
- Федорович Ч. А.** (253, 264)
- Хаварівський Б.** 120
Хіхляч Б. М. 366
Хмельницький Б. (256, 269,
365)
Хоменко Б. 165
Хоменко Б. В. 27, 337–339
Хоменко І. (152, 165)
- Целевич Ю.** (92)
Циганюк В. Ф. 153
- Чернега К. В.** 303
Черняк В. В. 300, 314
- Шароварська С.** 367
Шевченко Т. (75)
Шестоपालюк О. В. 335
Шибалова С. 262, 265, 267
Шипович (94)
Шипович І. (141)
Шипович І. О. (90, 97, 112,
177, 314, 362)
Шпукал Л. І. 251
Шульга І. (16, 214)
Шунда Н. М. 145, 148, 338
- Юрій М. Ф.** 28, 30

**Відгуки А. К. Лисого на автореферати
кандидатських дисертацій**

Антонишин, А. П. Поділля в добу гетьманату П. Скоропадського : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук : спец. 07.00.01 «Історія України» / А. П. Антонишин. – Кам'янець-Подільський, 2010. – 19 с.

Балягузова, О. Ю. Розкол в українському православ'ї у 1921–1930 рр. (на матеріалах Півдня України) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук : спец. 07.00.01 «Історія України» / О. Ю. Балягузова. – Запоріжжя, 2005. – 20 с.

Блажевич, Ю. І. Подільська православна єпархія в період становлення та зміцнення своїх позицій у регіоні (кінець XVIII – 50-ті роки XIX ст.) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук : спец. 07.00.01 «Історія України» / Ю. І. Блажевич. – Кам'янець-Подільський, 2012. – 19 с.

Бобко, Т. Г. Православне духовенство в суспільному житті України 20–30-х рр. XX ст. : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук : спец. 07.00.01 «Історія України» / Т. Г. Бобко. – Запоріжжя, 2005. – 20 с.

Данілова, І. Ю. Протестантські релігійні організації в Україні у повоєнний період (1945–1955 рр.): структура, діяльність та стосунки з владою : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук : спец. 07.00.01 «Історія України» / І. Ю. Данілова. – Київ, 2010. – 20 с.

Петренко, В. І. Більшовицька влада та подільське селянство у 1920-х – першій половині 1930-х рр.: причини, технології, демографічні наслідки Голодомору-геноциду : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук :

спец. 07.00.01 «Історія України» / В. І. Петренко. – Кам'янець-Подільський, 2009. – 20 с.

Подолян, В. В. Йоахим Волошиновський і його роль у запровадженні та становленні кооперації на Поділлі: кінець ХІХ – початок ХХ ст. : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук : спец. 07.00.01 «Історія України» / В. В. Подолян. – Кам'янець-Подільський, 2009. – 20 с.

Рекрут, В. П. Дмитро Маркович в кооперативному та громадсько-політичному житті України (друга половина ХІХ – початок ХХ ст. : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук : спец. 07.00.01 «Історія України» / В. П. Рекрут. – Переяслав-Хмельницький, 2009. – 20 с.

Сидорук, С. А. Рекрутська повинність у Правобережній Україні в 1794–1874 роках : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук : спец. 07.00.01 «Історія України» / С. А. Сидорук. – Кам'янець-Подільський, 2010. – 20 с.

Стецюк, В. Б. Земства Правобережної України в період Української національно-демократичної революції 1917–1920 рр. : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук : спец. 07.00.01 «Історія України» / В. Б. Стецюк. – Чернівці, 2009. – 20 с.

Хіхляч, Б. М. Уніатська церква на Поділлі в українському соціокультурному процесі ХVІІІ ст. : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук : спец. 07.00.01 «Історія України» / Б. М. Хіхляч. – Київ, 2010. – 18 с.

Зміст

Від укладача	4	
<i>Юрій Степанчук</i>		
Анатолію Кононовичу Лисому – 75. Політ нормальний!	7	
Основні дати життя та наукової діяльності		
Анатолія Кононовича Лисого	11	
Вибрані дослідження А. К. Лисого (повні тексти опублікованих статей)		12
Валентин Отамановський		
про початки вінницької магдебургії	12	
Вінниця між лютим і жовтнем 1917 р.	15	
До питання про заснування та перші роки служіння Преображенського Собору м. Вінниці	27	
Знавець вінницької старовини	37	
Миті життя з ювіляром вустами колег, друзів, однодумців		51
<i>Лев Баженов</i>		
Побратим по історичній нації та подільському краєзнавству	51	
<i>Іван Романюк, Олександр Криворучко</i>		
Слово про колегу	56	
<i>Сергій Гальчак</i>		
Коли з Клію на ти. Анатолію Кононовичу Лисому – 75	58	
<i>Сергій Калитко</i>		
Слово про ювіляра	62	

<i>Василь Паламарчук</i>	
Любов на все життя – Вінниця	65
<i>Костянтин Войцехівський</i>	
Вельмишановний Анатолію Кононовичу!	68
<i>Колеги та друзі з Барського</i>	
<i>гуманітарно-педагогічного коледжу</i>	
<i>імені Михайла Грушевського</i>	
Гарний приклад для наслідування	69
<i>Валерій Восколуп</i>	
Педагог, історик, краєзнавець	
і просто чудова людина	69
<i>Юрій Маліновський</i>	
«Активний, із почуттям гумору	
та великого такту...»	71
<i>Ірина Харитонова</i>	
Спілкування з ювіляром надихає	72
1. Бібліографія основних праць	
та досліджень А. К. Лисого	73
1.1. Наукові, науково-краєзнавчі дослідження.....	73
1.2. Упорядник, член редколегій,	
відповідальний за випуск, рецензент,	
офіційний опонент	74
1.3. Статті, вміщені в наукових збірниках,	
матеріалах конференцій	
та періодичних виданнях	80
2. Література й електронні ресурси про життя	
та діяльність А. К. Лисого	117
3. Цитування та згадування наукових праць	
А. К. Лисого в монографіях, бібліографічних	
показчиках, статтях	123

Іменний покажчик	137
Відгуки А. К. Лисого на автореферати кандидатських дисертацій. <i>Додаток</i>	142

Довідково-бібліографічне видання

**Історик, педагог, краєзнавець
Анатолій Кононович Лисий**

До 75-річчя від дня народження

Збірник матеріалів

Відповідальна за випуск *Л. Б. Сенник*,
директор Вінницької ОУНБ ім. К. А. Тімірязєва

Укладач, комп'ютерний набір *О. Ю. Антонюк*

Редагування *С. В. Лавренюк*

Комп'ютерна верстка, технічна коректура,
дизайн, оригінал-макет
Н. В. Спиця

*У дизайні обкладинки використано малюнок з мережі
«Інтернет», на якому зображено Вінницю 1920 років*

Підписано до друку 17.07.2019. Формат 60x84/16
Папір офсетний. Умов. друк. арк. 9.25.
Наклад 100 прим.

Друк ПП Балюк І. Б.
м. Вінниця, вул. Р. Скалецького, 15
Тел. (0432) 52-08-02